I BLÅTT BAND

VÄRS OCH PROSA

AV **J. L. SAXON**

FJÄRDE TILLÖKADE UPPLAGAN

NUTIDENS FÖRLAGS A.-B. STOCKHOLM

Stockholm Såningsmannens A.-B:s Tryckeri 1923

Förord till den elektroniska utgåvan

I blått band kom i fyra samlingar 1895-1900, andra upplagan 1907, tredje tillökade upplagan 1916 och fjärde upplagan 1923. Det är den senare som har digitaliserats här.

Boken scannades i november 2013 på en ny scanner av ny modell, Fujitsu SV600, vars programvara kan ha deformerat någon sida, men överlag är resultatet rätt gott och texten fullt läsbar.

Blå bandet.

Och maskarne spinna silke, spinna med liv och lust — känslor, som dessa små slavar så ofta ej kände just.

De trälåt i tjänst hos lyxen, där njutning var lösen, som ljöd, men nu ha de ock börjat kämpa i striden mot brott och nöd.

De spinna, och trådarne fina i vävarns och färgarns hand så formas till långa räckor av trohetsfärgade band,

som sändas till norr och till söder och, fästa på klänning och röck, i all sin anspråkslöshet

så talande äro dock.

*

För mig varje liten bandstump, som blivit placerad sä och icke har fläckats, alltid som segertecken skall slå —ett tecken, att bäraren vunnit seger på egna begär och känt som en plikt att verka i sanningens frälsande här,

ett tecken att bäraren äger en vilja, en kärlek nog fast att alltid mot dem protestera, som ockra på svaghet och last,

ett tecken att bäraren fattat, vad makt i det bjudande rop, som säger, att intet kan vinnas,

om icke vi hålla ihop.

* *

O, måtte du samman oss knyta, du, trohetens blåa band, i kampen för sanningens seger, i kampen för hem och för land! Sanningsord i hj ärtemark.

Jag hade nyss kommit dit till staden, där jag skulle slå ned mina bopålar. Del var frågan, hur jag skulle lä vad till kroppens nödtorft förnämligast hör, d. v. s. å vilket mätställe jag skulle bli stamkund.

»Hör du», frågade jag en nyförvärvad bekant, »finns det något nykterhetsvärdshus i den här staden?»

»Jo, på Trädgårdsgatan.»

»Hurudant är det?»

»Å, inte är det något överdådigt».

Det är emellertid en nykterhetsväns plikt att uppmuntra de anstalter, som verka i hans verk. Och så gick jag dit. Dess röda skylt lyste lång väg:

NYCKTERIIETS VÄRDHUS.

Kafve-Te, öhl, Win och Parter.

Tackar mjukast! Det slagets nykterhets-»värdshus känner man till! Det var ingenting för mig.

Trogen en annan princip uppsökte jag därför clen linaste krogen i staden, Stadskällaren kallad. Skall jag nödgas se dryckenskap, så vill jag se clen i dess minst råa form.

Snart salt jag där framför ett bord, och framför mig stod en synnerligt vacker flicka med en matsedel i hand.

Hon kastade en blick åt det välförsedda smörgåsbordet.8

Jag förstod hennes mening och sade '.nej, tack!» varpå jag rekvirerade en sopprätt.

Vi nykterhetsvänner höra icke onödigtvis uppmuntra smörgåsbordet. Vi skola vara förståndiga ocli inse, att det är galet att nästan äta sig mätt, innan den egentliga måltiden börjar, och dessutom bjuder smörgåsbordet i de flesta fall på en hop hårdsmälta saker, som det är bäst alt icke belasta magen med. Och framför allt skola vi ej på värdshusen vara med om att betala brännvinet ät »aptit-suparenas.

Sedan flickan varit ute i köket och sagt till om maten, kom hon till mitt bord med en servett och ett dricksglas.

»Vad behagas del för slags öl? Vanligt eller pilsner?»

»Tack, intet öl alls».

Och så vände jag fram vänstra rockslaget, där min stolthet, det lilla vältaliga blå bandet, sitter.

»Ää», utbrast hon med en liten föraktfull knyck på

nacken. »Vi tycka inte om herrar, som inte ta sig ett glas».

»Stackars liten», svarade jag. »Jag trodde, att ni skulle lia sett så mycket fylla, att ni blivit led däråt. • Sådana där förflugna ord kan man bittert få äta upp».

»Jag..», ocli hon visade en rad av bländvita tänder, då hon skrattade sitt överlägsna, sorglösa skratt.

»Jo, ni kan bli en drinkares hustru*.

Jag blev stamkund där, och jag hade intet skäl att beklaga mig över, att jag blev försummad, trots den förklaring, som utgjorde hennes första ord till mig. Nej, jag tyckte rent av, att hon var uppmärksammare mot mig än mot andra, som för drickspengar ansågo sig ha vissa rättigheter.9

Så en kväll, då jag satt ock åt, blev kon en provryttares föremål för det slags ömhet, som spriten föder. Hon avvisade kurtisören, vilket dock ej generade honom.

»Jag ropar på källarmästaren, om ni inte låter mig vara».

»Han är inte hemma, mitt vackra barn. Så....»

Nu fann jag det nödigt alt inskrida, och under ett regn av skällsord över oss båda, avlägsnade han sig.

»De äro ju bra älskvärda, de där herrarna, som dricka?» sade jag.

Hon grät.

5Ni får inte vara elak mot mig! För jag har så mycket ångrat det där jag sade ål er, och jag har sökt alt visa er del».

»Jag har gissat det. Tack för att ni varit vänlig!»

»Vet ni, det har aldrig någon människa sagt mig nàgol som så djupt gripit mig, som ert tal om förflugna ord».

»Såå, roligt del».

»Och nu skall jag lala om för ex-, att den 1 oktober skall jag sluta här».

»Hm! Vart skall ni då fly Ila?»

»Jag skall inte flytta alls. Jag skall sätta upp nyk-terhetsvärdshus — ett riktigt nykterhetsvärdshus, här i staden».

»Nej! Jag skall då be att få anmäla mig som er första kund».

»Ja, det är ingen mer än ni och min blivande husvärd, som vet det än. Jag skulle ha talt om det förer, alla dagarne, men jag har blygts så för er. För se, ni har så rätt i vad ni skrivit i tidningen, alt det är ovärdigt, att kvinnor skola vara____»

Hon avbröt sig själv.

»---- alt vackra flickor, som ni, skola vara lock-10

medel àt krögarn för att han skall få folk i sin fälla», ifyllde jag.

jOch», fortfor hon rodnande, »alt vårt kvinno- och människovärde i dubbelt mått kränkes därav. Vi tjäna, cn sak, som är dålig, och....»

.... och därför vågar man stundligen förolämpa er. Det är en omedveten rättvisa, som krogkunderna skipa mot er klass».

»Ja____ Och nu skall jag tacka er så____

Hennes vackra ögon voro fuktiga, då hon tog mina båda händer.

Jag var stolt som en kung, när jag vände mot min bostad. Det är allt ibland ändå bra roligt alt vara en sådan där avskydd »nykterhetsfantast» — del är bra roligt, alt veta sig lia haft tillfälle att strö ut ett sanningskorn, som fallit i hjärtemark och skall växa upp och bära frukt till det goda! Till strids!

Till strids! Det ljuder så stolt ott ord med makt kring hela den vida jord.

üch härskriet hörjadc icke i går — dess stämma har dånat i tusen år.

Men ständigt allt högre del hörts, detta rop, och ständigt den ökats, de kampandes hop.

Det ännu en timme ej stilla har ställ, och ej en sekund det tillhaka har gält.

Ty även det svåraste nederlag,

det var dock ett härligt, segrande slag,

som lärde vad många ej än förslå, att även den slagne kan vinnande slå,

om blott han vet, att hans sak är god, om såsom en man på sin post han slod,

om blolt han ägde del glada hopp: där en har fallit, stå lio opp.När striden du märker runt omkring, varthän du skådar på jordens ring,

så stå icke stilla och blott se på, det är din plikt under fanorna gå.

Du får icke vara maskinen blott, då människans höga mission du fått,

du får ej, då andra verka, stå still, du klart måste se, varför du är till.

Och om du endast tänker därpå, så skall du så lätt, så lätt förslå,

att sen du prövat var du vill stå, du endast har att i kampen gå.

* f *

Det är icke sant, vad lättjan sagt för att kunna döva din viljas makt,

all du är för liten, striden för stor — ja, tvärtom det låtit ibland, jag tror.

Mot lättja, mot högmod, var städse på vakl! Det ges blott en enda räddande makt

ifrån att gå under till kropp och själ och det är att verka för allmänt väl,

alt strida för medvetet ädelt mål med sannings skimrande blanka stål.Och minns, att en gång den kanske står främst, som dömdes av alla härnere som sämst.

Den skall ej få priset som gjorde mest, ej, den som tolkade allting bäst,

men den, som gjort, vad mest han förmått, och den, som gjort, vad bäst han förstått.

Det är för den ett styrkande ord, som blott ringa fick från givarens bord,

men också en maning, fordrande klar,

för den, vilken mycket givits har.

» *

*

Till strids, att kämpa med bela det mått av styrka, för stridens skull, du fått!

Till strids för medvetet, ädelt mål med sannings skimrande blanka stål! Dc farligaste.

Jag är ju själv partiman och tycker därför om dem, som parti ha tagit — och likgott vilket som.

Men dock från denna regel jag gör ett undantag. Ilur fördomsfri, jag ändock mot ett ej har fördrag.

Och på att detta blotta, vi få ej trötta bli, ty det är stort och mäktigt — just hycklarnes parti.

i * *

Vi träffades på gatan, herr Pettersson och jag, och kommo så alt följas på trottoarn ett slag.

Min blåa bandstump ämne till samtal osökt gav. Han saken och dess kämpar så innerligt höll av.»Nå, tag då själv blå bandet,

den bästa form jag vet____»

»Nej, skyltar jag ej lider och minst för nykterhet».

»Så gå då in i orden....» »Ni får förlåta, om som barnsliga jag skattar de hemligheter, som____»

Jag envis var och visste bot även för så'nt där, och därför gav jag honom en »hum» om »Hoppets här».

Då kröp det fram i nåder, var hunden gömde sig: »Jag kan ej fatta, varför jag skulle binda mig».

Jag svängde uppå klacken och svarte ej därpå. Vad jag om honom tänkte,

förstod han nog ändå.

^ *

Vad oss ännu kan möta, vad kamp det än må bli, må dock vi enigt strida mot hycklarnes parti! 20

Min är du.

Jag säg dig första gången på galan. Du gick så mjukt och lätt, att det var en smekning för ögat. Jag påskyndade mina steg, sprang ner i en gränd och gensköt dig för att få se ditt ansikte. Du mötte min blick med ett par blå ögon, som glittrade av sommarsol och löst fjällsjövåg.....

Och så försvann du för mig — försvann spårlöst. Och jag fann dig icke, trots att jag sökte dig.

Tills en afton föreningshuset strålade i ljusskenoch från skogen hämtade granar doftade. Jag hade gått dit av nyfikenhet. Du satt där på bänken mitt emot mig. Vid en passus i föreläsarens tal såg du på mig-Del var en blick av bön och vädjan på en gång. Du anar icke än, huru du med densamma strök under vad han sade. Ty hans ord och din blick voro tveeggade svärd, som gingo genom min själ. lian sådde säden — du gav den värme och svalkande sommarregn.

Samma kväll gick jag in i föreningen. Vad den fyllde milt förut lomma liv! Jag fick bli en länk i den stora ring av neger och mongol, av indian och kaukasier, som slår trohetens blå band kring jorden i en oavlåtlig kamp mot dryckenskapen jättelika onda. Men än mer: jag fick något att tro på, att verka för....21

Jag kunde inte länka mig föreningen utan dig. Du var för mig dess symbol.

Och så en dag kunde jag icke tänka mig själv utan

dig. Du upphörde så småningom att vara en symbol,

en sagans vånå fé. och blev en kvinna med kött och blod.

Hjärtevän! Minns du den drömtyngda sommarkvällen, då skogen stod tyst och vakan slog? Minns du, huru din hand darrade i min? Minns du min ordlösa glädje, när du sade, att du ville vara min vän till livels slut, i allvar och tro, i glädje och sorg. Minns du, hur jag kysste dig i namnlös lycka?

Nu ligger din mjuka arm kring min hals, och nu smeker min hand ditt böljande, ljusa hår. Och nu välsigna vi bägge den organisation, som förde oss samman. Och jag vet ej riktigt, om det är på densamma eller på oss själva vi tänka, då vi båda på en gång säga: 'Min är du!» 18

Överord.

Det var inte alls för mycket sagt att kalla Tilda Lövberg »vacker som en dag och glad som en solstråle». Utan all gensägelse var hon den fridfulla småstadens vackraste flicka. Och hon gick knappt sin väg fram, hon dansade; hon talade icke — hon sjöng.

Enda barnet till den välbärgade garvare Lövberg, såsom hon var, hade hon också förskonats från sådant, som breder tyngd över sinnet redan i ungdomsdagar.

I dag hade hon dessutom särskild anledning att vara glad. Hon fyllde aderton år, hade fått en hel del födelsedagspresenter och gratulationer och dessutom föräldrarnes tillåtelse att inbjuda sina vänner till en liten fest. Fattades bara, att det blev vackert väder så att de kunde hålla till ute i trädgården.

Och vackert väder blev det!

Tilda hade dukat kaffebord ute i bersån och stod just och betraktade sitt verk, då lätta steg hördes.

»Kommer jag först?» utbrast Axel Sörman med sin vanliga hurtighet, i det han räckte sin hand åt Tilda. »Goddag och lycka till många så här lyckliga födelsedagar!»

»Tack!» svarade hon, i det hon med en gest bjöd honom att sitta ner.

Det var något visst dämpat, förläget över dem båda.... Det var han, som å sitt gratulationskort skrivit:Ack, vore jag elt bi,

Så visst som du cn blomnia är.

19

Och folk sade icke blott, att de unga hade äktenskapstycke utan också, att de, var å sin sida, hade insett det.

Efter hand kommo alla de inbjudne. Och sedan kaffet druckits, framsattes punsch. Axels panna rynkades, men det var ju bara han och Gustav Blom, som voro absolutister.

Tilda fyllde glasen, som Axel i hast räknade. Del var isläget åt både Gustav och honom. Man klingade och drack

och satte ner glasen igen. Då märkte Tilda att Axels och Gustavs glas voro orörda.

Axel hade blivit absolutist av hänförelse för saken, Gustav efter trägen övertalning av vänner, som insågo, att hans benägenhet för ett »glatt liv» skulle urarta till en förtärande passion.

»Varför dricka ni inte?» frågade Tilda med en blick på de båda unge männen.

»Det vet du nog», svarade Axel.

»Men det är min födelsedag», sade Tilda med en viss skärpa i rösten.

»Ja, än sedan!» svarade Axel kallt.

»Det är oartigt och ovänligt att då inte dricka min skål».

»Såå», skrattade Axel. »Kan jag inte vara artig och vänlig utan att smutsa mina läppar med gift, omtöckna min hjärna och bryta ett heligt löfte, då avstår jag från alt vara det. Du skämtar, förstår jag, men låtom oss inte fortsätta skämtet».

»Nej», utbrast Tilda och sprang upp med en häftig rodnad på sina kinder. »Jag fordrar, att ni smaka punschen. Annars anser jag er icke som mina vänner. Det är skräp till karlar, som inte kunna la sig ett glas».

Också Axel resle sig upp, och hans läppar darrade.

»Du är lycklig, Tilda, om du inte dyrt får umgälla sådana där enfaldiga överord. En sak är nu din fordran på dina vänner, att de skola begagna en kropps- och själsförstörande dryck, vars verkningar20

i smått som stort du inte kan bedöma, och det kan ju vara i viss grad förlåtligt. Men en annan sak är, att du fordrar brytandet av ett heligt, för livstiden avgivet löfte. Det dåliga däruti bör du kunna förslå, och du bör kunna inse, att den, som sviker sitt löfte till en nykterhelsorganisalion, kan också svika din vänskap».

»Prat!» hånade Tilda.

i Jaså», svarade Axel. »Ja, då skall jag inte tränga mig på och inte störa glädjen i vänskapsringen. Följer du med, Gustav?

»Neej».

Axel gjorde en lätt bugning och gick, följd av vännernas skratt och hånfulla utrop. Just i porten hörde han Gustavs slämma:

»Skål, Tilda!»

Kort därefter tillkännagavs Gustavs och Tildas förlovning, och Axel lämnade samhället med sin sorg och sitt hjärtesår.

* *

*

Fem år därefter läste han i en tidning:

Brännvinets förbannelse. I går kväll upprördes vårt eljes så lugna samhälle av en förfärande händelse. Utefter Stora Nygatan kom en halvnaken kvinna springande, upphävande höga nödrop. Tillskyndande polis tog hand om henne. Den olyckliga, som blödde ur ett svårt, men icke livsfarligt sår i bröstet, befanns vara fru Tilda Blom, sedan fyra år tillbaka gift med stationsbokhållare Gustav Blom. Hon ropade: »Han mördar barnen också!» Polisen skyndade till makarnas bostad, där de mötles av en gräslig syn. Möbler och husgerådssaker voro sönderslagna. Blom själv och elt av barnen voro döda, förfärligt tilltygade, ty mördaren och självmördaren hade såsom vapen brukat en vanlig täljkniv. Det andra barnet, vilket nu, tillika med modern, vårdas å sjukhuset, torde kunna räddas.; 21

Blom, som efter giftermålet försjönk allt mer i dryckenskap, hade alldeles ruinerat sig, ekonomiskt som

kropppsligt och andligt. Äktenskapet har varit en rad av de vidrigaste uppträden, föranledda av hans rusdrycksbegär. Den hemska katastrofen är antagligen att söka i, att han avskedats från sin befattning en av de föregående dagarna.

Tyvärr ha även de gamla svärföräldrarna, som velat skydda sin dotter för nöd, tagit sig för nära och slå så gott som ruinerade, även de. 22

Konsekvens.

För att fà inkomst staten brännvinshandel sköter. Men den på sådant gjort sin kassa läns och med detsamma sitt förstånd — riskerar böter. ____ En klassisk art, minsann, av konsekvens! Omedveten självironi.

I långa raden av skåltal ett enda blott återstår, det traditionella för kvinnan, som nu utav stapeln går.

Och talarn betonar, hur egei, att man åt en åldring har det uppdrag givit, som alltid de yngre krafternas var.

Men, säger han, kanske tänker man här i laget som så, att kvinnan, som allting annat, de gamle dock bäst förslå.

Bestyrkande livligt del rälta i sådana resonemang, om sina erfarenheter han håller en lång harang.

Och så är han inne på frågan om hennes rättighetskrav. Han städse allt gladare känt sig, ju mer man åt henne gav.Det myckna, som kvinnan fordrar, det myckna, varom hon ber, han viile så hjärtans gärna för hennes fot lägga ner.

(Precis på fullaste allvar man tog ej det där — i tal man är ju, som känt är, alltid en smula för liberal).

Men för att det sagda styrka han täljde en anekdot: en engelsman honom med frågor om allting en gång satt at.

Och även om rusdrycksbruket då sonen av Albion sport, och talaren svarat: »Bland männen det är nog tämligen stort».

Då hade främlingen yttrat med blicken full utav glöd: »Å, edra kvinnor ej dricka! Ja, då är det ingen nöd!»

Det gjorde bland mycket annat, att talaren kvinnans mål så gärna stödde och höjde sitt glas till för henne en skål.

Och kvinnorna — glasen togo och logo så vänligt och vekt, och fläckar av vinfärg brunno på kinder, som onatur blekt. h

25

En hjälte.

5 Jag skulle gärna vilja tala enskilt med redaktören».

Framför mig stod en arbetsklädd man med något solitt och förtroendeingivande över hela sin person.

Jag öppnade dörren till mitt innanför stora redaktionsrummet belägna enskilda rum och bad honom stiga på.

»Nå, varmed kan jag stå till tjänst?» frågade jag sedan jag anvisat honom plats.

»Jo, det är så, att jag är bryggeriarbetare — vid Ångbryggeriet. Mitt namn är Olsson. Jag läser Såningsmannen ocli har fått en riktig kärlek till den. Nu är det något, som den gjort till en verklig samvetssak för mig, och det är därför jag kommit till redaktören».

»Ni menar, att om jag kommit er alt köra fast, så är det noga laget min skyldighet alt hjälpa er loss?» sade jag med en lon, som avsåg att göra det lättare för honom alt komma fram med det han hade på hjärtat.

»Något ditåt», svarade han med ett småleende, som visade, alt min avsikt lyckats. »Jo, tidningen har gjort mig till absolutist».

»Gläder mig».

»Men inte nog med det. Den har också kommit mig alt fråga mig själv, om jag kan fortsätta milt yrke. Dess produkter äro till människornas skada. Kan jag stå till svars med att bilräcla vid tillverkningen av någol, som

verkar så?»26

»Är då ert arbete ett verkligt yrke?»

»Ja, ålminstone på den plats jag har i bryggeriet .

»Kan ni lätt övergå till något annat yrke?»

»Nej, inte lätt. Det bleve förmodligen ingenting annat att taga till än rent grovarbete^.

»Det bleve tyngre?»

»Ja».

»Och sämre betalt?»

t Det förstås».

»Har ni familj?

»En bra hustru och två barn, som äro mig mycket kära».

»Har ni talt med er hustru om saken?»

»Nej, och det kan för resten vara detsamma. Jag vet vad hon skulle svara. Och det är: gör vad du anser vara din plikt. Även om hon får mindre hus-hAllspengar och mera arbete skall hon aldrig klaga. Det skall tvärtom öka hennes omsorger om mig».

»Men vad tror ni, att hon skall tycka innerst i sitt hjärta?»

Det är det, som jag inte kan säga. Men det vore ju rätt naturligt, om hon skulle finna det bittert att få del knappare än hon haft det under många år».

Det är inte min erfarenhet om kvinnorna», svarade jag. »De ha lättare för att offra än vi».

Säger redaktören det!» utbrast han. »Men för mig är det svårt alt sätta henne på förknappning».

Det kan jag så väl förstå. Skulle barnen få någon allvarsammare olägenhet av att ni uppgåve er ställning?»

-Gossen går i elementarläroverket, och det är ej säkert, att jag skulle kunna fortsätta att hålla honom där. Flickan är ännu för liten för att vi skulle kunna ha tänkt på något för henne».

»Det här är vad man kallar en pliktkollision , sade jag. »Det är svårt att råda, då jag icke känner vare sig er styrka eller hur er hustru innerst skulle taga det».

»Hur skulle redaktören själv handla i ett liknande fall?»27

»Jag skulle obetingat lyda mitt samvetes bud».

lians ansikte lyste upp.

-Det vill säga, att redaktören helst ville råda mig alt begära mitt avsked från bryggeriet?»

»Nej, i del fallet har jag intet råd alt ge. Däremot tillstyrker jag på del iivligaste att ni talar med er hustru och inte ger er förrän hon av- eller tillstyrkt. Kan ni inte sedan fatta ett avgörande beslut, så får ni komma till mig igen-.

*

Det gick en vecka. Jag kom ibland ihåg honom och hade ont av att tänka på, alt han slels mellan plikten mot sitt samvete och plikten mol de sina.

Så slod han åter en dag hos mig.

Jag säg genast, alt han var klar med sig själv. Det låg något av fast och glad tillförsikt över honom.

»Ni är färdig?» sporde jag.

»Ja, jag har i dag lämnat min anställning i bryggeriet».

»Talade ni med er hustru?»

»Ja, och hon svarade som jag väntade del. Men lack vare redaktörens goda råd gick jag vidare och frågade henne: 'Hur skulle du göra i samma belägenhet?' 'Jo', svarade hon, 'jag skulle gå ifrån platsen. Det är sant, att den skall inlagas av en annan. Men då har du i-alla fall inte bördan av att hjälpa till all fördärva dina medmänniskor. Och vore alla lika rättrådiga som du, så skulle den där otäcka hanteringen dö ut. Nu lever den väl i din tid, men du har den tillfredsställelsen att inte vara med om all hålla den uppe. Del är bättre att ha det knappare och äga samvetsfrid, ty därförutan är ju livet i alla fall värdelöst för alla, som verkligen vilja vara lyckliga'. Jag tog henne i famn — jag grät som ett barn, det var så gott att så där få kasla bort det, som tyngt mig och gnagt mig så länge. Och så alt vela, alt hon hell och hållet var med mig. Nu var det ju inte svårt. Jag har varit en annan människa sedan dess — jag har28

somnat som ett barn om kvällarna, och allt omkring mig har varit ljusare och vackrare än förut». »Nå, vad tänker ni nu taga er till?» sDet vet jag inte. Vi äro ju inte blottställda, ty jag har haft god avlöning, och min hustru har förstått att väl ta vara på det jag fört till huset. Det blir alltid någon råd. Nu har jag mod och styrka till allis.

När lian gick tyckte jag, att det formligen sken kring hans huvud. Och jag sade inig, att det är stiligt att leva i en värld, där det finns så stiliga människor som denne hjälte. Ty ringare namn kunde jag ej ge honom. 29

Han skrattade.

Han var en verklig gentleman i hållning och i skick och dräkt, men hörde, trots den polityrn, till hrackans stora, kända släkt,

som är så fin, att den ej vill ta del uti ett verk, som gott den erkänt, därför att det förts utav de små och ringe blott.

Jag höll en gång ett föredrag, och saln av människor var full, då även han var med — förstås för kuriositetens skull!

Och när min skörd sig klädde i det lilla vackra bandet blå, jag vågade alt spörja: »Skall ni inte vara med också?»

Han svarte endast med en blick, som sade ungefär så här: »Nog vet jag, ni är oförskämd, nog vet jag, att ni galen är,men trodde ej i sådan grad , ni fräckhet, galenskap besatt....» Han svängde uppå klacken om och skrattade ett hånfullt skratt....

Därefter mänga år en dag en usling uppå nödens brant, på gatan mölle mig och bad atl få till mat en liten slant.

Det var min man, som skrattade

en gång____.Tag gav en slant och teg

och såg hur emot krogen hän han skyndsamt ställde sina steg.

Historien är, hur simpel än, tyvärr, av ganska vanligt slag. — Du kan ju tänka på den, du, som skrattar, liksom han, i dag. 31

En frestelse.

Det är en sommarafton i Rüdesheim, den vackraste staden vid Rhen.

Hela dagen har jag strövat omkring i del obeskrivligt vackra Niederwald. Nu då clet blivit tyst ocli mörkt däruppe i skogen, har jag kommit hit ned med kugghjulsbanan.

Innan jag söker upp hotellet, vill jag äta kväll. Den främling, som vill draga riktig nytta av sin vistelse i en stad, äter aldrig mer än ett mål på samma ställe.

Jag går in genom en dörr med en mycket gammalmodig skj^lt. Stället heter »Mullers vinstuga» och är betecknat med en stjärna i Baedeker. Inrättningens namn är just ej tilltalande för en nykterhetsvän av mitt skrot och korn, men man får väl ej pretendera på att finna några nykterhetsvärdshus här i trakten, där varje berg är bevuxet med

vin.

Jag slår mig ned inne å (len halft överbyggda gården med väggmålningar, som verka genom sin omedvetna komik, och där vinet slingrar sig överallt. En silverhårig, fryntlig och rask gubbe ber mig alt sitta ner och ger bud åt uppasserskan, som snart satt för mig en den raraste lilla supé.

»Vilket vin behagar ni?» frågar hon, dà det är färdigt.

»Jag dricker inte vin», svarar jag.

Hon ser på mig med något, som närmast måste förliknas vid bestörtning. Men så hämtar hon sig. Jag har naturligtvis skämtat....32

Och jag har riktigt svårt att övertyga henne om, att det är allvar.

Hon pekar på en av de många inskriptionerna A väggen:

Süssig der Wein, Wie wohl thut dass

(vinet sött, hur gott det gör) och säger med ett förtrollande skälmaktigt leende:

»Å, vad ni är dum!»

Jag kan förslå, all man faller, när Backus frestar så. En härlig, blomstrande flicka i ljus klänning med tindrande blå ögon och glänsande rödblont hår, över vilken aftonsolen gjuter sitt veka guld, bjuder ädelt, skummande vin, bjuder levnadslust, bjuder rosig glömska av dagens smågnabb. Jag kan förstå, säger jag, hur man kan falla, när Backus kommer så där i adelsdräkt.

Men jag föll inte. Ty jag hade för många, många år sedan givit mitt ord, ett trofast nordmannaord, åt Plikten, som salt där hemma i svarta sorgekläder och grät över alt tusen sinom tusen hängåvo sig åt det avskyvärda massdrickandet av vinets vrångbild, brännvinet, i alla dess olika färgblandningar — At Plikten, som grät harmens och föraktets tårar över de -.bildade», vilka voro så andligen tomma och råa, att de kunde finna en fröjd i det simpla, smutsiga ruset.

Allt detta sade jag henne, där vi sutto ensamma i den gamla vinstugan medan skymningen började falla.

Iion såg på mig, som hade jag berättat henne en osannolik, vidrig saga. »Jag har aldrig vetat, att något dylikt kunde finnas — förlåt mig!» tycktes hon vilja säga. Och hon gick bort med något fuktigt i de vackra ögonen____ 33

Skomakare Miklunds tal

till motståndarne å nykterhetsmötet.

Ni skratta åt mig och mig kalla fantast och tro, att till allt, som slog fel och som brast den heliga, storslagna sak också hör, som jag , tills jag stupar, skall kämpa för.

Ni länka, den där har väl snart skrikit ut, och sedan det är på det vansinnet slut. Men grundligt och fast ni bedraga er då, det kunna ni vara förvissade på!

Jag har pojkar tre, ocli de minnas de da'r, då slav jag åt krögarn och bryggaren var, de veta, vad åler har gjort mig till man, min livstro, och denna de älska, försann.

Och därför skall kampen ej utdö med mig: att föra min strid nu de omgjorda sig. Och så skall det gå kring all världens rund med allt, som står rotat på sanningens grund.

3 34

Trohet.

Det hade varit godtemplarfest med väckande tal och lyftande sång. Och därpå hade följt en stor, väl skött intagning av nya medlemmar, uppmuntrande ord och trofasta handslag.

Nu var det slut med alltsammans, och vi slöto en liten krets, språkande om ett och annat, främst om nykterhetsarbetet där på orten, de hinder det hade att bekämpa och huru man därvid gick till väga.

»Jo, det såg annorlunda ut här på den tiden jag söp», sade Teodor Blix, en ung man med intelligent utseende, och vilkens förmåga att leda logens förhandlingar jag nyss så mycket beundrat.

»Har ni druckit då?» frågade jag.

»Ja, jag har varit en stor stackare», svarade han. »Jag var chefen för en hel liga här, som hade till uppgift att vid varje tillfälle, som gav sig, supa vilt och ställa till upptåg, vilka ej alltid voro av det

oförargligaste slaget____ Så var jag en gång med

om att arrangera ett hemfridsbrott — ett vansinnigt tilltag, som dock ej tillfogade någon människa skada. Lånsmannen, som länge låtit nåd gå före rätt, beslöt nu att taga itu med hårdhandskarna. Det var ingenting mindre än 'vita huset', som stod i utsikt för mig».

»Och det vart vändpunkten för er?»

»Nej, det vart ej vändpunkten. Jag var så kraftig, att brännvinet ej kunnat bryta min kropp, så trotsig, att skammen ej knäckt mig. Jag vet inte, bur det var — jag kände blott en rasande lust att dricka, leva som en vilde och förstöra allt, som kom i min35

väg. Jag tyckte mig vara utstött. Man föraktade mig, och jag ville hämnas därför».

»Jag förstår ett sådant där tillstånd mycket väl. Man behandlade er med hårdhet och avsky. Ni reflekterade ej över ert tillstånd, tänkte ej på, om ej möjligen ni själv var orsaken till det bemötande ni fick — ni bara slog omkring er».

»Ja, så var det nog», svarade han.

»Nå, vad var det, som kom er på bättre tankar?»

»Det var hon där».

Han pekade på en flicka, som deltog i framdukandet av den sexa, några av logens systrar ordnat i lokalen. Redan förut hade jag fått veta, att det var hans trolovade.

»Nå, hur gick det till?»

»Jo, medan länsmannen gjorde förberedelserna till sitt storlag, gjorde också godlemplarlogen här sig redo att taga itu med mitt och min ligas anhang. Den där präktiga flickan hade kring sig samlat en krets av logens beslulsammare flickor, vilka föresatt sig att tala med oss. Varje flicka skulle tala med en särskild av oss — vi voro väl kända, skall jag säga. Det avgjordes genom lottning, vilken var och en av flickorna skulle få på sin del. Ty det var ingen rolig uppgift alt sålunda taga hand om somliga av oss. Tekla fick mig på sin lott — mig, den värste av allesamman. Jag förstår inte, hur hon vågade____»

»Nå, huru gick lion tillväga?»

»Jo, det där beslutet spordes snart. En gång, då jag var ute, mötte jag henne. Jag hade åtskilligt i huvudet och rök pä henne:

»Nå, skall du inte försöka omvända mig?»

»Jo, jag skall försöka därmed, både för alt jag lovat det och för all det vore dig till nytta. Men inte nu».

»Varför inte nu?»

»Emedan du nu inte är i den sinnesförfattningen, att det kan löna sig att tala med dig om sådana saker».

»Bättre lycka nästa gång!» hånskrattade jag och36

gick. Men i detsamma såg hon på mig____ Nej, hon

såg genom mig. Jag hade aldrig förr trott, att så mycket kunde rymmas i en människoblick. Jag kände skam och änger och självförakt på en gång. Vad hade jag haft för skäl att såra henne? Jag vände om.

i Varför ville du göra dig besvär med mig?»

»Därför alt du är för god att bli drinkare».

»Jag för god! Varför just jag?»

»Alla äro för goda därtill och jag vet särskilt all hos dig slumra rika andliga krafter, som skulle kunna komma till stor nytta, om du blott vill det. I stället förslösar du dem, och det är ovärdigt. Och du förstör inte blott dig själv utan också andra».

För god! Så hade ingen talat till mig förr. Jag dugde till någonting! På detta sätt höll hon på med mig, varje gång vi råkades. Det dröjde ej så länge förrän jag inom mig själv erkände, att allt, vad hon sade om nykterheten, var rätt och gott. Men jag blygdes för att gå in i någon nykterhetsorganisation — blygdes för mina supkamrater och blygdes för dem, som jag förorättat under ruset. Och jag hade aldrig avlagt nykterhetslöftet, om jag inte, så all säga, funnit det vara en tacksamhelsplikt mot den lilla energiska missionären».

»Och så gick ni in?»

»Ja. Och efter mig följde en stor del av mina supbröder. Vi ha aldrig haft någon gläoje av rusdryckerna, och vi äro så glada, alt vi kommo ifrån dem. Det är bara så svårt all laga det första avgörande steget. Om folk visste, huru delta kostar på, skulle man myckel mer än hittills söka studera fyllslack-rarne och utfinna det rätta ordet för dem — del ord. som går lill hjärtat, på samma gång det slår med förståndets bela skärpa».

Del var ej av kärlek lill henne, som ni avlade nyklerhetslöftet?»

• Nej, så högt kunde jag ej tänka mig det. Men under nykterhetsarbetet växte jag, och så kom kärleken. Det dröjde länge innan jag fick mod att säga37

henne, huru jag höll av henne. Och så ville jag inte komma för tidigt — innan hon kunde lila på, att jag stod mig. Jag tjänade tre hela år för Rakel, och nu är hon min!»

Han såg på henne med en blick, som sade: »Välsignelse över dig, vännen, som litade på mig, som pekade ut vägen till bättring för mig och som läl det bli mig förunnat att få kämpa livets kamp vid din sida!» Vad en god kvinna sade

då vi mötte en stackare på gatan

Han kom i vida världen ut med stora ideal och illusioner utan slut och drömmar utan tal.

Och när rätt snart han hade sett, att lögn och humbug blott så mycket var av vad man gett, då föll hans ungdomsslolt

uti ett enda tag i grus — när ett i drömmens ring var lögn, så släcktes allt dess ljus, och kvar vart ingenting.

Och ensam stod han, utan mål, och utan lust och håg och utan viljans starka stål, i mörker, vart han såg.

Så har han blivit vad han är, ett kräk, som drar från krog till krog, och glömska blott begär ocli aldrig får det nog.Men kloke män och starke män de vämjas åt »den där», och tala om och om igen om »brist på karaktär».

Ej någon finnes, som förstår: den kan ej dragas opp, som utan mål sin bana går och utan tro och hopp.

Och därför blir han, vad lian är, ett kräk, som drar från krog till krog, och glömska blott begär och aldrig får det nog! 40

Fostbrödralag.

Mel.: Upp, kamrater.

Solo: Tungt låg mörker över jorden, överallt var natt, och på dimhöljd dyster himmel knappt en stjärna satt.

Kör: Ljöd så ropet: »Natt och dimma följas skall av dag, snart skall skönjas solens strimma, fosterbrödralag!»

Solo: Morgon grytt och kämpar gjorda I sina länder kring, och nu går det nya kriget över jordens ring.

Kör: Striden står i morgonväkten mot kung Alkohol. Vapnet är det evigt starka, sannings ädla stål.

Solo: Fram, att när som solen stigit upp till middagshöjd, vi må segerns lön få bärga in i frid och fröjd!

Kör: Framåt, snart slår segerns timma, natt förbytts i dag! Framåt genom storm och dimma, fosterbrödralag! 41

Krogens systrar.

Under ett besök i London blev jag av mina vänner tillrådd att besöka den lilla staden Harrow, och man gav mig rekommendationsbrev till en köpman där, en ivrig anhängare av nykterhetsrörelsen för övrigt.

Russel, så hette han, åtog sig genast ciccronskapel för mig och gjorde det med den hjärtlighet, som är engelsmannen egen.

Vid ett tillfälle, då vi gingo en gata framåt, krossades plötsligt ett fönster, och framför våra fölter nedföll ett föremål.

Vi hade knappt hunnit hämta oss från överraskningen och gå fram för att se, vad det var för slags projektil, som slungats, förr än en person, som hade kyparens alla kännemärken, kom utspringande bar-huvad och tog upp föremålet. Det var en biljardboll.

»Jaså, ni har sådant där elände här också», sade jag till Russel.

»Ja, krogen uppträder alltid i sällskap med sina systrar».

»Systrar?» frågade jag.

»Just systrar», svarade han. »Man kan aldrig bättre beteckna de laster, som oskiljaktigt äro förenade med dryckenskapslasten — spelsjukan, nikotinbruket, varietén, osedligheten m. m. Biljarden är en av de farligaste systrarna».

»Jag har aldrig kommit att tänka på den saken», erkände jag.

»Kanske inte jag heller», sade Russel, »om vi ej42

här i staden blivit så kraftigt påminda därom genom ett säreget fall».

»Det måste ni berätta mig».

Vi närmade oss just en av de förtjusande engelska parker, där man får gå gräsmattan, och där barn skratta och leka med betande får. Vi slogo oss ned i en soffa, och han berättade:

»Godtemplarne här i staden hade byggt ett ordenshus och, som så ofta händer, även bland godtemplare, förbyggt sig. Den ledsamma ekonomien var ett stående ämne på logemötena. Slutligen var ingenting annat att göra än att bilda ett aktiebolag. Logerna fingo aktier för vad de lagt ut för byggel, och för resten såldes aktier till vilken som helst.

Bolagsstyrelsen fick nu det bekymmer, som förut ålegat den gemensamma ekonomistyrelsen, och det var icke avundsvärt.

Så en dag fick skräddare Langham, en duktig karl, som nästan blivit ett original genom sin oräddhet och sin energi, å en skylt å huset läsa: »Biljard».

Langham var en lugn och sansad karl, som icke förivrade sig. Nu kunde han emellertid icke hålla sig. Han rusade direkt till bolagsstyrelsens ordförande.

»Vad är det för skamlöshet ni tillåtit er? En biljard i godtemplarhuset!»

»Det är ingen skamlöshet — det är en affär».

»En skamlös affär, ja!

Å, jag vet inte det. Biljardspelet är en stärkande och nyttig sport».

»Stärkande!» hånade Langham. »Att stå i en rök-sur lokal och peta med en käpp! Nej, kunna inte godtemplarna hitta på någon bättre sport, så göra de klokast i att avstå från den rörelsen---- I vad avseende är den nyttig?»

»De få träffsäkerhet och lära sig beräkna».

»Till vad praktiskt bruk är den där 'träffsäkerheten'?»

Styrelseordföranden tycktes ej ha det klart för sig, och Langham fortsatte:43

s Och lara sig räkna, sa' du. Nej, den gubben går inte i en gammal skräddare som mig. Det är spelets djävul, som lockar. Dit skola godtemplarna luras av sina egna. Där skola de göra av med sina surt förvärvade slantar. Där skola de insupa det farligaste av allt: spelpassionen. Tag då för allt i världen bort ordenshusskylten! >

Styrelseordföranden hade fortfarande ingenting att svara, och Langham fortfor:

»För övrigt ligger det en alldeles särskild förbannelse över biljardspelet. Vad är det, som framför allt förmått de europeiska nationerna att skicka ut stråtrövare av Stanleys skrot och korn för att 'civilisera" Afrika? Jo, lusten efter elfenben. För den skull läras negrerna alt supa brännvin. Det skickas dit hela laster. Och när intet annat hjälper, så skjuter man ner dem. Jag såg någon beräkning över, huru många människoliv varje biljardboll kostar, och jag tror, att det var tolv.

»Det angår oss inte», sade styrelseordföranden, som blivit het.

»Angår inte det oss, som äro medlemmar i ett all-folkligt nykterhetsförbund? Du var mig en skön god-

templare!____ En annan sak. Om du kommer till

vilken brackhåla som helst, där man komit så långt, att man hunnit få en krog, vad lüser du på skylten? Jo, mitt över dörren med stora bokstäver »Stadshotell»; på ena sidan om dörren »Scliweizeri» och på den andra — »Biljard. Det är så karaktäristiskt: biljarden är krogens syster. Kär äro många unge män i orden. Genom er tillskyndelse få de tillfälle, nej, frestas de, att kasta sig i spelpassionens virvel. Nå, de komma till en annan stad. Där finnes ej så äreförgätna godtemplare, som ni. Men de unga ha sin spelpassion kvar. De gå på krogens biljard, vänja sig så småningom att inte äcklas över det fylleri, som hör ihop med biljarden, och en vacker dag ramla de av skaftet».

»Om de äro sådana stackare, så----»

»Hur kan du resonera så? Varför anfalla vi mått-44

lighetssuparne? Emedan de utgöra ett farligt exempel. Vi skola stödja de svaga — vi skola taga bort stenarna från vårt folks väg. En ocli annan kan ju tåla se fyllan på krogbiljarden,. Men han är en av de få starke, efter vilken man ej får göra upp regeln. För övrigt älskar den ej helnykterheten värst myckel, som kan fördraga att se rusiga människor omkring sig, och det till på köpet i en lokal, som stinker av alkohol och sur tobaksrök».

»Men när det nu finns goodtemplare, som vilja spela biljard, så är det väl bättre, att de göra det hos oss än på krogen?

Men när det nu finns godtemplare, som ha tillräckligt lös moral och dålig*smak att besöka prostituerade damer, så kräver din logik, att vi också i ordenshuset inrätta en — bordell».

»Gå!» röt styrelseordföranden.

Och Langham gick — direkt till ordföranden i den loge, där styrelseordföranden var medlem för att väcka sak om biljardens inrättande.

Denne var emellertid den anklagades vän och svarade:

»För vad styrelseordföranden gjort i egenskap av sådan, är han ej skyldig räkenskap inför logen utan endast inför

Godtemplarordens byggnadsaktiebolags delägare. Du får alltså lugna dig tills det blir bolagsstämma».

»Jag har inga aktier i bolaget».

»Och alltså inte heller någon talan», förklarade logeordföranden kort. »För resten är det tur, att sådana fantaster som du inte ha något att säga därvidlag. Vart skulle det taga vägen med bolaget, om lian avginge ur styrelsen?»

»Det vet jag inte. Men däremot vet jag alldeles bestämt, att det skall gå på lok med godtemplarorden på platsen, om den skall tillåta alt nykterhetssträvandet sålunda motarbetas och skymfas».

Lyckligtvis fanns det kvinnor i godtemplarorden här, och som dessa voro opraktiska nog alt ej förstå sig på affärer och de långa vägarna till bolagsstäm-45

man, reste de en opinion, som ej ens den mäktige styrelseordföranden kunde motstå, och biljarden kom också bort.

Men den lärdomen har man av allt delta fått här på platsen, att skall nykterhetssaken vinna varaktiga segrar, så får man ej rikta sin strid ensamt mot krogen utan även mot hennes många systrar. Parerat.

Bland nykterhetsmännen i denna vår siad hör Pelle just ej till de lätta. Och huru han vann sitt ovanskliga namn jag nu skall för eder berätta.

I stadsgården vår på ett gungbräde han en söndag en gång slog sig neder. Det åtnjöt av ölström och Vinberg förut besittningens kännbara heder.

Och bäst de där sutto (han långt ifrån dem -han till och med salt utom bocken — i tanke alt icke de skulle må bra i närheten utav en töcken),

så kom där helt plötsligt en fjärde person och gjorde entrée uppå scenen. Hos krögarn sin andakt, man såg, han fört ut han korstecknet gjorde — med benen.

Och ölström och Vinberg, en måttlig duett, som aldrig setts »slarva och svinas — ty alltid för gatan sitt rus de fördolt — åt kräket så hjärtligen grina,

och tänkte: »Nu Pelle skall lia sig en spark» Så ölström lian stolte förtroligt på Vinberg, som meningen genast förslod — ban hade så innerligt roligl —och pekte på fyllbulten: »Vad kan den loge, som den där tillhörer, väl heta?» Med samma åt Pelle de gåvo en bläng, som denne mest »knuste», må veta.

Ocli Vinberg han kom i en skrattparoxysin, så väldiga magens hans hoppa. Och bägge de tänkte, det såg man så väl: »Nu fick han båd' kötträtt och soppa!»

Men Pelle han vände sig saktmodigt om och sa — han är just ej förtegen —: »Han hör, mina herrar, till krögarens loge och alltså till herrarnes egen». 48

I snöstorm på fjället.

Det var i midsommartiden.

Vi voro tre: min vän fotografen, som log vyer, jag själv, som gjorde turistanteckningar, och skjutskarlen, som fraktade oss båda färdemän.

På vägen från Härjedalen mot Norge hade vi strävat uppför och uppför, tills vi nått kulminationspunkten vid gränsstenen på Kölens topp.

Det är ej någon fjällkam, bildande ett stängsel mellan de båda landen, såsom vi trodde, då vi i barnaåren läste geografien. De växa ihop alldeles omärkligt såsom i trofasta brödrasinnen. Det är vida slätter däruppe på högfjället, ehuru väldiga toppar resa sig här och var med små vita hjässor, skinande som guld i solens glans eller blånande som luft vid synranden.

Snön ligger ännu kvar i drivor här och var, fastän dvärgbjörkens ljusgröna blad slagit ut och fjällets underbara flora väckts ur vintersömnen. Det växer här nästan ur snön, blott solen kommer och leker tittut med de klara

fjällsjöarna och tjärnarna.

Fotografen har gjort sitt, och vi ligga utsträckta på marken under det jag ger mina känslor luft över detta egendomliga landskap.

»Ja», säger skjutskarlen, snu går det an att fara fram här. Värre är det på vintern, i synnerhet om en snöstorm bryter löst».

»Jag kan lro'del».

»Ja, det vill jag lova, om den är riktig — en sådan som jag var med om en gång som pojke. Och det49

hade väl gätl an ändå, om inle det usla brännvinet varit med».

Mitt intresse var redan väckt, och jag bad honom berätta, vilket han ock gärna gjorde.

»Vi hade varit åt Röros för att köpa mjöl1). Vi hade vilat över i Skottgården2). Under natten hade emellertid en väldig snöstorm blåst upp. Gästgivaren avrådde oss från alt fara, men tyvärr hade det ej köpts blott mjöl utan även brännvin i Röros. Brännvinet hade flitigt använts och gjort livlig verkan. Modet hade stigit — det var ingen fara. Att jag instämde med gästgivaren, betydde föga. Jag var ju blott en pojke på aderton år. Vi begåvo oss alltså i väg, fyra forlass.

Det var ej så kallt, endast 20 grader. Men fjällvinden var bilande, och snön stack oss i ansiktet som sylar. Det halp ej att vara iklädd hundskinnspäls3), lappskor1) och luden mössa — man måste av och springa bredvid lasset. Det var dock endast jag, som gjorde så. De tre andra värmde sig med brännvin — ett gift, som jag, på grund av ett löfte till min mor, aldrig smakat.

Allt gick emellertid bra så länge det fanns några för hästarne synliga spår av vägen — vi hade förlorat den för länge sedan — och djuren voro vid gott kurage. Men så småningom vart allt blott ett snöfält, där man ej ens kunde urskilja jord och himmel.

Jag åkte först. De efterföljandes pinglor kunde jag ej höra, ty stormen dånade som en åska. Och jag kunde knappt se handen framför sig.

Plötsligt märkte jag, att de ej voro med. Jag gick av, men vågade ej avlägsna mig lång bil från hästen, ty då hade jag kunnat förlora honom ur sikte. Jag skrek, men min röst överröstades av stormen. Det var intet att göra för dem, ifall de förlorat spårel,

') I övre Härjedalen mognar ej säd.

s) Första gästgivarogärden pä norska sidan.

3) Fotsid päls av jämthundssklnn.

4) Skor av ludet renskinn.

och det var högst ovisst, om jag kunde rädda mitt eget liv.

Jag kastade av lasten i snön, vred av en fjällbjörk och knöt min näsduk däri, såsom ett märke var jag lagt lasten. Det var ju osäkert om denna ej skulle vara översnöad innan stormen lagt sig, men det var ju dock något. Och jag måste i främsta rummet tänka på mig och hästen. Åt denne lämnade jag nu lösa tömmar, att gå som han ville. Ty hästen hittar bättre än någon människa och kan han inte taga sig fram, då är allt hopp ute.

Efter en färd, vars fasor jag ej kan beskriva, kom jag verkligen hem.

Så fort den värsta stormen lagt sig, for ett sällskap av byns raskaste karlar ut för att söka mina reskamrater. Vi funno dem alla tre. Två hade i ruset velat styra hästarne efter sitt huvud, kommit på avvägar och frusit ihjäl. Den tredje hade blivit så berusad, att han ej kunnat komma av lasset. Hans häst hade hittat vägen, fastän det gått sakta, och honom mötte vi. Mannen hade förfrusit händer och fötter, som måste sågas av, så att han vart en

krympling för hela sitt liv.

Han hade slutat sin hemska berättelse.

»Det var en kraftig nykterhetspredikan».

»Ja, det är säkert. Och det är klart, att hade jag inte smakat brännvin förut, inte gjorde jag det efter

den dagen---- Så fort det vart godtemplare här, gick

jag in till dem».

»Vi äro således ordensbröder alla tre», sade jag.

»Jag vet det», svarade han, och hell er och alla som bära ut nykterhetens sanningar till folket!»

Och solen sken, och sommarlärkor kvittrade över våra huvuden. Samlingssång.

Mel.: »Ja, vi elsker delte landet»

Redan är han gammal vorden, nykterhetens sång, som mot himlen ifrån jorden gått så mången gång, drivande på flykten smärtan ur den sorgsnes barm, fyllande med glädje hjärtan, jublande och varm.

Mången ord till sången skrivit

mången satt musik,

men ändå den alltid blivit

sig så lik, så lik.

Ty den har ju samma kärna,

samma melodi.

Alltid klingar den så gärna

uti harmoni.

Men för gammal är han icke och försliten ej. Allt, varthän ännu vi blicke, ropar därtill nej. Fienden, som anar faran, fylld av ängslan står, vill förklädd gå med i skaran minnens lösen vår!Därför låtom sången ljuda,

där vi, led för led,

tåga framåt, lösen bjuda:

Backi bålverk ned!

ögat fast och klart på målet,

inga sidosprång,

handen aimd fäst på stålet,

framåt under sång!

En gång, när vår strid har kämpats ut och dag ses gry, flodens vågor hava dämpats, Segerns sång vi då få sjunga, sången är dock ny! Länge sedan skall släktet kommande och unga minnas sångens svall. 53

"På övertygelsens väg".

»Kom med in i schweizeriet liär, medan vi göra upp den i.ar lilla affären!»

Det var handlande Pettersson, som yttrade dessa ord till trädgårdsmästare Blomlund, vilken stod bakom sitt grönsaksstånd å torget, och med vilken Pettersson talat om en större leverans av gurkor.

»Jag skall be, att jag i stället får göra det å lir Petterssons konton, sade Blomlund.

--Det är naturligtvis inte min mening att försöka få er att laga ett glas — jag vet ju, att ni är god-templare».

»Jag kan väl tro det», svarade Blomlund, »men det är mig i alla fall ytterst motbjudande att gå in på ett sådant ställe».

»Men det sitter väl i allan världen inte någon förledande smitta i väggarne?»

»Stort bättre är det inte, herr Pettersson».

»Ni är galen! Om ni sitter där inne vid ett bord och slaskar i er en kopp kaffe, medan jag tager mig en konjak — det måtte väl inte tillfoga er någon skada?»

»Jo, det gör det visst. Det kväljer mig alltid all vistas i utskänkningslokalernas luft av sur tobaksrök och alkohol i deras gemena förening. Dessutom ser det alltid illa ut, om en godlemplare sitter vid ett bord på vilket det finns rusdrycker. Det är inte platsen för en nykterhetsvän, som är rädd om sitt rykte».54

»Men här i staden är det många godtemplare, som gå på sclnveizerierna och sitta vid sin kaffekopp och höra på musiken eller sången».

»För sådana godtemplare vill jag inte ge många öre, herr Pettersson. Ty dem är det inte mycket allvar med, och vanligen bli de inte så gamla nykterhetsvänner. Den godtemplare, som kan njuta av vad som tillfredsställer de spritupprymda — vanligen de allra dummaste slagdängor, sjungna av va-rietédivor med lika tvivelaktig röst som moral — har icke fått mycket i sig av godlemplarordens stora, djupt allvarliga innehåll. Den godtemplare, som höjer sin kaffekopp till skålande, har inte avlagt dryckenskapen attribut, har inte funnit dem förhatliga och står följaktligen inte belt på nykterhetens sida. Jag avskyr allt, som påminner om dryckenskapen, till den grad, att jag inte vill ha ett glas saft, om denna är upphälld i en bål eller om det står en tesked i glaset».

»Det är ju löjligt det där, br Blomlund».

»Men den löjligheten gör mig ingen skada och är ett gott exempel för många unga. Ha dessa vant sig vid bålen, teskeden i glaset à la toddy och skålandet eller ännu värre, vid krogen, så återstår endast att få dem alt lära sig förtära spritdrycker för att få dem lill backihjältar. Ha de däremot inte vants vid dessa dryckenskapen attribut eller, ännu bättre, lärt sig att avsky dem, så är det betydligt svårare att få dem att falla».

»Men godtemplarne kunna ju göra studier där».

»Studier av dryckenskapen verkningar på krogen! Nej, inte där, varest skratt ljuda och glädje råder. Man kan taga skenet för allvar. Nej, dryckenskapens verkningar skall man studera utanför krogen, där offren ligga i rännstenen och kravla, i polisens ar-restrum, i de olyckliga hemmen o. s. v. Där får man se rätsidan på dem!»

»Nå, godtemplarna kunna gå dit för att demonstrera».

»Kunna vi inte demonstrera på något effektivare55

sätt, är det bäst att släppa det agitationsmedlet. Men vi veta bättre sätt att demonstrera, nämligen så att risken eller obehaget inte är på vår, utan på dryckenskapen sida».

En ny kund kom, och samtalet blev avbrutet. Pettersson, vilkens ton blivit allt högre och högre under samtalets lopp, kände harmen sjuda inom sig. Men ingen hade så bra gurkor som Blomlund, och han gick därför med orden:

»Ja, kom upp på kontoret i eftermiddag då!» * «

«

Blomlund kom upp på kontoret, och affären uppgjordes. Pettersson skickade upp i köket efter kaffe, och de sutto språkande vid detta, då genom fönstret åt gatan ett raglande kräk ådrogo sig deras uppmärksamhet.

»Där är en för er att taga reda på», skrattade Pettersson.

»Visserligen. Men på dylikt materiel lägga vi i alla fall inte ned vårt mesta arbete».

»Såå! Är det då inte er uppgift att rädda drinkare?»

»Nej, inte vår huvuduppgift, åtminstone. Nykterhetsföreningarna i allmänhet och godtemplarorden i synnerhet betona starkt sin skyldighet att rädda de fallne och stödja de svaga, men däri sätta vi visst inte vårt huvudmål. Vi se detta i att få till stånd ett r u s d r y c k s f ö r b u d.

»Och därför glömma ni medkänslan för drinkaren, som jag — krogkunden — djupt beklagar».

»Nej, det göra vi inte, ehuru drinkaren för mig personligen är uteslutande vidrig eller löjlig, eller bådadera. Verksamheten har lärt oss att bli ax-bets-besparande. Vi nöja oss verkligen inte med att stå och se på, huru krögaren fördärvar folk till kropp och själ för att sedan sparka dem i rännstenen; med att då detta skett, komma fram och ödmjukt bugande56

fråga, om vi få lov att försöka taga reda på hans offer. Nej, vi söka få in massor i våra loger och föreningar, framför allt ungdom, som ännu inte fört glaset till munnen. Denna ungdom betrakta vi som rekryter, och hos oss få de genomgå en formlig rekrytskola för att kunna bli dugande och intresserade kämpar i kampen mot kung Alkohol. Vi ha således icke blott hindrat dem från att bli fångade av krö-garen utan gjort dem till fiender till hans handtering. På det sättet skola vi så småningom växa ut till en oemotståndlig makt».

»Och sedan?»

»Sedan skola vi försöka att få vår mening upphöjd till lag. Om det finns en god majoritet inom landet för en mening, så är detta en folkmening, och det är orättfärdigt och olyckligt, om denna folkmening ej får uttryck i lagstiftningen».

»Hör på den politiske agitatorn! DeL är just det som gör, att ni ej längre omfattas med det allmänna förtroende, vilket fordom kom er till del».

»Nåja, så få vi reda oss utan det, och det är för övrigt nog bäst att vara av med det. När katten börjar på att tala med råttan om, att hon bör lia förtroende för honom, så är hon lindrigast talat, enfaldig, om hon lyssnar på honom».

»Men övertygelsens väg är i aila fall den säkraste och aktningsvärdaste, hr Blomlund».

»Och på den skulle vi verka? Uteslutande på den?»

»Ja, då skulle ni vinna aktning, som jag sade. Många skulle understödja er, gå på edra fester, skänka er pengar o. s. v.

»Aktningen få vi väl, som sagt, reda oss ulan. Ocli understödet skänka vi också efter. Jag såg en gång på ett godtemplarstandar: »Stark ström går genom havet med egna vågor», och aldrig har jag sett en klarare uppfattning av vårt arbete. Huruvida diverse fint folk kläder bänkarne på våra fester eller icke — då de i alla fall ej vilja oss närmare — är oss förkrossande likgiltigt. Och pengar, som binda händerna på oss, vilja vi inte ha. På övertygelsens57

väg! Vilka skola vi övertyga? De fina herrarna på schweizeriet och de porterpimplande damerna på konditorierna? De höra vanligen till det slagets folk, som ej kunnat taga skäl — som alldeles uppgått i den praktiska materialismen, som endast kunna intressera sig för, vad de kunna få på sig eller i sig. Skola vi övertjrga drinkaren? Han förbannar rusdryckerna och önskar intet hellre än att de voro förvisade till sin rätta plats: till apotekarens giftskåp — ja, det finns t. o. m. läkare, som betvivla, att de äro av behovet där».

Hr Pettersson hade för länge sedan stigit upp från stolen och häftigt börjat gå av och an på golvet. Hans pussiga, öltunga ansikte var blåsvart av ilska.

»Ut, karl! Ut! Jag vill inte ha något av edra guritor!»

»Nåja, jag får väl sälja dem, oaktat mina åsikter om dryckenskapen. För övrigt var det inte jag, som väckte frågan, ulan ni själv, hr Pettersson. Har den äran!» 58

Till cn mor,

då hennes son fyllde 6 år.

Du kan icke tro, vad det gjort mig gott att se, du förstått den tro hos vår lilla skara glöder, att den är en röst utur den hop, vars lösenrop

nu ljuda höres i norr och söder!

Och det kan jag säga: lycklig den mor, som innerligt tror,

att framtid och seger vi gå till möte, som kärleksfullt talar därom och milt till liten pilt,

som undrande sitter i hennes sköte.

Och om du i världen ej gjorde mer än lade ner

i barnens barm diii tro på det rätta i striden för drinkarns hustru och små, jag skulle ändå

som märkligt ditt livsverk högt berätta.

Och slår han som stridsman åt oss en dag, din pilt, ett slag —

det växer, som under din hägnad grodde — för mig skall du stå så oändligt stor: du gamla mor,

som vunnit det livsmål, varpå du trodde! 59

F anmarsch.

Mel.: Björneborgarnes marsch. Blåa fana, fladdra käckt

från Norrlands fjäll till Skånes slätt, från Skagerack

till Ostsjökuster. Nu är svenska folket väckt till stark och enig kamp mot krögarenas släkt. Bort med lättjans slöa fred,

vi hotas och vi måste stå beredda uppå heta duster.

Framåt, framåt, led vid led!

På oss så blid den blåa fanan blickar ned.

Ädla symbol,

du lyser på vår bana,

fäktningens mål

vi ren i fjärran spana.

Alla, alla käckt framåt,

här är vår sekeldrömda frihets sköna stråt.

Lys högt, du segersälla fana!

Stå vi kring dig, man icke bryta kan vår makt.

Bort med det ok, man på vår skuldra lagt.

Framåt, du mänsklighetens stolta riddarvakt! 60

En tår.

Det enda på jorden, som riktigt intresserar mig, är kvinnan.

Jag har icke på något sätt deltagit i kvinnorörelsen. Det är därför, att jag ej tror på någon speciell kvinnosak. För mig finns det bara den stora striden för mänsklighetens framåtskridande, och i den skall kvinnan deltaga överallt, med samma skyldighet, men också med samma rätt som mannen. Dock icke i avskild grupp utan alltid i sällskap med honom.

Nu skall jag tala om var jag lärde mig att förstå det.

Som barn lekte jag helst och mest med flickor. Del inbragte mig många gånger speglosor från gossarne och ibland beklagande axelryckningar från äldre personer, som icke förstodo, att de sant manliga egenskaperna hos en gosse, bäst utvecklas genom kamratskap med flickor. Lyckligtvis kunde jag ge svar på tal, och brast jag därutinnan, så bekymrade det mig icke mer än det sedan gjort. Lider man något för kvinnornas skull, så har man igen det. De löna alltid kungligt.

Det, som hos gossen var sund instinkt, blev hos ynglingen tro, hos mannen övertygelse. Under det jag växte upp från barn till yngling, från yngling till man, sökte jag mig alltid till flickorna, då tillfälle därtill bjöds. Jag kunde naturligtvis nu ej undgå att ha manliga kamrater, men t r e f s' gjorde jag endast riktigt hos flickorna. Naturligtvis var jag förälskad61

i många — ocli jag har bara glädje av att komma ihåg det — men med de flesta var jag blott kamrat.

Utan detta hade jag nog blivit »en glad backibroder». Jag kunde hålla tal, berätta lustiga historier och sjunga visor, allt egenskaper, som predestinera för dryckessällskapet. Jag var nog med en smula, mest för uppasserskornas skull. De flesta av dem, jag lärde känna, voro bra flickor, alldeles för goda fölen sådan handtering som krögarens.

Så en dag sade en av mina flickbekanla till mig:

»Du borde bli godtemplare».

Jag skrattade ordentligt åt henne. Ty på den liden var det manligt att dricka. Det var del unge män braverade med, då de träffades.

Hon försvarade sin orden och dess principer ocli arbetssätt riktigt bra, men det tog ej synnerligt på mig.

Medan vi gingo — del var promenadtid på »Boulevarden» i Örebro — nickade hon åt än den ena, än den andra flickan. Åtskilliga av dem kände jag icke, och på min fråga, vilken det var, fick jag flera gånger svaret: »Det är en av mina ordenssystrar».

Jag fick åtminstone en sak rörande godtemplar-orden fullt klar för mig: att det fanns flickor i densamma. Det gav mig alltid ett visst intresse för den.

Så stannade en flicka och hälsade på henne. Det blev presentation. Den mötande var så bekymrad. Den godtemplarloge de båda tillhörde, skulle ha en offentlig fest. Hon var festkommitterad och visste ej vad de skulle hitta på. Det finge ej vara något av det gamla vanliga, ty dels var det puerilt, dels »drog» det icke.

»Nå, det passade då bra», utropade min väninna, »att du mötte mig just nu. Saxon här är poet och ett stort geni, för resten. Han skall nog hitta pä något åt dig. Eller hur, Saxon?»

Jag skakade energiskt på huvudet.

»Ha ni inte tänkt på något?» frågade min väninna.

»Nej. De ha talat om tablåer, men det är ej så lätt att åstadkomma. Ocli inte heller är det nytt».62

»Nå, men låt nykterhetens genius — det borde naturligtvis vara du — komma in och deklamera ett anslående poem. Ha ni någon musik?»

»Ja, en fiolkvartett».

»Då kunna ni ju göra det som melodram. Det blir riktigt stiligt».

»Men varifrån skulle vi få det anslående poemet?»

»Det skall Saxon skriva, förstås», sade min väninna.

Den andra flickan såg på mig med ett par ögon av djupblå sammet — och jag lovade.

•

Det är ej nog med att man infriar sina löften. Man bör också infria dem så fort man kan. Delta är i synnerhet fallet, då det gäller damer. »Kvinnor och soppor skall man aldrig låta vänta, ty då kallna de», har en vis man sagt.

Jag gick till henne med poemet påföljande afton. Redan då var min handstil ej den allra läsligaste, och hon följde med rad för rad medan jag läste upp det för henne.

Bäst det var, small något till mol papperet.

Det var en tår, som föll.

Jag såg upp. Hennes ögon stodo fulla av tårar.

En kvinna kan lura även den skarpsyntaste karl, när hon komplimenterar honom. Men då hennes hjärta får tala, bedrar hon icke.

»Tack!» sade hon och sträckte ut båda händerna, som jag fattade. Nu förstod jag, att jag skulle bli godtemplare.

Och vid logen »Engelbrekts» nästa möle — det var den 16 december 1880 — ingick jag i orden.

Där har under dessa år mött mig mycket, som gjort mig bedrövad, och mycket, som gjort mig glad — mest, det måste jag bekänna, det förra. Det mesta av det, som berett mig glädje, har gjorts av kvinnor. De bråka ej med konstitutionen, med ceremonielet, med ekonomien och annat dylikt smått inom god-63

templarorden. De eftersträva ej att bli logeljänste-män, storlogeombud och dylikt, och de bruka ej orden som trappa till landstingsmannaskap, riksdagsmanna-skap och andra allmänna förtroendeuppdrag. De representera det stora, det mänskliga inom godtemplar-orden — elden, vare sig det är den unga flickans glittrande ögon, som lysa, eller moderns lugna blickar, som värma.

Det är mycket sådant vackert som mött mig under dessa många kampfyllda år och som jag aldrig skall glömma. Men ingenting har grävt sig så djupt i mitt minne, som din tår, Maria. Den ligger där som en skimrande ädelsten, vars ovanskliga skönhet ingen kan beröva mig. Studiecirkelns sång.

Vi oss ej samman slutit för glammets korta stund, en högre makt har gjutit sitt liv i vårt förbund. Upplysning heter fanan, dit vi ha samlat oss, och raskt framåt går banan vid sannings ljusa bloss.

Att lära oss att fatta, vad siarne oss skänkt, i ord, om också matta, få fram, vad vi ha tänkt, alt våra vapen slipa, att härda ordets stål, tills in vi skola gripa, det är vårt ädla mål.

Sig ljuset ej kan dölja för den, som söker det, och sanningen skall följa, därför i våra fjät, tills hon sin stråle sänder, likt dagens klara sol, vart man sitt öga vänder från pol och intill pol! G5

När logen "Grälinge framtid" skulle besluta om tilläggslagar.

»Tänker du inte gå på logen i kväll?»

Det var Maria Hedlunds förtjusande lilla huvud som tittade in genom dörren.

»Slå då inte i dörren och släpp in hela vintern, kvinna!» skrek jag med hela den kraft, som en med basröst begåvad och av röjmatism anfäktad människa vid sådana tillfällen kan utveckla.

Med ett enda hopp var hon framme vid mitt skrivbord.

Vad hon var nedrigt söt, där hon stod framför mig med tindrande ögon och rodnande kinder, förande med sig en frisk kyla utifrån. Och den flickan var min!

»Går du med?»

»Nej, jag har inte lusl».

»Men du är alldeles tvungen! Det blir s å roligt! Dunderberg vill ha tillåggslagarne antagna i kväll, och du vet, att

Smitberg är emot dem. Dunderberg kommer att hålla styft på att få dem antagna genast, för hans fru har förklarat, alt hon inte sätter sin fot i logen, förr än den där paragrafen om kaffe-drickningens ordnande blir anlagen. Det blir stor-gruff dem emellan och naturligtvis vådligt roligt. Du är tvungen att gå med!»

Det var visserligen sant, att jag för länge sedan övergivit hoppet om, att »Grälinge framtid» skulle kunna få någon betydelse för nykterhetssaken. Det

566

var visserligen sant, att jag inte försmådde ett gott skratt och att »Grälinge framtids» logemöten alltid bjödo på högtidsstunder av sådant. Men ändå....

Marias fylliga underläpp sköts fram en hel centimeter för att i nästa sekund forma sig till det mest förföriska leende.

»Jag får inte alls roligt, om du inte kommer med och interfolierar Dunderberg!»

Vad hjälper det en att ha röjmatism och begynnande månsken, när en kvinna frestar så där!

» *

*

När fru Dunderberg föll igenom vid valet av V. T. i »Grälinge ros», vart hon ursinnig och svor en dyr hämnd. En ny loge skulle bildas, och en sådan sammansättes också av alla missnöjda element ur moderlogen, som jublade över rensningen.

Så hade »Grälinge framtid» kommit till. I fjorton dagar hade det varit så sött och rart som helst, men sedan var det också slut med sämjan.

Smitberg började sitt undermineringsarbete mot till-läggslagsantagandet för aftonen med att tillställa en halvtimmes diskussion om protokollet. Mot att intaga en kandidat samma afton — något som alltid skedde där i logen, då nämligen någon kandidat anmälde sig, men det hörde visst icke till vardaglig-heterna där — protesterade han frenetiskt och lyckades. Det tog en halvtimme av tiden. Rasten kunde han icke utdraga, men härvid halp honom ödet. En av flickorna tappade nämligen på vägen mellan förrummet och köket en bricka med kaffekoppar, och alla rusade dit för att titta på, trots logetemplars energiska klubbslag. Efter att det äntligen åter börjats, kunde Smitberg — då såsom vanligt inga rapporter från kommitteer eller anmälningar av kan-67

didater förelågo — icke hänga upp sig på något annat än en bordlagd räkning, om vars riktighet icke kunde finnas mer än en tanke, men tack vare »Grälinge framtids» förmåga att göra även det omöjliga, blott man fick bråka, slog klockan 11, innan räkningen godkändes.

Maria, det odjuret, hade skaffat mig blodkongestio-ner åt huvudet. »Titta på Dunderberg!» hade det låtit var femte minut. Och där han satt och rullade med de talgiga ögonen värre än Hamlet i Trosa, vridande sig av otålighet och ilska över att hans hjärtefråga ideligen sköts undan i kvällstimmens fjärran, var ban också så kostlig att skåda, att jag skulle hu förgåtts, om jag icke haft några breda ryggar att huka mig bakom medan jag skrattade ut.

»Förslag om tilläggslagar för logen föreligger», förkunnade äntligen logelemplar. »Skall det____»

»Ja», kom det med stentorsslämma från Dunderberg. Han hade suttit med ögonen fastnaglade på loge-templar för att kunna svara precis som denne talat ut, men i ivern kommit för tidigt.

»Ho, lie!» kom det från Maria. Hon hade icke hunnit få näsduken för munnen i tid.

Dunderberg kastade en djupt indignerad blick nedåt vårt hörn, dock utan att upptäcka, varifrån skrattet kom.

Logetemplar framställde den avbrutna frågan om stadgeförslaget skulle upplåsas.

Dunderbergs »ja!» åtföljdes av ett »Logetemplar!»

»Broder Smitberg har ordet!»

»I anseende till all liden är så långt framskriden skulle jag vördsamt hemställa, om icke denna fråga än en gång kunde bordläggas».

Hans illpariga rävfysionomi hade iklätt sig en oskuldsfull, fåraktig skepelse av så oemotståndligt komisk verkan, alt Maria sjönk ned med huvudet i mitt knä under det hennes kropp formligen skakades av skratt. Och hon fick ändå icke se Dunderberg!

Hans talgiga ögon bokstavligen hotade ätt smälta, och i ilskan kom han sig icke för att begära ordet.68

När tio talare under loppet av en halv timme yttrat sig mot de sena logemötena, avbröt han en till sin olycka, och så följde, efter ett av logetemplar hållet tal, tjugo minuters diskussion om nödvändigheten alt iakttaga parlamentarisk ordning.

Och när dessa tjugo minuter voro slut och Dunderberg äntligen hade ordet si parlamentarisk ordning?, var ban så arg, alt han förgal ämnet och pionröd och stammande av harm gjorde ett utfall på Smitberg — vilken salt där lugn och kall som en isbit, något som naturligtvis gjorde Dunderberg ändå ursinnigare — för det denne hela aftonen onödigtvis utdragit logearbelet med debatter om oviktiga saker.

Vad var naturligare än alt Smitbergs vänner använde en halvtimme för att visa, att denne haft yttranden i sak, då Dunderberg begärde ordet för att förolämpa en broder!

»Logetemplar!» skrek Dunderberg.

»Logetemplar!» sade Smitberg blygsamt.

»Jag anhåller, att stadgeförslaget läses upp. Nu måtte det väl vara diskuterat nog för att det skall kunna ske», dundrade Dunderbcrg.

Och så dalade ban majestätiskt ner på stolen, såsom vanligt vridande sig hit och dit lör all se sill lais verkan.

»Ja, nog är del diskuterat nog», erkände Smitberg, »men broder Dunderberg förbiser den lilla omständigheten, att man yrkat frågans uppskjutande, och endast för den parlamentariska ordningens skull____»

»Om stenarne kunna ropa», heter det. Men jag tyckte i denna slund, att även golvliljorna jubelgri-nade, då Smitberg med nästan en suck av smärta påpekade den »parlamentariska ordningen» och Dunder-berg fräste som en katt!

Dunderberg reste sig upp, snurrade runt ell varv och satte sig i hastigheten så oförsiktigt på sin stol, att denna ramlade över ända och han själv gjorde en saltomortal, som skulle ha hedrat en ekvilibrist.

»Buhu! stötte Maria fram, och det var signalen» till elt ursinnigt ramande av skratt, vilket sannerligen69

icke minskades, då Dunderberg stånkande bragte sin oviga lekamen på två ben igen och, av beröringen med det dammiga golvet, vit som en mjölnare seglade ut.

Under villervallan bar jag ut den av skratt nästan kvävda Maria.

Och under det jag slet på henne kappan, hörde jag genom logerumsdörren, huru logetemplar till medlemmarne »för närvaro och uppmärksamhet under denna afton» uttalade ett tack — i enlighet med ritualen. 70

Det var en gång. ..

(Då den godtemplarloge, jag tillhör, firade sin

årsfest).

Till festen kominer icke jag

att höra tal ocn sång —

nej, för alt gömd uti en vrå

få minnas hur____ »Det var en gång---->,

få minnas hur i ungdomsda'r en gång ett kvinnoöga blått mig lät förstå, vad kunde bli — om krogen jag förlät — min lott,

fä minnas huru, fast i kvav med denna ungdomsdröm det gick, till logen ändock, kväll på kväll, förbi var krog så lätt jag gick,

emedan där en trofast krets av vänner, för den granna krog med dyrköpt glädje, flydd så snart, mig ersatt hade mer än nog.

De ägde intet ordenshus och icke någon manskvartett och icke något grant standar — ja, om jag, som jag tror, minns rätt,71

så var det, då en främling kom och talte om »konstitution» vid ett besök en smula brett, i logen formlig sensation.

Men ifrån femtonåra mö till gubbe allvarsam och grå att stå vid ord och vinna mark, varenda en förstod sig pål

Till festen kommer icke jag att höra tal och höra sång — nej, för att gömd uti en vrå få minnas hur____ »Det var en gång____» 72

En bandstump i knapphålet.

Cigarröken stod som en tjock sky där inne i Blanchs. Musiken sågade på ett potpourri ur »Tiggarstudenten», och mödosamt trängde sig lonvågorna genom den kvava luften, blandade, som de blevo, med högljutt prat i alla tonarter.

»Det var då en vådlig Erik, som inte kommer», sade en av de tre gästerna vid ett bord, mot Ådiket en fjärde stol var »vikt». »Vi kunna snart inte längre med heder sitta och smutta på den här fattiga toddyn».

»Ja, nog är det ynkligt, att man inte skall ha råd att få mer än en», sade en annan. »Men vänta tills jag får min tavla färdig!»

»Och jag min roman», återtog den förste.

»Och jag min uppfinning», tillade den tredje.

Och det sken icke blott av de blankslitna kläderna utan också av de talandes ansikten.

»Då skall man ha sig en kungafylla!» jublade författaren.

»Kunga?— Har du blivit rojalist i en hast?» frågade ingeniören.

»Du anser då inte backidyrkandet för kungligt?» sade målaren. »Jo, fast det hannar mig, att så är, måste jag erkänna det. Gustaf den tredje ställde till krogar vid kyrkorna. Godtemplarne äro följaktligen illojala».

»Det är logik i det», menade författaren.

Just som fjärde man kom, uppträdde en stjärna för dagen med ett sångnummer. De tre hunno sålunda knappt att nicka åt den »sist ankomne» för att inte gå miste om sången.73

»Kaffe!» sade den nye gästen.

En outsäglig förvåning spred sig över den bugande vaktmästarens ansikte.

»Sa____ sa____ herrn— kaffe?»

»Ja».

»Charmant!» jublade de tre och stämde in i applådsalvan efter sången.

»Tycker du inte det, Erik?»

Han nickade. Ty om han också sagt något, hade det ej hörts för bravo- och da capo-numret.

Och så ändades även da capo-numret.

»Skål, Erik!»

»Nej, ser ni på honom! Han slaskar, min själ, i sig kaffe. Ska du inte ha 'dopp' till det också?»

»Nej, tack! Jag har nyss ätit kväll. Sä jag är inte hungrig».

De tre suckade tragikomiskt.

Ocli så kommo de överens om, att de varit hel-fåniga, då de beslutit sig för andra banor än lärarens.

En sådan där obehaglig tystnad — då de tigande reflektera — inträdde.

»Hör du, Erik — vad är det för en bandstump, du har i knapphålet?»

»Det är 'blå bandet'», svarade läraren.

»Aja, inte ä vi färgblinda allihop», bröt målaren ut. »Nog se vi, att det är blått».

»Du har väl inte gått in i den (lär nykterhetsföreningen?» frågade författaren i en ton, som antydde, att han väntade sig ett blankt nej till svar.

»Jo, det har jag».

»Du!!!»

Och de tre skrattade i korus.

Så följde en lång överläggning om nykterheten. Erik drog fram alla de moraliska, fysiologiska och ekonomiska bevis, han — så »färsk» han var — hunnit ladda sig med.

De tre gåvo med sig så långt, alt de erkände nykterheten vara bra — för »massan».

»Men om vi erkänna det», svarade läraren, »så skola vi också predika det. En karaktär strävar74

främst till att ställa tro och gärning i harmoni. Hans liv blir sålunda en sanning. Och han predikar icke allenast med lära utan också — kanske i främsta rummet, i alla händelser framgångsrikast — med exempel. Vi höra till det unga Sverge, del frihetssträvande, sanningssökande. Vi kunna inte undgå att erkänna betydelsen av nykterhetsrörelsen, denna, bland så många andra, ytterst märkliga tidsströmning. Och för att vara sanna såväl mot oss själva som andra måste vi sluta oss till den».

»Vacker föreläsning», mumlade målaren.

»Varför går du hit, om du blivit så fanatisk nykterist?» frågade ingeniören. »Kan det vara lämpligt?»

»Varför inte! I kväll har jag ju alla skäl att vara här, eftersom jag lovat att komma. För övrigt skall jag ha min kopp kaffe på maten, och då kan jag lika gärna sitta här som någon annanstans. Här blir jag åtminstone påmind om, alt nykterhetsvänncrna inte få lägga armarna i kors än på länge».

»Nå, men förutsatt, att det där allt vore gott och bra, varför skall du bära skylt för din nykterhet?» invände målaren.

»Jag svarar med en gammal sals: mitt blå band bär jag varken som föreningsmärke eller 'skyll' utan som en protest mot rusdryckshaiidteringen».

Därvid stannade samtalet. De tre voro i misstämning. De kände ett slags skamsenhet både för att dricka ur, vad de hade kvar i glasen, och för att icke göra det.

* t «

Några månader ha gått.

De fyra — målaren, ingeniören och författaren, lill sin yttre människa betydligt uppfiffade — träffas ofta ute, sällan dock hos Blanchs, vars cigarrök de ej mera fördraga. Alla lyra dricka pomril.

Och alla fyra ha en sådan där blå bandslump i knapphålet. På Clerkenwell Green.

Fråu nedrökta, dimmiga London, där vänligt så ringa jag såg, en söndag, en strålande söndag, jag kommer dock alltid ihåg.

Det nedrökta, dimmiga London

satt på sig en helgdagsmin.

Jag for omkring torg och kring gator

och kom så till Clerkenwell Green,

Vid övre ändan av torgel en ung predikant det stod och vittnade trosvarmt om honom, som offrat på korset sitt blod.

Strax bredvid, i mitten av torgel, var upprest en arbetar tron: en fackförening där samlats att hålla en demonstration.

Och längst ner i ändan av torgel förtalte en gråhåraman, vad den, som ej ginge på krogen, så andligt som kroppsligen vann.

Jag gick ifrån en till en annan, jag såg och jag lyssnade på dem alla och folket omkring dem, och tankarna gingo som så:De hyra ej dyrbara salar, de bjuda ej in mot entré: de fasttaga folket i flykten, de tvinga att höra och se.

De bjuda ej svårförstådd lärdom och inlästa föredrag: De tala till massornas hjärtan och om vad det gäller i dag!

De, och det är dock det bästa, de se på varandra ej snett, de — fastän det underligt låter, för främlingen så det sig tett —

varandra helt varmt syntes säga: »På post, varje kvinna och man: I kampen för massornas lycka vi komplettera varann'!»

Och främlingens tankar gingo till landet — ni nog förstå — där kortsynthet, själviskhet frodas så gott »under fjällarne grå»,

där en och var utav dessa, som talat i samdräkt här, sin uppgift ser i att visa, hur galen den andra är;

där missionärstermen lyder: »Ja, om jag får som jag vill» — och där ett så ringa antal det också är, som hör till....
77

En godtemplare.

»A, se god dag, Hedström! Tack för länge sedan! Hur slår det till med dig, gamle festhudik?»

»Alldeles utmärkt, bror Jansson».

»Och du trives där uppe i skogsbygden?»

»Ja».

»Nå, du tänker överlaga handeln, som du förestår?____ Men du måste gå med hit in på Strömparterren, så jag får tala med dig riktigt».

De gingo och slogo sig ner vid ett bord. Jansson rekvirerade konjak och vatlen.

Han hällde i konjak åt sig själv ocli skulle till alt göra det även åt Hedström, då denne vände glaset upp och ned, sägande: »Nej, tack, du!»

»Är det då verkligen sant, som säges, att du blivit godtemplare?»

»Ja».

»En sådan livad själ som du — godtemplare. Å, det är då alldeles uppåt väggarne!»

»I vilket avseende, käre du?»

»Å, det är ju enfaldigt!»

»Är det enfaldigt att vara nykter?»

»Ja, alt alldeles avsäga sig all livels njutning».

»Icke har jag avsagt mig 'all livets njutning'», därför alt jag blivit nykter. Tvärtom. Nu kan jag riktigt njuta av livet, då jag aldrig behöver känna den 'njutning' ett rus medför».

»Men tråkigt är det i alla fall?»

»Att alllid vara vid sina sinnens fulla bruk? Menar du det?»78

»Ä, vem har sagt, att den, som super, alltid nödvändigt skall supa sig bondfull! Man kan väl vara måttligs.

»Det är ej så alldels säkert; åtminstone hade jag svårt därför, och jag vet, att det förr icke var lättare för dig. Och när man fått sig ett eller annat glas i sig, då är det ej heller så lätt att bestämma gränsen för det måttliga; så slår man över, och så blir följden ett — rus. Beslutar man sig emellertid för att aldrig smaka spirituösa, då är man fullkomligt säker».

»Nå, låt så vara, men nog kan man vara nykter utan att skriva in sig i en förening. Att göra så, anser jag vara ett stort fattigdomsbevis på karaktärsfasthet».

»Jag tror icke det, bror Jansson. Föreningssystemets grundtanke är vacker. Man står säkrare, om man har sällskap, än om man är ensam, det är sant. Men detta inbördes stödjande är icke nykterhetsföreningarnas huvudsyfte. Varje medlem av en sådan tänker ungefär så här: 'Jag vill icke allenast själv vara nykter, utan jag vill även arbeta för nyk-terhetssaken. Som enskild person förmår jag icke göra något åt saken, men om jag sluter mig till en samling liktänkande, kan jag säkert göra det'».

»Men att arbeta för en sådan humbug som god-templarorden! — Vet du, därtill anser jag dig vara för god».

»På vad sätt skulle orden vara humbug?»

»Det där hemlighetsmakeriet. Om I arbeten för en god sak, varför då göra det i mörkret? Nej, fram i dagsljuset med edra förehavanden! Då skall man tro er. Nu måste man ovillkorligen betrakta er med misstro». > $

»Våra hemligheter äro icke av den art, alt de behöva väcka någon tänkande människas misslro. Vi göra ingen hemlighet av vilka rn å 1 vi sträva till, men vi säga icke huru vi söka nå detta mål. Och dessa hemligheter äro vår styrka».

»Men på det där sättet kunnen I ta er för med vad79

som helst. Ert valspråk kan mycket väl-vara 'Ändamålet helgar medlen', och vem vill gå in i en sådan förening?»

sä, vi ha allt berett oss på att mötas av sådana farhågor som dina, och därför försäkra vi var och en, som hos oss söker inträde, att han därigenom icke på något sätt skall komma i strid med sina plikter som medborgare och kristens.

»En godlemplare får icke bjuda någon på spirituösa?»

»Nej, han får varken förtära, bjuda, sälja eller köpa rusgivande drycker».

»Stackare den, som skulle binda sig av sådana lagar! För dig kan del väl gå an, men för mig, som är tjänsteman, är det totalt omöjligt. Föreställ dig, alt jag bleve gift och finge besök av t. ex. en hög förman. Skulle jag, om jag vore godtemplare, icke ens få bjuda honom på ett glas vin?»

»Nej, ge honom ett mål mat. om han är hungrig, ocli säg honom att spirituösa icke finns i ditt hus. Är ban en karl, som tänker något, så skall ban vara nöjd därmed och högakta dig för dina åsikter — även om han icke delar dem».

»Nog blir det billigt det där».

»Ur alla synpunkter är det fördelaktigt att vara godtemplare. — Skulle du icke vilja bli det, bror Jansson?»

»Du har verkligen kommit mig att tänka på annat sätt om saken, än jag gjorde förut. Men att bli ordensbroder med kreti och pleti____»

»Ja, ser du, just däri ligger för många den största betänkligheten. När skräddare och skomakare börja tala för nykterhetssaken, då tycker man, att den har kommit i dåligt sällskap. Men om man ser mera än på ytan, skall man snart få andra tankar. Ule i livet äro vi tjänstemän, köpmän eller hantverkare, men inom orden äro vi allesammans endast nykterhetskämpar____»

»Hör du, Hedström, hur och när kommer man in i orden?»80

»Man kommer in på en ordensmedlems anmälan efter föregången prövotid».

Hedström såg på sitt ur. Det visade tre kvart på åtta. »Hör du, Jansson», utbrast ban, »godtemplar-logen här i staden öppnar sitt sammanträde om några minuter. På mitt förord skulle du helt visst bli upptagen som medlem redan i kväll. Kom med mig och bli godtemplare! Du skall aldrig få orsak att ångra det. Kom!»

»Ja, må så vara, jag följer med», svarade Hedström.

»Men vi måste gå strax».

Jansson kallade på kyparen och betalade. Han gav en hel krona i »drickspengar». Kyparen bugade sig så djupt han kunde, och sprang in i schweizeriet och omtalade händelsen. Man tog för givet, alt Jansson endera fått ett oförmodat arv eller vunnit på lotteri. De måste. . .

Hon fyllde blott sin andes krav, när över land och hav lion kom, en liten lärka glad, ocli vårens ljusa sång oss kvad.

Det var för att hon måst e, som med bud om sol och vår hon kom — hur hotfullt ännu nordan lät, hon fick ej lyssna uppå det!

Och rörde vintern på sig än, se'n dess vi fruktade ej den. Vi visste: bruten var lians makt.

De fylla blott sin andes krav, som tala ut, vad tiden gav, åt folken, som i mörker gå, att handla för, att tänka på.

Det är för att de måste som med sådan kraft de vittna om sitt hjärtas tro. Vad mer om se'n de hotades av aldrig den!

Den hån och motstånd bär så lätt, som vet, att han, trots allt, har rätt, som vet sin sak till seger gå och leva kan och dö därpå. 82

Felet var en förtjänst.

Vi, ett lag" tidningsmän, hade kommit att heråtla, huru vi fått våra hustrur. Ingen av dessa skildringar hade i mina ögon så mycket intresse som min energiske vän B:s. Hans historia lydde:

Siri var en mycket söt flicka, på samma gång hon var livlig och intelligent. Ingen under då, att hon skulle slå an på mig, när jag först kom till den lilla trevliga småstad, där jag väl nu för alltid slagit ner mina bopålar. Den hade nämligen ej så många flickor att bjuda på, och bland dem, som funnos, kunde ingen uthärda den ringaste jämförelse med Siri — i mina ögon åtminstone. De övriga ungherrarna i staden syntes emellertid ej resonera på samma sätt, ty under det att andra flickor förlovade och gifte sig, gick Siri där ensam och allena. Måhända kom det dock an på, alt ingen vågade lyfta sina ögon så högt, ty utom alla sina goda egenskaper — dem flertalet ej förstod sig på — ägde Siri en ganska respektabel förmögenhet.

Jag tror nog, att även jag var en lite ovanlig företeelse i staden vid min ditkomst och att jag i följd därav på ganska kort tid kom på synnerlig god fot med Siri.

Emellertid märkte jag en dag vid ett besök i hennes hem, att hon var kyligare mot mig än vanligt. Att hennes

föräldrar rent av voro lite oartiga, fäste jag mig ej vid, ty det hade de varit allt ifrån den stund de fått i sina huvuden, att jag slog för dottern. Det83

skulle allt vara en — »tidningsskrivare» till måg, då de drömt sig en förmögen handlande eller en välbeställd tjänsteman.

Så gick en tid. Jag besökte ej mer Siris hem. Då m na bekanta skämtsamt sade, att jag fått »respass», försäkrade jag, att jag icke ämnade förödmjuka mig, varken för flickan eller hennes föräldrar, och alt de gjort ett misstag, om de trott, att jag därvidlag haft några beräkningar av egennyttig natur. Jag hade svärmat för flickan, emedan hon behagat mig, icke för något annat.

Emellertid hade jag icke för denna lilla molntapp uppgivit hoppet om att se solen. Jag förstod nog, att det kommit något smolk i mjölken, vilket jag ej fruktade för att kunna bortföra. Vad jag djupast tänkte eller kände, teg jag visligen med, under del alt jag med gott mod såg tiden an.

En dag, då jag sammanträffade med henne på en bjudning, visade hon sig dock ovanligt blid mot mig, och jag bråkade förgäves min hjärna för alt utfundera orsaken därtill. Min förvåning ökades, då hennes föräldrar, efter att ha uttryckt sin undran över att ej ha sett mig på så länge, bådo mig att ej glömma av deras hem.

Jag gick ganska snart dit, och det dröjde ej förrän det goda förhållandet mellan mig och Siri var återr knutet. Och den gången räckte det också. Ja, en vacker dag hade jag så fullkomligt glömt alltsammans, att jag friade. Och jag fick ja!

Naturligtvis kunde jag ej längre avhålla mig från att fråga efter orsaken till hennes under en lid visade kylighet mot mig, liksom dess plötsliga upphörande.

»Jo, det skall jag berätta dig», sade hon. »Ser du, mina föräldrars tal om, att du fäste mera avseende på min förmögenhet än mig själv, inverkade allt på mig —- jag kände dig ju icke då — och jag vet ej, hur det gått, ifall du icke en gång i min närvaro blivit grundligt förtalad—» »Förtalad?» avbröt jag.

»Ja», fortsatte hon, »se icke så bestört ut för det.84

Jag menar verkligen vad jag säger. Det var så, att min mor hade några kaffesystrar hos sig en gång. Bland dem, som först kommo på tal, var du. 'En trevlig herre', sade en av systrarna med lätt skönjbar ironi. 'Får han fortsätta, som han började, så vänder han väl snart upp och ned på samhället. Det är tarvligt av en karl, som fått bildning, att slå sig i slang med patrask. Det förutsätter en låg själ. Jag begriper inte, huru han med sitt nykterhetsfåneri kan få människorna därhän. Veritabla kräk, som för några månader sedan lågo i rännstenen, börja nu uppträda i Stadsparken, på stadsfullmäktigeval, vid kyrkostämmor och alla möjliga tillfällen. Och sådana friheter de taga sig! Nu lär det ska bli en demonstration, där han skall hålla tal på Stora torget — vad tyckes? Och vår fege borgmästare törs ej neka honom'. Så höllo de på en stund, och del vart en snygga summa på ditt skuldregister, då allt adderades ihop. Men jag kom att länka på skor-stensfejare Sandahl, som du drog upp ur rännstenen, och det, tyckte jag, var en bragd. Men jag sade det ej åt kaffesystrarna. I stället beslöt jag att gå ut och forska om dig — ut i de hem, vilkas försörjare blivit nyktra sedan du kom hit med godtemplarorden. Och vart jag kom, fann jag välsignelse av ditt arbete. Så blev jag din livsidé tillgiven samtidigt med alt min kärlek till dig växte ut i medvetenhet. Så slog jag en dag mina föräldrar med den största förskräckelse, i det jag förklarade, att jag älskade dig så högt, så högt, och att ingen annan än du skulle bli min man. Det blev, förstås, ett fasligt väsen, men jag stod på mig. Och jag segrade naturligtvis, ty jag hade lovat mig själv, att ingenting skulle hindra mig från att bli din — om du fortfarande ville ha mig.

Vad hon ville, hade jag snart blivit underkunnig om. Hon ingick i godtemplarorden, och det väckte ett kolossalt uppseende på den tiden — det är trettio ar sedan — att en flicka av stadens förnämsta familjer slöt sig till verksamheten utan att någon av hennes släktingar voro med. Nu blev hon min bästa arbets-85

kamrat, och sedan var det övriga snart hänt____ Ja,

så fick jag henne. Det fel, varmed man ville skrämma henne från mig, befanns vara en förtjänst, varigenom jag

vann henne. Se mot målet!

Se mot målet, när i syskonringen du med rena tankar träder fritt. Var besluten fast, att ingen, ingen rubba skall förmå beslutet ditt.

Se mot målet, när en tanklös skara utav »vänners hånfullt dig beler: Minns, ue nya för dig skola vara trognare och fastare långt mer.

Se mot målet, när de tysta strider du emot begären kämpar ut. Ack, vad gör det, om du plågas, lider, då du seger vinna skall till slut.

Se mot målet, när en broder glömmer, vad han heligt åt oss lovat har — När han bittra ångerkalken tömmer, honom led, ett stöd för honom var.

Se mot målet, när ditt hjärta såras —• kanske var det ej så illa men't. Rosor komma nog; nog en gång våras, om det också skulle bliva sent.

Se mot målet, när du uti striden ej med eldigt mod ditt vapen drar,dagen ännu långt ju ej är liden, du har ännu mycket, mycket kvar.

Se mot målet, jämt och allestädes, för i kärlek ständigt ut ditt värv! Om du svag och fattig är, ej rädes Alltid kan du giva änkans skärv. 88

Giv aldrig något förlorat!

Elt genomträngande skri ljöd bland vindskuporna i femvåningshuset i arbetarekvarteret.

Man skyndade till.

En av arbetarehustrurna låg avsvimmad med elt sammankramat papper i handen. Genom lämplig behandling fick man henne dock snart väckt till medvetande.

»Axel, Axel! Var är Axel?» frågade hon med skälvande stämma och stirrande blick.

Man fick av henne papperet, varå stod all läsa:

Min snälla, snälla hustru!

Nu skall du slippa att mera fälla några tårar över mig. Den stora sorg, som jag nu bereder åt dig, är den sista. Jag går nu och går dit, varifrån ingen återvänder.

Jag har ju aldrig kunnat bära fattigdomen. Under min första lärotid hos smeden drack jag, att börja med av sällskapsbegär — vi visste ju inte av att vi kunde samlas kring något annat än bägaren. Vi hade ju ej blivit lärda alt njuta av något högre, och man ville ej att vi skulle veta av något bättre. Min principal var ond på nykterheten, kyrkoherden predikade emot den i kyrkan — alla, som kunde förstå något mer än vi, voro emot den.

Emellertid vart jag godtemplare. Nu vari del en ny ordning för oss. Vi fingo bättre mat, du vart som föryngrad, jag vart friskare — allt89

var som uytt. Men begären voro ej dödade, det usla kamratlivet hade ej upphört att locka. Jag bröt mitt nykterhetslöfte. De voro emellertid villiga att resa mig upp. Det gick och allt vart åter bra än en gång. Men nu — nu har jng fallit igen. Jag blyges så, att jag icke mer kan visa mig för någon av de många, som varit snälla mot mig, i främsta rummet du. Därför går jag bort.

Det svindlar för mina ögon. Förlåt mig, kära goda hustru, för all den sorg, jag berett dig!

Axel.

Del var klart — han liade begått självmord.

Kvinnorna stodo utan att kunna komma sig för med något, bestörta över händelsen och hustruns sorg.

Iion blott gick och vred händerna och jämrade sig.

Pä middagen, då filare Nordström kom hem, skyndade han direkt till arbetskamratens bostad, sade hustrun några lugnande ord och lovade att taga reda på saken.

Han gick till polisvaktkonloret. Där var filare Axel Axelsson, en gammal bekant kund från fordom, och just nu hade han ånyo blivit införd i journalen, ehuru icke av den vanliga orsaken. Han hade nyss blivit upptagen ur kanalen.

»Död?»

»Nej, inte rikligt!»

Han hade kastat sig i kanalen och upptäckts även poliskonstapel, som skyndat dit med en livräddningsboj, den han dock icke mottagit. En båt hade satts ut, och efter ett ursinnigt motstånd, varunder han hållit på alt välta omkull båten, hade man måst ge tappt med hans räddning, tills en sjöman hoppade i och tog upp honom i medvetslöst tillstånd.

Sedan man genom lämplig behandling återväckt

livsgnistan, hade man fört honom till sjukhuset.

$ *

*90

Sjukhusfönstret stod öppet. Vänlig vårvind rörde lätt gardinen, och lärksång och sparvkvitter fyllde den stora, karboldoftande salen. Det skedda hade tagit hårt på Axel Axelsson, men på samma gång låg det ett visst tillfredsställt lugn över hans bleka ansikte.

Han trodde, att ban ändock skulle dö, och han var nöjd därmed.

»Nej, nu skall ni leva upp igen till ett nytt liv».

»Å, det har jag försökt med så många gånger».

»Trägen vinner! Giv aldrig något förlorat!» är mitt valspråk. Så snart, ni blir frisk, skola vi taga er in i godtemplarlogen igen, och nu kommer ni nog att stå».

Det var ingeniör Edberg, den nitiske och verksamme nykterhetskämpen, som salt hos den sjuke och talade tröstens och förhoppningens ord.

»Nog vill jag försöka än en gång, då ni vill vara så snäll emot mig. Men jag är en sådan stackare. Och varför inte godtemplarorden kunde hålla mig uppe, det förstår jag inte. Jag trivdes ju där. Jag hade vänliga människor omkring mig, och jag fann mig väl av att vara nykter».

»Grundfelet var, alt ni ställde er till orden såsom något utanför stående, som ni kunde stödja er vid. Inte får man taga en organisation så. Man måste känna sig som en del av densamma och densamma som en del av sig själv. Den idé, som den representerar, skall bära en, på samma gång man själv är bärare av densamma».

»Jag förstår», sade Axelsson eftertänksamt.

»Idén skall bli en hållpunkt, varomkring hela ens tankevärld svävar — den skall fylla en själv mea sitt innehåll».

»Men de finnas, som säga, alt den fattige med nödvändighet måste supa».

»Jag finner det förklarligt, att den fattige, vars själ aldrig odlats, dricker, men att säga, att det är nödvändigt, alt han skall göra det — det synes mig vara samma logik som den har, som på-91

står, att svinen äro orenliga, emedan man tvingar dem att söla sig i smutsen. Även den argaste borde, synes det mig, åtminstone kunna gå in på, alt nykterheten är en yttring av självbevarelsedrift — detta taget både i fysisk, ekonomisk och ideell bemärkelse».

»Men det var någon, som sade, att nykterheten var bara i överklassens intresse. Om arbetarne sluta supa, minskas

deras levnadskostnader med vad som åtgått till sprit, och då nedsattes arbetslönen ined samma belopp».

»Ett sådant resonemang kan man' lura bönder' med. Det är nämligen byggt på en falsk förutsättning. Den nyktres levnadskostnader minskas icke. Men han brukar pengarna till ordentlig mat, till hyggliga kläder och till andlig vederkvickelse. Jag skulle tro, att de supigaste arbetarne ha den minsta lönen och bli hårdast behandlade».

»Det är verkligen sant», sade Axelsson.

»Fienden har många metoder att nå sitt mål med. Han tager människans naturligaste livskraft, behovet av mat till hjälp — överallt där det finns mat smyger han sig in, som legaliserad i flaskan på bordet eller i smyg i flaskan i skåpet. Han tar de sköna konsterna under sina vingars skugga. Han blir musikalisk, om det behöves. Ja, hjälper inlet annat, blir han nationalekonom, såsom ni nyss erinrat. Konsten är blott att vara fullrustad emot honom. Och det blir man icke genom att betrakta nykterhetsorganisationerna — vilka de nu än må vara — såsom kryckor, vid vilka man stapplar fram. Nej, de skola vara andliga arsenaler, där man förser sig med för kampen lämpliga vapen och lär sig konsten att sköta dem».

* *

Vad ingeniör Edberg sade grodde, slog rot och växte i Axelssons sinne medan han låg där på sjukhuset. Under det alt han kroppsligen tillfrisknade, växte också hans ande sig stark.92

För varje gång hustrun kom från sjukhuset kände hon sig gladare.

Till oeh med de båda barnen fingo intryck härav. Och när de frågade efter far, svarade hon med en alldeles särskild betoning:

»Ännu är ej far fullt frisk, men när ban kommer

hem, kommer han starkare än han någonsin varit». • *

*

För Axel Axelsson var det en av hans livs högstunder, då han efter hemkomsten från sjukhuset återintogs i godtemplarlogen. Nu förstod han intagningsceremonien och allting på ett annat sätt än förr. Han hade fått ingeniör Edbergs grepp på saken.

Han är nu en av stadens verksammaste och framgångsrikaste nykterhetsväuner. När han talar, känner man på sig, att det ej är något inlärt, utan något som han förstått och känt. Han hade funnit sig själv och vuxit ut till en personlighet.

Då alla de andra fälla modet eller anse något omöjligt, blir ban allra ivrigast. »Giv aldrig något förlorat», citerar han. Det har blivit hans valspråk.

Och få äro de, som kunna välja ett bättre. På namnsdagen.

Och fastän tjugo år ha gått, och fast man hoppats, fast man spått att fästet, vi setts bygga, snart falla skulle uti grus som det på sanden byggda hus, vi sitta ändock trygga.

Vi sitta trygga såsom de, ett mål för livets strävan se, i allan tid setts göra. Vi sitta glada som de gjort, som någonting att handla sport och icke blott att höra.

Visst har det ofta gått emot, visst ofta hinder stött vår fot, och uti mörker slutet vårt led har stått, men alltid glatt vi sjungit: »Morgon följer natt! Vårt hopp är icke brutet».

En förpost.

De nykterhetsvänliges skilda led församlat sig till gemensam fest, en förbrödringsfest, och man hade fört i elden de krafter man ägde bäst.

Med höga bravo- och bifallsrop man hörde talen belönade bli, då mängdens hjärta man fått att slå. Jag ensam icke tog del däri.

Jag satt i mitt hörn och tänkte på, hur lätt man kan få dem att ropa »Bra!» Men huru svårt att dem samla är, då enigt det gäller i härnad dra.

Då steg det upp där en gammal man med krokig rygg och med grånade hår. Hans tal i formen just ej var starkt, men i matta ögat glänste en tår,

som sade, hur varmt han trodde på den framlid ljus, han rullade opp, för Sverge, om nykterhetsfolket gick till verket med samlat segerhopp.

Den arbetsbrutnes böjda gestalt och den svaga stämmans darrande klang, en energisk applåd, ett bravorop, där i hörnet jag satt, ifrån mig tvang.

Jag ingen fick med mig. Uppå mig blott fästes hundra spörjande drag. Du gamle, det fanns här ingen man, som dig mäktade förstå, mer än jag!Du vet, du ej leva skall den tid, då verklighet blir av den dag, så skön, du målat nyss; du kämpar din kamp förutan att hoppas på segerlön.

Din hårda strid du i sanning för på ädlaste grund och för andras skull och blir av dessa ej ens förstådd — för dig står martyrens bägare full!

Du gamle, var än jag möter dig, mig värm med ditt ögas trofasta brand, mig låt mitt huvud blotta för dig och ödmjukt trycka din valkiga hand! 96

Äugust Fröman.

Spridda drag ur en arbetares levnadshistoria. I.

Bort!

August var spenslig och klen. Och någon överdän-gare på huvudets vägnar var han heller icke. Det, som mest utmärkte honom, var hans för ett barn sällsynt utvecklade rättrådighet. Han fick därför ofta slita ont av kamraterna. »Inte är det värt, att d u åbäkar dig — backstugusittarunge!» Och skolläraren, som till sin knappa lön väl behövde det tillskott, som tog form av smörbitar, ägg, mjölk, »smakbröd» o s. v., vågade ej skydda honom för de förmögnare barnens speglosor.

August slöt sig därför så mycket fastare till den bästa vän han ägde, sin mor. I den uselt ombonade backstugan hade han dock ett hem, en vän, alt törtro sig belt åt, en rådgivarinna, vilkens goda avsikter han alltid kunde lita på, om han än ej alltid förslod dem.

Men nu var det slut med den dagliga samvaron mecl henne. Nu skulle han ut i världen, han visste ej ännu vart, för att äta lärpojkens hårda bröd.

Det var bittert, men det föll honom aldrig in att ett enda ögonblick tänka sig något annat. Moderns ögon började bli matta. Hon kunde numera endast vid dagsljus förfärdiga de fina handarbeten, som de rika fröknarna i släden köpte för så billigt pris. Om hon hädanefter kunde försörja sig själv, stackare, så vore det gott. Det vore icke i morgon dag han finge del så, att han kunde hjälpa henne något.

August hade fått plats som lärling hos sockenskräddaren. Lite betalt fick han, och smörj vankades också emellanåt, men bägge delarne — även då det var oför-97

tjänt — ansåg mästaren, gesällerna och hela världen höra till naturens ordning, och August vande sig slutligen att betrakta saken på samma sätt.

För övrigt hade platsen sina högtider. Det var när skräddaren blev kallad bort till bönderna för att sy. Då mästaren slapp ifrån käringen sin — som på samma gång hon var gnatig och retsam mot honom, hade en rent av demonisk förmåga att hetsa hor.om på dem, som voro i ogunst hos henne för tillfället — var han både foglig och gladlynt. Detta återverkade i sin tui på gesällerna, Augusts närmaste förmän. Så att dessa med en viss regelbundenhet

återkommande utflykter voro verkliga sötebrödsdagar för August.

Och så, när dessa färder drog ner åt kyrkbyn till, fick han om kvällarna tillfälle att slinka över till Anna, husardottern, Augusts skol- och läskamrat.

De älskade såsom alla andra älskande — kanske lyckligare. Ty vid sexton år har verklighetens stelfrost icke lagt sig över livet. Då är deL en oslagen äng, och solljus faller däröver så långt ögal kan spana. Och just där längst bort, där horisonten blånar, där ligger det förtrollade slottet, som riddaren skall nå, och dit skall han föra sin väna jungfru, som trofast suttit och väntat, medan han beseyrat världen.

De älskade såsom alla andra älskande — de trodde att i hela världen icke funnits eller funnos några så lyckliga som de. De visste icke, att de unga känslorna äro så gamla!

När August bleve utlärd, skulle de gifta sig. Och så skulle han sätta upp verkstad vid stationen och föra in nya tyger och nya moder i socknen. Och varken stationsherrarne eller handelsexpediterna skulle längre behöva fara till staden, när de behövde kläder.

Späd och klen var August allt fortfarande, och det hörde ju övrigt nästan till yrket, men han hade fått en viss säkerhet över sig. När August för mästarens räkning var inne i staden hos klädeshandlaren,

798

hade såväl denne som hans biträden mycket roligt åt att samspråka med den munvige skräddarpojken.

De hade också försport, att han artade sig att bli en riktig »stormstickare», och en vacker dag erbjöd klädeshandlaren, som också drev skrädderi, August anställning hos sig.

August berättade emellertid helt öppenhjärtigt, alt han hade andra vyer, när han bleve utlärd — att bli sin egen vid stationen.

»Utlärd! Ja, vad får du lära dig hos den där vad malsklåparen på bondlandet? Att sy säckar, som kallas byxor, och kapuschonger, som kallas rockar! Och på det viset skulle du öva dig i att sy åt sta-tionsherrarne — nej, pass, mante! Kom till mig, här kan du få lära dig något. Och skulle du visa dig duglig i yrket och skötsam, skall jag hjälpa dig. Ty du tänker väl inte öppna stor affär och hålla lager med två tomma händer?»

Nej, det gick, förstås, icke, fast August just inte tänkt därpå. Och som han i övrigt fann klädeshandlarens resonemang förnuftigt, antog han plats hos denne, att tillträdas om en månad.

Sockenskräddaren mottog underrättelsen myckel mulet, hans hustru fräste, oclx Anna grät. Hon hade lantbarnets hela djupa hat till staden, om än hatet i hennes veka sinne ej tog sig uttryck i annat än en djup avsky för denna vitmenade grift.

Men Augusts beslut var nu en gång faltal. Det

var intet att göra därvid.

* *

«

Två år hade gått.

August väcktes av sin värdinna. Han logerade hos en gift kamrat, vilken i likhet med de övriga gifta kamraterna, arbetade hemma. Det lilla, låga rummet var således på en gång verkstad, kök och sängkammare.

»Klockan är 12».

»Aja, man lär inte ut mer än en gång i livet»,99

gäspade August — »herr Fröman» hette han numera. »Hur mycket är klockan?» »

»12 har jag sagt».

»Jaså. Å, det var ett sjungande kalas i går kväll! Har du något brännvin hemma, Kvarnström?»

»Nej».

»Skicka efter en tredjedels liter då».

»Pank!»

»Ja, jag, som vart utlärd i går, kan naturligtvis inte ha några pengar. Och ingenting har jag att stampa på!»

»Å, jag är ju dum», utbrast Kvarnström plötsligt, i det han höll upp det plagg han arbetade på. »Armarne!»

August nickade. Ärmar var något, som juden alltid gav skräddarne mycket på. Ty han visste, att de skulle bli ordentligt igenlösta.

»Nej, så slut det blir», utbrast hustrun med förtvivlans beslutsamhet präglad i sitt utmärglade, bleka ansikte, »att du får gå till lånekontoret med dem. Du har ju så bestämt lovat att ha rocken färdig tills i kväll».

»Angår det dig?» frågade Kvarnström häftigt, i det han hoppade ned från bordet.

»Käre, snälle Edvard, gå inte!» bad hustrun med tårar i ögonen.

»Ja, låt det vara», sade August, som kände ett stygn i hjärtat, då han såg hustruns sorg, ehuru han hunnit bli tämligen härdad för dylika scener.

»Låt det vara», skrek Kvarnström argt. »Jag skall visa dig att jag är karl att göra, vad jag behagar».

Han satte på sig den flottiga hatten.

»Nej, du får inte», bad hon och ryckte till sig de bägge ärmarne.

»Får inte!» väste han, i det han slet från henne armarne och gav henne en knuff, så att hon våldsamt störtade baklänges mot bordet, varefter de båda männen hastigt avlägsnade sig, Kvarnström slående dörren igen så kraftigt, att det sjöng i huset.100

De fingo pengar hos juden, och därifrån bar det direkt till krogen.

August drack omåttligt, men spriten hade i dag inga verkningar på honom. Det endast brände i hans inälvor som eld.

Kvarnström däremot vart dödfull och sjönk pladask i rännstenen, då de i skymningen lämnade krogen. August sökte förgäves släpa honom med sig. En poliskonstapel tog i stället hand om honom.

August fortsatte ensam sin väg, utan mål, tills han plötsligt stötte på gallerverket kring kyrkogården.

Han gick dit in och satte sig på en bänk. Det blåste kall vårvind, men han kände det icke. Ty blodet i hans ådror hrann.

Plötsligt fick han känna något hårt i fickan. Hade han pengar kvar? Nej, det var hantverksföreningens medalj, som han fick i går för sitt gesällprov, fracken; han kunde sy tre frackar i veckan. De voro ej många, som kommo dit!

Så småningom började dock kylan bita på honom Han reste sig upp för att gå hem. Utan Kvarnström. Aja, det var ju inte första gången denne hamnade på finkan.

Han knackade på upprepade gånger, men ingen svarade. Käringen hade således gått ut.

Han vände sig till grannens, där fru Kvarnström brukade ha nyckeln, då hon var ute.

»Var är fru Kvarnström?» frågade han.

»Vet ni inte det! Hon är förd till lasarettet».

»Till lasarettet?» frågade August häpen.

»Ja, när jag kom hem i middags, hade de fört av med henne. Hon måtte ha fallit och skadat sig mycket illa — jag vet inte, hur det gått till».

»Och barnen?»

»De äro här så länge», svarade hon och pekade på en bädd å golvet. Där lågo de bägge, sovande, som visste de ingenting. Och det gjorde de ju icke heller'

Augusts huvud svindlade, men han sade mycket lugnt:101

»Får]ag lov att låna nyckeln? Jag skall ha min överrock».

Han fick nyckeln. Rummet hade grannhustrun nödtorftigt städat. Men det syntes fläckar av blod på golvet. Hon hade fallit och slagit sig, då Kvarnström knuffat till henne. Han ryste. Barnen kastade på dem, som förut hade nog av egen börda. Mannen i finkan för ett rus, vartill han erhållit pengar genom ett bedrägeri, som kanske kostade honom hans plats — ja, kanske finge ändå värre följder. Och hustrun på lasarettet, kanske döende. Och till delta allt var han skuld. O!---- Mor!---- Anna!____

Ilan drog på sig överrocken, stoppade gesällboken i fickan och gick.

Vart?

Det visste han icke själv. Bara ut i världen, långt, långt bort, så att ingen kände honom! Långt bort ifrån barndomshoppet att öppna egen affär vid stationen! Långt bort ifrån Anna, som väntade så trofast! Långt bort ifrån mor, som salt ensam där hemma i backstugan och drömde stort om det enda hon hade att älska här i världen!

II-

Hemåt.

August Fröman vandrade dag ut och dag in undet veckor. Om nätterna sov han på höskullar och i halmstackar. Om dagarne tiggde han sig en bit mat här och en bit där, ifall han inte svalt. Men det gjorde han för det mesta.

Flera gånger tänkte han taga kondition. Men del var honom omöjligt. Han ville endast bort — längre bort.

Så kom han till Ringnæs järnvägsstation i Norge

Det var en majdag, så strålande vacker som endast en majdag kan vara, med blå himmel och kvittrande lärkor.102

För ett par år sedan hade här varit skog, ändlös skog. Knuten på järnvägsnätet, stationen, hade skapat ett nytt litet samhälle.

Här, där det nya höll på att byggas upp, här ville August fästa sig. Här ville han bygga upp sig själv Det hade redan hunnit bli två skräddare på platsen. Den ene hade behov av en gesäll, och där stannade August. f

Det var en ung, närig familj, med mycken energi och stark lust att »komma sig upp» i världen. August var emellertid tyst, flitig och duglig och avlönade? därför efter förhållandena gott.

Här hade ban nu varit i två år utan alt ha hört mera från hemlandet än vad närmaste stads tidning hade att förtälja därifrån. Och utom en del politiskt gräl — som August icke läste — var detta in genting annat än en och annan olyckshändelse av mera uppseendeväckande art, någon eldsvåda eller dylikt.

Till sin mor och Kvarnström skickade ban då och då lite pengar — till Kvarnström med uttrycklig tillsägelse, att de voro för barnens räkning.

Men han skickade ej pengarna från postanstalten vid Ringnæs, ty då hade hans nuvarande hemvist blivit känt. Och det ville ban icke. När mästaren for till staden, fick han ta med sig brevet och avsända det därifrån.

Ovissheten om, liur sakerna gestaltade sig i hembygden efter hans hastiga avfärd därifrån, hängde över honom som en mara. Hade fru Kvarnström dött? Hade Kvarnström blivit åtalad för våldet å henne? Och hade August

blivit utpekad såsom den där kunnat förhindra detta ocli ej gjort det?

Och hur hade mor upptagit underrättelsen oin alltsammans?

Anna? För henne ville han vara död. Han hade aldrig nämnt henne i breven till modern. När han slets ifrån de övriga barndomsdrömmarne, måste han103

även slita sig ifrån henne. Hon "hade för honom blivit något av madonna — hon hade blivit något av del förlovade landet, dit han aldrig fick komma, men som ändock kunde stå ljuft och vänligt för hanns fantasi och minne.

Då kom plötsligt ett brev till Ringnæs med Augusts fullständiga adress.

Han kände sig såsom hade han somnat ute i djupa, tysta skogen och vaknat med handbojor på.

Vem hade snokat upp björnen i idet?

Utanskriften var skriven med en rask, driven stil. Var det någon kallelse?

Med skälvande händer öppnade ban kuvertet och låste:

»Broder Fröman!

Du må tro att det ej varit småsaker ott få reda på din adräs men eftersåm jag fåtl detl vil jag undereta dig om at din Mor är mykot ila Skuk så att det är troligt att hon inte har långt qvar, om du vill se häne innan hon üör så ber ja gdig att utan dröjjsmål fara hem, da kan ju återtaga din plass igen, hon ju alltid haft en moders jerta för dig och det vore svårt om hon ej skole få utandass sin sista suk i sin ende sons armar, om du kan kåma ifrån så ber jag dig så gått för gamal venskaps skul at kåma, då skal du också helsa på mig, min gåse och min flicka ha vuxit upp och blivit stora och ducktiga, fleckan går redan i skollan och som jag inte längre bryr mig om det förbannate bränvin et så har jag det så drägligt såm en för detta spritslav kan ha dett.

Kåm hem beder dig din f. cl. supbroder och gamle ven

Lars Kvarnström».104

Det dröjde en god stund, innan August han hämta sig från överraskningen över vad han fick veta.

Mor döende! Han måste fara hem!

Kvarnström var ju i full verksamhet. Han talade ej om hustrun. Var hon död? Ifall så var, hade Kvarnström naturligtvis ej blivit åtalad för våld å henne, ty därav skulle ju ha följt så långt straff, att han suttit inne än. Och inte skulle han ha bett August komma hem, om det varit någon risk därmed. Ty Kvarnström hade reda på sig i dylika fall, och ick* var han falsk. Han finge lov att fara!

Men då han tänkte tanken ut, kom det över honom en formlig skälvning. Att åter möta allt det gamla, allt det kära! Att riva upp gamla sår! Att möta

mor, för vilken han varit så gott som död!---- Å,

det gick nog för sig. Hon förlät honom — förlät honom de två åren, som han förstört i staden, förlät honom, att han grusade alla hennes illusioner, förlät honom, att han krossade hennes hjärta! Han måste hem och känna hennes hand på sitt huvud, innan hon dog!

Men Anna? Kanske var hon flyttad från orten. Om det vore så väl! Men om hon icke vore det?

Om---- om----om hon gift sig. Nej, det skulle han

dock icke kunna se! Han kunde icke ens se hennes ansikte, ej höra hennes steg, som han igenkände bland tusen. Han kunde icke se hennes föräldrar* stuga, ty allt, som påminde om henne, var en fore bråelse — icke en sådan, som slog och retade till motvärn, utan en, som kom tyst med förgråtet ansikte, och som man inte kunde visa ifrån sig.

Nej, han kunde icke fara.

Han fick en sömnlös natt. Men hur han grubblade, så tyckte han sig till slut skyldig att även mottaga förebråelsen. Och lika kraftigt, som en gång en inre stämma hos honom ropat: »Bort, bort!» lika kraftigt ljöd nu en sådan: »Hem, hem!

Mästaren synt»es mycket förvånad, då August be gärde ledigt på obestämd tid.

»Min mor håller på att dö», sade August.105

»Jaså».

Mästaren tog reda på Augusts adress, lovade alt hålla platsen öppen och bad August att vara välkommen igen.

*

Han kom för sent.

Ingen hade han frågat om något, och ingen hade tilltalat honom. Men han kände ju varje sten, varje buske därhemma, och de två gångna åren hade förändrat så litet.

Det var, såsom alltid, så putsat utanför den torftiga backstugan. Och majsol sken, och sädet grodde: den eviga föryngringens verk, då det nya kommer och det gamla går.

Det var med något mellan bävan och aning, han trädde in.

Stugan var tom.

Han kände sitt hjärta stanna, sin strupe snöras samman. Ut i boden!

Där stod en svart kista — hans mor på hår. Tyst sjönk han ner på stolen vid huvudgärden. Den för honom främmande kvinnan förstod vilken han var och drog sig tillbaka, lämnande honom ensam.

Han visste icke, huru länge han suttit så, då han plötsligt hörde lätta steg, som han kände igen bland tusen.

Framför honom stod Anna — hans barndoms egen Anna, vacker och blid som förr, ja, kanske mer än förr. Ty hennes nu något bleka, sorgbundna ansikte lät det mjuka i hennes natur klarare framträda.

Han stapplade fram till henne. Och i det han grep hennes båda händer, sade han med en blick på modern:

»Anna, jag kan ju inte begära, att du skall förlåta mig, men hjälp mig att bära detta!»

Då smög sig en mjuk arm kring hans hals, och på hans läppar brann hans barndoms Annas varma

kvss.100

III.

Do redde bo.

Den gamla hade förts till jorden.

August kände sig lättare nu, än då hennes livlösa stoft stod därute i boden. Nu var hon endast ett minne av allt uppoffrande kärlek.

Han skulle göra sig detta minne värdig!

Det hade förut varit honom omöjligt att fråga Anna något om den gamla. Sorgen hade formligen sammansnört hans strupe. Nu hade han fått luft.

Huru hade hon dött?

Han tänkte titta över till Anna. Då kom emeller tid hon över till honom.

»Hör du, Anna, hur dog mamma? Berätta riktigt fullständigt från början».

»Hon dog som den trötte somnar in efter ett släp-samt dagsverke — nöjd med att ha tjänat ut och att få vila.

»Sörjde ho ndå inte över mig?»

»Varför skulle hon sörja över dig?»

Augusts förvåning saknade ord.

»Jag var borta», sade lian slutligen med en suck

»Tror du då, att det finns någon så undangömd vrå av världen, alt man kan dölja sig för sin mor?»

»Ni hade väl inte reda på mig heller?»

»Jo, lika bra som om du varit i granngården____

Men jag skulle ju börja från början____ Då du så

hastigt lämnade staden, kom det naturligtvis fram, huru du där tillbragt dina återstående läroår. Jag fick gå till staden, till klädeshandlaren. Han sade, att du var en skicklig skräddare, fastän du slarvade litet ibland, men inte hade du behövt ge dig av för det. Han fann i övrigt din hastiga avfärd oförklarlig och visade mig lill Kvarnström, som du bott hos. Denne var alldeles översiggiven. Hans hustru hade fallit och slagit sig så, att hon måste föras till lasarettet, och där hade hon dött. Du var en bra pojke, sade han, och du hade gjort både klokt och rätt, som107

rest, så att du kommit ifrån det dår suphålet Nu kunde det bli folk av dig, och det bleve det nog också. Jag tog hans löfte att skaffa oss din adress, och med delta gick jag hem till din mor».

»Stackare, vad hon skulle bli ledsen».

»Nej, jag kan knappt säga det. Hon anförde just ordspråket 'bränt barn skyr elden'. Det var för henne ögonskenligt, att du insett dig vara i fara och di-agit dig tillbaka med en viktig lärdom för livet!»

»Hon sökte då upp ursäkter för mig!»

»Jag tycker inte det! Tvärtom, hon resonerade ju förutseende och förståndigt. Och du skall tro, att det vart något till glädje, då vi ett par månader därefter fingo ett brev från Kvarnström med de mest angenäma underrättelser om dig».

»Men hur i all världen kunde Kvarnström få reda på mig?»

»Hur ban fick det, vet jag inte, men ban hade för några år sedan i Stockholm arbetat kamrat med din mästare. Genom att brevväxla med denne fingo vi reda på allt om dig, och aldrig har du varit bättre utspionerad än då. Om du visste vad det gladde din mor, att du hade hennes porträtt på väggen över dragkistan!»

»Skrev Svanström am allt det där?»

»Nej, vi fingo av honom låna de brev, som din mästare skrivit till honom. Jag hälsade på Kvarnström varje lördag, och det är inte gott att säga, vilken av

oss, som var mest intresserad av dessa besök____

Säkert är emellertid, att han — friat till mig».

De måste le, bägge två.

»Ja, han var nykter — han hade blivit godtemp lare — och skötsam---- För övrigt — för att återgå till vårl ämne — så hade ju gumman brev från dig, fastän det inte stod mycket i dein».

»Inte om dig åtminstone».

»Å, jo, jag läste nog i dem också om mig — mellan raderna».

»Trodde du då inte, att jag upphört att tänka på dig?»108

»Nej, aldrig».

»Det var den bästa förlåtèlse, du kunde ge mig», sade han, i det han smekte hennes kind och berättade huru han

tänkt på henne i den frivilliga landsflykten.

Och så talade de om framtiden.

Nu skulle de realisera alla sina ungdomsdrömmar, t. o. m. affären vid stationen, ehuru utsikterna därför icke voro så ljusa söm förr. Klädeshandlaren, Augusts förre principal, hade nämligen där salt upp skrädderi.

Mycket snart gjorde August ett besök hos Kvarnström. »Vad hustru min inte kunde göra i livet, det gjorde hon i döden. Jag har ju faktiskt dödat henne, och hundrade gånger tänkte jag att gå och anmäla mig själv. Men då jag såg barnen, var det omöjligt — de hade ju i sådant fall blivit utan huld ocb skydd. Och jag är säker på, att om jag kunde vädja till henne, så skulle hon gilla mitt beslut».

August nickade.

»Nå, var tänker du nu slå dig ner?» frågade Kvarn ström.

»Jag tänker öppna skrädderi hemma vid stationen».

Kvarnström skakade på huvudet.

»Det går inte. Din gamle herre har förekommit dig».

»Å, det kan väl vara plats för två».

»Föga troligt, min käre Fröman. Dessutom vet du väl, att i en konkurrens blir den ekonomiskt svagare alltid slagen. Och vad har du att börja med?»

»A, jag har sparat ihop litet. Anna har också en sparbanksbok. Och något blir det väl för mors stuga».

»Och med det ämnar du öppna konkurrens med klädeshandlaren! Du är galen».

Resultatet av detta samtal blev, att August for hem i misstämning.109

Det kom en verklig ångest över Anna, när August talade om att ta plats i staden. Allt ont, hon kände, kom därifrån.

Nej, icke dit, vad som än hände! De behövde ju ej slå på så stort i början. Ett rum och kök kostade ju rakt ingenting i hyra, och deras övriga levnadskostnader blevo billiga här på landet. Ett litet lager kunde August skaffa och för övrigt hålla prover. Anna kunde hjälpa till med sömnad — de behövde ej vara mer än två att börja med. Nog bleve det så, att de kunde taga sig fram.

Så talade Anna, och Augusts misstämning skingrades snart. Det var ju för övrigt den vackra ungdomsdrömmen, varpå han själv så ofta diktat; och inom några dagar hade August hyrt rum och kök vid stationen och tagit ut lysning.

Och efter en månad hade de hållit bröllop och flyttat in i sitt nya hem, utanför vilket hängde en liten skylt, varpå lästes:

HUGUST FROMHN,

SKRÄDDARE.

Och solen sken in genom fönstret, där August satt vid bordet och sydde, under det att Anna trampade symaskinen, vars buller kanariefågeln sökte överrösta. Och sol sken också in i ett par människosjälar, som kunde vara så fyllda av glädje, emedan de visste så litet om livet utanför.

IV.

Spillror,

Där låg nu den vackra ungdomsdrömmen i spillror.

Sakta hade det gått uppför. Resan utför gick så mycket raskare.110

Det hela hade blott behövt tre år för att vara färdigt.

Nu just hade August i ett mörkt smutsigt kök i staden hunnit samla spillrorna av vad han hade räddat i fallet. Oeh det var icke mycket.

Han satt med huvudet tungt lutat i händerna, och tunga tankar fyllde hans sinne. Vad tjänade det till att sträva och knoga, när det i alla fall gick på tok? För Anna och ungarne? De redde sig visst inte sämre, om han vore borta.

Å, vad han var trött. Det vore bäst att somna — somna för alltid.

Det hade gått bra så länge det var blott de båda. Men arbetet ökades ideligen. August tog en pojke till hjälp. Det var snart för litet. Så tog han en gesäll. Snart hade han två gesäller och två pojkar. Men därmed följde också nödvändigheten att föra lager och hålla kredit. Det vart växlar och penningebekymmer och på samma gång att hålla stången i en mördande konkurrens med klädeshandlaren. Del gick ej så länge förrän August måste ge tappt.

Bäst det var kom Anna in.

Det skedda hade tagit hårt på henne — kanske hårdare än på August, ty hon icke blott dolde sin smärta, utan sökte även att hålla Augusts mod uppe.

»Du får inte gå så där och försöka småle», sade August hårt. »Tror inte du, att jag vet, alt du ville gråta blod över vår ruin? Så gråt då eller gör vad du vill, men försök inte att skratta!»

Hon svarade ej.

»Det är bara ett, som gör mig sjuk av förtvivlan. Och det är, att jag skall vara tvungen att arbeta hos honom, som faktiskt störtat mig. Och han skall gå och hovera sig över, att jag inte skött mig. När jag-söp och svinade, då var det inte bra. När jag nu arbetat som en slav och grubblat och bråkat så att jag inte haft nattro, då går det också galet.111

Kring den frågan kretsade alla Augusts tankar i cirkelgång.

Han rusade ut.

Det bar av till krogen. Där var det ljus och glädje. Där stod serveringsflickan leende och skänkte i. Och skratt ljöd runt omkring.

Han drack kolossalt, och han kom igen, varje gång under medvetandet, att han sjönk allt djupare. Han vande sig så småningom att anse det otänkbart för honom att resa sig upp igen och att kunna resonera så, utan att känna sorg eller förebråelse. Och trodde han sig någon gång i Annas bleka ansikte kunna se en skymt av sorg, ett drag av smärta över förhoppningarna, som brusto, över lyckan, som aldrig vanns, så gick han direkt till krogen utan en tanke på annat än att där fanns glömska, salig glömska i aldrig sinande glas och bägare!

V.

Bara enl

August Fröman kom från arbetet på verkstaden, och tänkte just styra in på den gamla välkända krogen, där han plägade ha sitt tillhåll.

Han tänkte göra sig en glad afton, ty han hade av klädeshandlaren utfått sin veckolön. Klädeshandlaren misstänkte nog August, varje gång denne begärde förskott, men med den sprittörstiges virtuositet varierade August nu temat om hustruns behov så lyckligt, att klädeshandlaren släppte till.

Plötsligt fick han se ljus strömma ut från godtemp-larlokalen.

»De ska' sannerligen inte ha något annat att göra, som kunna ställa till godtcmplarfest på julaftonens, mumlade han.

Men då kom en tanke: »Använder du, som tänker gå på krogen, din tid bättre?»

Utan att vilja erkänna, att han blev slagen därav, fortfor han i sin tankegång: »Om man skulle gå upp och skoja med dem ett slag?»112

Och han gick upp.

Han kände sig skamsen bland alla dessa välklädda män och kvinnor. Icke för att han var i arbetsdräkt, utan för att denna ej var hel, och därför kröp han undan i ett hörn.

Nykterhetsföredraget började.

Det var ingenjör Edberg, en av stadens ivrigaste och intelligentaste nykterhetskämpar, som talade.

Han började med att erinra om, vad Zuger-Johanna

— i Jonas Lies »Familjen på Gilje» — sade vid sin ungdoms älskades bår: »Han gav mig något att leva på!» Vi alla, om vi skulle leva ett sant, verkligt liv, behövde något, som fyllde vår själ, som bure oss uppe. Och lika skilda som begåvningarna och livsomständigheterna voro, lika skilda kunde de krafter och strävanden vara, som fyllde ut ett människoliv.

På dessa vägar funnos många stötestenar, och av dessa vore dryckenskapen en av de värsta. Ty den icke blott förstörde vår kropp, utan kvävde ock våra andliga krafter.

En del sade, att dryckenskapen vore en följd av fattigdomen. Ja, men varför söpo då de rika? Och de söpo knappast mindre, fastän de kunde förgylla upp lasten och åka hem från krogen.

Bruket av detta usla gift, som i varje fall vore överflödigt och, utom i något enstaka fall — vid sjukdomar

— skadligt, berodde på, att vi, andligt taget, ej hade något att leva för. Och detta kunde i sin tur bero på social-ekonomiska omständigheter. Den fattige visste ju oftast ej av någon annan fröjd, än ett rus. Det var ofta den enda njutning, han kunde få, och den enda, som passade för hans outvecklade ande, som de mäktige avsiktligt bundit. Den rike visste ofta ej, var han skulle göra av tid och pengar — genom vällevnad försjönk han, liksom den fattige på grund av sin fattigdom, i materialism.

Låtom oss högt predika, att vi ha själar, som behöva näring. Och när man så bjuder oss stenar i stället för bröd — när man bjuder oss brännvin i stället för upplysning — låtom oss då protestera.113

Talet var slut.

»Vill herrn skriva upp mig», sade August, i det han skyggt såg upp på Edberg, som tillkännagivit, att man redan i afton kunde få inträda i orden.

Han kände sig så liten inför denne allvarlige man, med vilken han avsett att iskoja».

August var den ende kandidaten, som skulle intagas.

»Bara en», sade en flicka, på vilkens regalia det stod V. T., och den lilla läppen kröktes föraktligt. Men hon fick en sträng blick av Edberg, på vilkens regalia det stod L. T.

Snart var intagningsceremonien överstökad. Fröman var mycket rörd. Något sä gripande hade han aldrig varit med om — icke ens då han konfirmerades i den lilla landskyrkan. Där var också klätt med grönt och blommor. Och där hölls tal och sjöngs. Men det förstod han icke. Och där gav han också ett löfte för livet. Men då visste han icke vad han lovade. Nu visste han vad han lovade. Nu såg han hamnen, där han skulle vara trygg för bränningarne.

Han hörde inte, huru otålig V. T. var. Han hörde inte, huru F. T. knappt kunde läsa innantill, och han fann det inte löjligt att denne, som var den yngste i logen, kom med så faderliga råd. Och icke märkte han, att L. K. rabblade upp sin bön själlöst som en fonograf.

Det var så högtidligt, så storslaget allt för honom. Och när han knöts in i syskonkedjan, då kände han, att han skulle vara stark nog att motstå krogens och kamraternas frestelser. Det var ju så många, som i kärlek ville stödja

honom.

När han gick uppför trappan i hemmet, undrade han, vad Anna skulle tänka, när hon fick se honom komma hem alldeles nykter. Det hade icke hänt på mången god dag.

7114

Nu blygdes han för sina föregåenden.

Anna såg och såg ideligen på honom, liksom trodde hon icke sina ögon.

Fröman gick strax till sängs. Anna såg åt hordel, där vid den rykande fotogénlampans matta sken syntes några kalla potatisar, en brödkaka och en sillbit.

s Jag har varit ute och druckit kaffe, så jag vill inte ha något mat», sade han.

Och så växlades icke ett ord mer mellan makarne. Folkets barn ha icke många ord för sina tankar och känslor.

iU *

*

På morgonen gick Florman tidigt ut och tog äldsta flickan med sig.

Och så köpte han gardiner och en bordduk och två stearinljus och lutad fisk och risgryn, och flickan fick pengar till ved.

Och så gick han till klädeshandlaren och talade om, att han ljög i går. Men nu skulle det bli annat av. Och så fick han löfte om pengar i förskott, när han strax på middagen slöt arbetet för dagen.

Då gick han till assistansen och löste ut sin helgdagsrock och hustruns klänning, den där präktiga, röda ylleklädningen. Och pengarna räckte ändå till litet nytt åt de två flickorna. De fingo i främsta rummet. Pojken var ju så liten än, att ban inte kunde glädja sig åt något sådant.

När han kom hem, var det nyskurat och gardiner uppsatta, och de två ljusen funnos på bordet, fast de icke voro tända. Mitt framför den sprakande brasan satt Anna.

Det glimmade i hennes ögon. Var det bara av glansen från elden?

Han strök henne över håret. Men det var som halvt ofrivilligt, som om han icke ville låta förstå, att det var en smekning. Det var så länge, länge sedan han gav henne någon sådan.

Men hon reste sig, slog armarne om halsen på ho-115

11001, alldeles som när de voro unga, och grät som ett barn.

»Var har du fått den här ifrån?» frågade August om en stund, och pekade på en liten väl pyntad julgran, som stod mitt på golvet.

»En pojke var här med den och hälsade från ingenjör Edberg, tror jag han hette».

»A, det var han, godtemplaröversten», sade August.

* 4

*

Senare på aftonen hördes någon, synnerligen obekant, famla sig upp för trapporna.

Det knackade på dörren.

Bor skräddare Fröman här?» frågade en stämma, i det hustrun öppnade dörren.

»Ja», skrek Fröman och skyndade att slå upp dörren på vid gavel.

Han kände igen rösten. Det var »godtemplaröversten», han med de vänliga ögonen, som skickat dem julgranen.

»Jag kommer direkt från mitt mätställe, och hemlös ungkarl, som jag är, roade det mig att titta upp till er. Jag hade särskilt fäst mig vid er, eftersom ni var vår ende kandidat i går», sade han.

Och så tändes ljusen på bordet och i julgranen, och främlingen plockade ur sina fickor en hop saker, som kommo de smås ögon att lysa av fröjd. Det var visserligen icke leksaker åt flickor — inte hade han tänkt på det! — men sannerligen heller flickorna tänkte på att gunghästar, trumpeter o. d. ej rätt passade åt dem.

Och varken August eller Anna eller barnen voro blyga för honom, fastän August talat om, att han var »något högt»: ingenjör, direktör, eller vad det nu var.

Och när han gick hem, hade de inga långa tacksägelsetal till honom. De tryckte hans händer så mycket mer trohjärtat.

Och IrøH tänkte: »Här skulle jag ha min V. T. som var nog tanklös att säga: 'Bara en'!»116

Det hela var ju för honom en gammal historia om ett räddat människobarn, en historia, som upprepas varje dag, men ändock alltid är lika solig och ljus och ny!

VI.

När August Fröman bröt

Det knackade på ingenjör Edbergs dörr.

Han öppnade.

Det var Anna.

»Goda överstetemplarn .. .>

Så föll hon i gråt, häftig gråt.

»Hur i all världen år det fatt?» utbrast han ängsligt. »Fröman har väl inte bru ...»

Hennes tunga suck var svar nog.

»Men när och var? Tala om...»

»Ack det var sexa i går kväll hos klädeshandlaren, och då... August har inte varit hemma i natt».

»Är han på verkstaden i dag?»

»Ne-eji.

»Jag blir ledig om en stund. Då skall jag ta reda på honom. Och var inte ledsen — det blir nog bra!»

Och så tryckte han så vänligt hennes hand och såg så gott på henne.

Och när hon gick ut, knäppte hon händerna och sade tyst: »Gud välsigne honom!»

Men portvakterskan, som satt med sin hund 1 knäet och tittade ut genom glasrutan, muttrade ilsket: »Det är då värsten, vad pack har börjat ränna i trapporna se'n han kom hit!»

Förgäves sprang Edberg å polisvaktkontoren och efterhörde Fröman. Han stod ej att finna.

Då rann honom plötsligt i hågen: »Om jag skulle söka honom å hans förra älsklingstillhåll, krogenl»117

Det var en motbjudande tanke. Och än mer motbjudande var det för Edberg att göra handling av den, men han vek ej tillbaka.

Han kom dit. En blick genom det smutsiga fönstret ... Ja, där satt Fröman vid ett bord, framför ett stort, fyllt brännvinsglas.

Edberg steg in. Ett drag av häpenhet bredde sig över krogpigans ansikte, då hon fick se hans blå band.

Fröman vände sig om. Han var icke riktigt nykter, det såg Edberg genast. Fröman storgrät.

»Jag skulle vilja tala vid Fröman ett tag», sade Edberg vänligt.

Snyftande och viljelös följde August med.

De nådde Edbergs hem. Intet ord hade yttrats under vägen. August hade blott ideligen låtit höra ljudliga snyftningar.

»Lägg sig nu här i sängen och vila ut, så får jag sedan tala vid Fröman».

»Ack, goda överstetemplarn, det finns ingen människa på jorden, som varit så vänlig och god mot mig som ni. Och ändå...» Den kraftiga gestalten skakades av undertryckt gråt... »Men se klädeshandlaren ville klinga med oss allesammans. Jag sade, att jag var godtemplare, men han tyckte, att jag vore skräp till karl, om jag inte kunde ta ett glas, och kamraterna stodo och fnissade åt mig, och då vart jag arg och drack ur ett glas. Och se'n vart det många, många, för vi höll på tills i morse. Men på krogen söp jag ingenting, för när jag skulle ta upp pengar och betala supen, fick jag tag i godtemplarmedaljen, och då vart jag så rörd och kom i en så förfärlig gråt, att om inte överstetemplaren kommit, så hade jag bestämt gått och hoppat i strömmen. Det finns ingen människa, som handlat så illa som jag».

Edberg fann det nästan ängsligt att se Fröman så halvrusig och ändock vridande sig i samvetskval över sitt fall.

»Allt blir nog bra. Var blott lugn. Sov litet nu, så få vi sedan talas vid».118

Det dröjde inte länge förrän August drog de väldigaste timmerstockar.

ni *

Edberg skyndade bort till Anna. Hon satt med röd-gråtna ögon.

»Torka nu bort tårarna», sade Edberg muntert. »Det går inte an att Fröman får se dem. Jag har honom nu i gott förvar hemma hos mig. Så snart han sovit litet, kommer jag hem mecl honom».

Edberg såg, att hon närmare ville veta, huru mannen brutit, och han berättade därför, vad han fått veta av Fröman. »Men säg ingenting åt honom», tillade han.

»Tycker någon det!»

»Han var sä förtvivlad över vad han gjort».

»Jo, han har alltid varit lättrörd. Men när han drack, var det mest i vrede».

»Stackare», sade Edberg för sig själv.

* *

August sov länge. Men när han vaknade, var han också riktigt nykter.

»Nu går jag till verkstaden», sade han, »och där stannar jag tills i kväll. Då skall jag be överstetemp-larn att få komma in på återupptagning. Var inte ond på mig — jag är så uppriktigt ledsen över vad jag gjort».

»Stå sedan fast, så är ju allt gott och väl».

»Ja, jag skall göra det. Annars skulle jag inte ha en minuts samvetsfrid mer».

Fröman gick till verkstaden, och Edberg skickade bud därom till Anna.

Då Fröman kom hem, låg hela familjen. Anna hade varit finkänslig nog att icke besöka logen på aftonen.

Det hade naturligtvis varit dubbelt smärtsammare för honom att undergå återupptagningsceremonien, om Anna varit vittne därtill.119

Alla syntes försänkta i djup sömn.

Han satte sig vid sängen och strök sakta med handen över hustruns hår. Syrenerna på dragkistan färgade visst hennes kinder. Hon såg riktigt ung och vacker ut, där hon låg, fast hon hade fått gå igenom så mycket. Tänk om

hon legat där död, då han kommit hem!... Hon hade nog gråtit!... Att han hade kunnat... Aldrig mer!...

Han lutade sin kind mot hennes. Nil kunde hon ej l^etvinga sig längre. Hon kastade sig om hans hals och kysste honom upprepade gånger.

Slutord.

Den, som nedskriver dessa rader, har icke känt August Fröman annat än som den duglige, exempla-riske arbetaren, den trofaste kamraten, den framstående och intresserade ordföranden i sin godtemplar-loge.

Vi sutto just en vårafton i den lilla trädgården till det hus, vari August bodde, då Anna berättade sin historia. Anna — som åter blivit riktigt ungdomligt vacker — Edberg och Kvarnström fyllde i här och där, då Augusts minne svek.

»Ja», sade August i del han höjde sin kaffekopp, »leve varje ädelt strävande, som avser att befria mänskligheten ur andlig och kroppslig träldom, och leve en var, som gjort dessa strävanden till sina!»

Och Augusts och Kvarnströms barn stämde in i sången, som fulltonigt dallrade ut i våraftonens stilla luft:

»Verka, ty natten kommer ...» 120

]ag vill blott vara man i ledet.

(Då jag en gång kom från ett valmöte för nykterhetsvänner).

Jag aldrig trånat en enda stund att i dagens mund bli buren världen omkring, att dissekeras av pressens kniv, att vara ett mål för valmötens kiv, se skaror om mig slå ring.

Det roat mig mest att gå och gå

och aktge på,

vad människolivet är,

att tränga så djupt som jag förstått,

att famna så vitt som jag förmått

och se, vad det innebär,

och att sedan få kasta ut ett frö

i vinterns snö

och veta, att strålande sol

en gång var driva skall smälta ner,

då sorg och sol icke finnas mer,

blott lycka från pol till pol.

Jag aldrig åtrått »ett ärat namn» i ryktets famn

men att verka varje sekund, en droppe bland droppar, på orättens rot, fram, tum för tum och fot för fot, men aldrig tillbaka en stund.Se, därför är ingen i lycka mig lik,

så säll och rik:

jag livet i fullhet ju sett

och vet: när man bärgar gyllene säd

i jubel, jag också i skaran var med,

som marken för skörden berett! 122

Ungdomsförbundets sång.

Det är sant, att det växer ett släkte opp. ett dådlöst, dödstrött, som endast tvivlar och icke har något mål, något hopp.

Men del är ej sant, atl det släklel är storl, det vet en var, som har om de unge med nit och med allvar någonting sport.

De fleste av oss ha sjudande blod och tro så varm, att det gamla hånet förmåga ej har att slappa vårt mod.

Ty fritt må man håna! — vi Iro dock så visst på oss den bräckande framtid hänger, som skall gå upp över Sverge till sist. 123

En karl med hjärta i kroppen.

/•Hej, mutter!» sade expresskörare Andersson, då han på kvällen kom hem från arbetet. Han tog hustrun i famn och svängde om med henne lills hon höll på att tappa andan.

Då hon från sin luftfärd kommit ner på en stol, såg hon forskande på mannen. Hennes första tanke var: Han måtte väl inte ha gått och tagit sig något starkt». Denna ovärdiga misstanke slog hon dock bort lika fort som den kommit, och hennes granskning av mannens ansikte gav också vid handen, att hans goda humör härflöt ur en ren källa. Ilon blev glad. och glädjen speglade sig i hennes drag, då hon sporde:

»Varför är du uppspelt i kväll?»

»Jo, jag har gjort något så stiligt».

»Det var väl inte första gången», sade hon mecl en glimt av beundran i ögonen. »Vad var det nu då?»

»Jo, den där knöliga Hagman kom åkande i sin arbetskärra, full som en spruta. I kärran hade han två lunsar av samma skrot och korn som han själv. Hagman piskade på hästen som en vilde, och hästen var alldeles löddrig. Jag sprang fram och fick honom i betslet. Det kokade i mig, och jag läste lusen av Hagman med känsla och övertygelse. Till slut lovade jag honom, alt om han en gång till misshandlade en så bra arbetskamrat som sin häst, så skulle jag egenhändigt anmäla den här saken till polisen. Det var gott om vittnen, för det hade blivit smått folksamling, däribland Jonsson och Lax. mina kamrater, du vet. Hagmans bägge fripassagerare lomade av, och själv körde han hem, tydligen mycket mjuk. När det hela var slut, kom en herre fram till mig, slog mig på axeln och sade: 'Tack skall ni ha för att ni har visat,124

alt ni är en karl med hjärta i kroppen!' — 'Ja, det var bra gjort', hördes det på flera håll i folksamlingen. Jag smått skämdes och smög mig därifrån».

»Funnes del många, som hade samma mod som du alt säga ifrån, då ett ord behöver sägas, skulle det stå bra mycket bättre till här i världen än det nu gör», sade hustrun.

»Det har du rätt i, mutter, och jag kan inte begripa, att folk kan låta bli alt hugga in på det där sättet, när man själv har så gott av det. Bestämt skulle del emellertid bli flere, om det funnes många av samma sort som den där herrn. Jag behövde inget beröm för vad jag gjort — min egen tillfredsställelse var belöning nog — men i alla fall var det roligt, att han sade, vad han sade. Det liksom höjde min gärning i de kringståendes ögon och var alltså en uppmuntran åt andra att handla på samma sätt i liknande fall. Skällning får man alltid höra av sina fiender och motståndare, och det har väl sin nytta, det också. Men alldeles säkert är, att det gör en gott alt ibland få ett ord av erkännande. Man blir liksom säkrare på att man gjort rätt. Människorna äro i det fallet för blyga emot varandra».

»Mot mig har du emellertid ingenting sådant att förebrå dig», sade hustrun. »Men jag har säkert inte ofta nog vidgått, alt jag lyckats konstra åt mig den bästa man i hela riket».

Och nu var det hon, som svängde omkring med honom tills han blev sittande på en stol, kippande efter andan. Vårförebud.

När uti den stora hopen, som ävlas för eget väl och eget intresse, ljuder ett ord från en renad själ

om lyckan, den stora lyckan, som alla en gång skall nå, det är som fläkt av våren vårt öra förnumme då.

När mitt i kärlekslösheten vi spåra en handling god, när feghetens stängsel rives av någon, som äger mod;

när ytlighets murar bräckas av någon som skönjer mer än skalet; när falskhet blottas av någon till hjärtat ser;

när uti den värld, som varit och är av fåfänga full, en gärning vi se, som endast blev gjord för sin egen skull,

då känna vi att det våras, då känna vi förebud om dagar, då luften skall fyllas av jubelfanfarers ljud,och att det skall bli en sommar så härlig och ljus och skön, då strävan för rätt och sanning skall äntligt vinna sin lön.

Då skall man med glädje finna, att det ej förgäves var, det verk, som utav de bäste blev utfört i mödans dar.

Då skall man se, att det fåtal, som siat så storslaget mångt, ej voro drömmare, galne,

men hjärtan, som sågo långt.

* *

*

Det är dock en styrkande tanke i vintern kulen och lång att veta, hur mörkt det synes, skall våren dock komma en gång.

Det är dock en styrkande tanke att veta, att varje frö, som sås i tro och i kärlek, en framtidens sådd, ej kan dö! I

127

När man knäpper en knapp galet.

Det var en gång en ung flicka, som hade samma egenskap som liljorna på marken: hon sådde icke, hon spann icke, och ändå var Salomo i all sin härlighet ej klädd som hon.

En vacker dag råkade en karl ut för den olyckan att bli kär i henne. Det blev förlovning med påföljande vistelse i sjunde himmeln ett år, ocli så dumpo de unga tu ner till jorden och hamnade hos prästen — eller var del kanske borgmästaren.

Med denna samhällsrepresentants betyg på, alt de voro äkta makar och sedan hennes föräldrar vederbörligen avfestat henne med ett sjudundrande kalas, som kallades bröllop, foro de i bil till det dockskåp, som hans och hennes föräldrar ordnat åt dem.

Då han morgonen därpå gick till sin köpenskap sade han:

»Jag kommer hem för alt äta frukost klockan elva».

»Frukost!» utbrast hon förskräckt. Det senaste parisermodet, den nyaste dansen, den färskaste romanen kände hon till punkt och pricka. Men matlagning var henne något mer förborgat än själva Sibyllans hemligheter.

»Vad i all världen skall jag ge dig?» frågade hon, sedan hon återfått fattningen.

»Det är inle så noga; något kraftigt», svarade han och sprang.

På nedre botten i huset fanns en matvaruhandel, som innehades av en fru, vilkens väldiga kroppshydda syntes den unga frun vittna om alt hon levat på kraftig kost.

Till henne gick unga frun med sina bekymmer, och sin portmonnä.128

»Ge honom en biff», rådde matvaruhandlerskan, »och bulta den ordentligt mör».

Unga frun erhöll ett stycke kött. Och när hon skulle bulta det, fick hon en ny anledning alt prisa sin lycka att ha de högsta klackarne i staden på sina skor. Ty de befunnos utmärkta som biffklubbor.

När mannen kom hem fann han den sålunda åstadkomna biffen på en tallrik.

Han rynkade pä näsan.

»Det här kan man inte äta, lilla vän», sade han. »Den är ju rå. Tag ut den och stek den. Men det måste gå fort».

Unga frun fick smör i stekpannan, slekte biffen en stund och kom så åter in med den.

Han sken upp, insöp smördoflen begärligt, skalen bit ur biffen och stoppade den i munnen och grinade till. Biten kom fort ut igen.

»Nej, den här får jag inte ner, du har inte patentet på tillagningen än. Nu måste jag springa för att få en bit på stadshotellet, innan min vakt inträder på kontoret».

Unga frun kom storgråtande ner till matvaruhand-lerskan.

»Ja, inte-kan man äta rått kött. Och inte är del nog att steka det i smör. Det skulle också saltas».

Unga frun log ett leende av lycka, köpte ett parti salt och anrättade biffen lill middag i enlighet med matvaruhandlerskans intentioner.

»Det är bra», sade mannen, »men jag blir så törstig av det».

Unga frun sprang ner till sitt matråd.

»Jo, det har min vän bryggaren råd för. Tag den här halvan öl som lån så länge; jag får igen den sedan frun fått från bryggaren — frun kan begagna min telefon».

Mannen drack ölet till biffen och var belåten.

Till middag serverade unga frun honom — efter matvaruhandlerskans råd — något annat »kraftigt», som också sköljdes ned med öl.129

Det gick tilt en tid, men så begynte mannen klaga alt han fann maten jolmig.

»Kryddar frun den inte då?»

»Nej!»

»Ja, då är del väl ej alt undra på».

Och så plockade hon på unga frun en hel del små burkar: nejlikor, muskott, svart- och vitpeppar samt annat rafflande; därjämte en ättiksbutelj och en senapsburk. Användningen av allt delta inpräglade unga frun noga i sitt minne.

Mannen åt och var myckel belåten. Det enda anmärkningsvärda var, att han biev allt törstigare. Han drack två halvor öl till maten, och det ville ändå ej hjälpa ibland.

Unga frun rapporterade saken för sitl voluminösa matråd.

»Man blir naturligtvis törstig av kryddor såväl som av salt. Och det är inte bra att hälga i sig för mycket vått. Frun får ge honom ett glas vin till målen, så skall frun få se, att han inte begär någon ülhalva nummer två».

Rådet följdes, och verkan blev den av matvaru-handlerskan förespådda.

En lid förgick. Men så en dag klagade mannen, att han kände obehag efter måltiderna.

»Ge honom då en sup till maten», sade matvaru-handlerskan.

Han fick en sup till varje mål, och då detta ej tycktes tillfredsställa honom, två. Då han ändock efter något år ej var belåten, undrade unga frun om hon skulle kredensa honom en tredje sup per måltid. Men i stället gick hon till sitt smakråd.

»Det har min vän speceristen råd för», log mat-varuhandlerskan med sin vanliga trygghet. »Er man skall ha en kopp kaffe efter varje måltid».

Det fick han, och han njöt av det och prisade sin hustrus omtänksamhel och godhel mot honom.

Tiden rann. En dag återkom dock obehaget efter måltiderna. Unga frun, som vi fortfarande kalla henne, ehuru så

lång tid förgått under vår bekant-

12130

skap med henne, att hon avblommat åtskilligt, något som förklaras bl. a. därav alt hon förde samma diet som mannen — unga frun, sägei jag, gjorde samma reflexion som hon gjort flera gånger förut: att männen äro ett svårtillfredsställt släkte. Hon handlade emellertid som förr i liknande fall: hon gick till matvaruhandlerskan.

Denna såg inte alls överraskad ut.

»Jaså», sade hon, »har han kommit därhän. Han är alltså mogen att bli kund hos min vän tobaks-handlaren. Er man skall ha tobak till kaffet. Börja med en cigarrett. Tag sedan en lätt cigarr och så starkare och starkare allt efter som tiden går».

Mannen rökte och njöt och prisade ånyo sin hustru.

Åren gingo. En dag ville mannen varken ha kött eller öl, vin, kaffe eller tobak.

Hans måge och hans nerver hade gjort strejk.

Nu begav sig unga frun ut på sin vanliga vandring: till matvaruhandlerskan, som hade blivit så tjock, att hon ej kunde gå utan beständigt satt i en rullstol innanför sin disk.

»För det har jag ingen råd», förklarade matvaruhandlerskan. »Nu måste ni skicka bud på doktorn».

Unga frun gjorde så. Doktorn undersökte mannen och lät denne tro, att han ej hade någon anledning att oroa sig. Men till unga frun sade han:

»Ni måste bereda er på att snart bli änka».

Unga frun höll på att svimma.

»Det är underligt, att han hållit ihop så länge som fallet är med det levnadssätt han fört. Han har varit en dålig man för sig själv, men en bra man för slaktaren, bryggaren, kryddkrämaren, brännvins-brännaren, kaffeimportören och tobakshandlaren. De där hänga samman som ler och långhalm. Börjar man hos den ene, så kommer man efterhand i de andras våld tills man är förlorad».

»Kors!» utbrast den unga frun. »Jag borde inte ha vänt mig till matvaruhandlerskan, när det gällde min mans diet».

»Nej, ni skulle i stället ha vänt er till mig eller131

någon av mina kolleger. Nu gjorde ni er man till köttätare. Denna onaturliga föda skapade en onaturlig törst. Så blev han alkoholist. De obehagliga verkningarna av alkoholen sökte han döva. Så blev han koffeinist och nikotinist».

»Och det ena är en följd av del andra?» »Ja, det är historien om, att ifall man knäpper en knapp galet, så blir hela rocken galet knäppt». Åter stå vi hand i hand.

Mel.: Helga natt. Åter stå vi hand i hand, trofast sluten syskonrad, på vår väg mot löftets land, skönjande dess unga stad.

Framåt! Och ingen vägrar förr än vår skara lägrar sig där vårt kampmål hägrar, härligt och stort.

Barnave och modersorg och vår kärleks glöd till slut skola grusa lastens borg — bröder, systrar, hållen ut!

Blott vi ej modet fälla, nödens och brottets källa snart skall ej mera välla över vår jord.

O, vi ha ett syskonband! Hand i hand det går. Lösen går från land till land, krets kring jorden slår. Må denna tanke mana: framåt på ljusets bana, framåt kring ljusets fana, alltid framåt! 133

Eftersommar.

Possessionaten Konstantin Tideström kom, på väg mot sitt hem, från en utländsk anstalt för alkoholister. Hittills

hade han under vägen därifrån färdats på ångbåt, där liv och rörelse härskat. Nu satt han ensam, inklämd i järnvägskupén, utan annat sällskap än sina egna tankar.

Och de voro ett föga angenämt sällskap. Han hade mycket litet ädelt och gott att minnas.

Tidigt blev han moderlös. Han var enda barnet — det enda den sörjande fadern ägde att hålla kärt på jorden. Faderskärleken tog en förvänd riktning, och Konstantin blev det sorgliga offret för en välment faders svaghet — ett bortskämt barn.

När han kom i elementarskolan, väckte han uppmärksamhet för sitt goda huvud, men också för sin lättja, sin egensinnighet och sina dumma npptåg.

Litet äldre blev Konstantin ännu mindre än kamraterna nöjd med vanliga pojkupptåg. Spelpartier och suptillställningar kommo i stället.

Detta var länge en offentlig hemlighet, men lärarne blundade. Så en afton hade en samling skolungdom ett stormigt uppträde på en andra klassens källare. Stadens tidningar togo itu med saken. Rektorsförhör måste anställas, och Konstantin blev — såsom ledare för spektaklet — relegerad.

För Konstantin kändes det litet svårt att skiljas från kamraterna. Någon skam eller ånger över sitt handlingssätt kände han icke.

Hans far hade någon gång sagt: sAv de bångstyrigaste pojkarne blir det ofta de allvarligaste karlarnes.134

Detta dock icke åt Konstantin, ehuru det kommit till hans öron. Från det hållet hade han alltså inga vidare förebråelser att vänta.

Han började läsa privat i en annan stad. Studierna togo dock ej mycket av den tjugoåriges tid. Han visste sig vara en rik mans son. Om han ej ville, behövde han aldrig lägga två strån i kors för att få sin bärgning. Varför skulle han då icke »njuta av sin ungdom?»

Efter åtskilliga misslyckade försök tog han äntligen studenten, såsom det allmänt troddes, »på fusk».

Nu skulle han vara hemma en sommar för alt sedan fortsätta studierna vid ett lantbruksinstitut. Fadern hade nämligen önskat, att han skulle vara borta från hemmet tills han erövrat den vita mössan.

Det gamla, grå herresätet blev nu ofta platsen för lysande fester. De unge männen i trakten voro förtjusta i denna sol, som de fått att kretsa omkring. Flickorna tyckte visserligen, att han drack nog så mycket. Men en ung flicka har ju sällan förstånd att inse, vad följden blir av en i sus och dus tillbragt ungdom. Han var ju så trevlig och höll så stiliga tal!

En dag under ett jaktparti fick Konstantin se sin fars skogvaktares äldsta dotter, Elin, i trakten vida berömd för sin skönhet, sin huslighet och sin hjärtegodhet. Och sedan gingo hans vägar ofta åt det hållet.

Han hade hittills levat ett liv utan kärlek. Nu i en hast började det jubla och sjunga i hans hjärta. Ett tomrum var fyllt.

Att hon djupt och innerligt fäste sig vid honom — vad var från hennes synpunkt naturligare? Han var så olika de andra. Det sades, att han drack. Nu skulle han aldrig göra det mer.

Han blev som en annan människa. Han fick intresse för saker, varpå han aldrig förr tänkt.

Fadern märkte förändringen och sökte efter orsaken därtill. Han fann den snart.

Vad fadern än tillåtit sin son — detta parti kunde han ej gå in på. Han hade blundat när sonen stått färdig att fördärva sig till kropp och själ. Nu når135

sonen ville bygga upp sig genom kärleken till en präktig flicka, då sade fadern nej.

Det blev häftiga scener. Konstantin skickades huvudstupa till lantbruksinstitutet utan att han ens fick taga avsked av Elin.

Han skrev brev på brev till henne, men något svar anlände aldrig.

Fadern underrättade honom vid något tillfälle i förbigående, att »flickan insett det dåraktiga i sina förhoppningar och rest sin väg för att slippa bli en visa för hela orten». Han uttryckte vidare den förvissningen, att Konstantin snart för ett värdigt föremål skulle ha glömt sitt »pojksvärmeri».

Konstantin förstod, att fadern, med den makt han ägde över skogvaktaren, tvungit Elin att resa. Han fick aldrig veta vart. Det sades till Amerika.

Han sökte efter henne — förgäves.

Det dröjde ej länge förr än han var lantbruksinstitutets förnämste »festhudik».

Efter ett par år dog fadern. Konstantin, levnadstrött och slapp, oaktat han blott var en pojke, slog sig ned å egendomen, vars skötsel han helt och hållet överlämnade åt sin fars duglige och samvetsgranne inspektor.

Konstantin hade blivit liksom folkskygg. Aldrig såg han någon hos sig. Han drack fortfarande mycket, men för sig själv. Han hade blivit en »skåpsupare».

Ären hade gått. Den trettioårige mannen hade slutligen måste skickas till det ställe, varifrån han nu kom.

Till kroppen var han väl något så när frisk, men själen! Han insåg nu — vad han tusen gånger förut insett, ehuru aldrig så klart som nu — huru tomt och glädjelöst hans liv var och varit. Han visste ej, om han hade kraft att bli, vad han knappt någonsin varit: människa. Och om han hade denna kraft — vad tjänade det till att bruka den?136

»Bärsta, en minut», ljöd konduktörens stämma.

Två kvinnor stego in i den kupé, där Konstantin satt. Den ena, som var beslöjad med ett lätt flor, tillhörde synbarligen samhällets övre lager. Den andra såg mera borgerlig ut. Den förra kröp in i hörnet, framtog en bok och begynte läsa. Den senare sträckte sig ut genom kupéfönstret, nickade åt ett par bredvid en äldre kvinna stående barn och sade:

»Våren nu ej ledsna, småttingar! Jag kommer snart igen, och då få ni följa med till pappa».

Konduktören kom in och tog biljetterna. Konstantin såg, att de alla tre hade samma bestämmelseort.

Dörren smälldes igen. Tåget ångade iväg. Modern viftade åt sina barn tills tåget skymdes av skogsrån den. Hon satte sig då ner mitt för Konstantin.

»Ni skall till Salby?» sade han.

»Ja, min man har fått inspektorsplatsen på Vallåkra (det var en av granngårdarne till Konstantins egendom), och nu skall jag dit och hjälpa honom att ställa i ordning sitt nya hem. Där skall vara mycket oordentligt, för Axels företrädare söp så, att han fick avsked».

»Super ej er man?»

»Nej, icke nu».

»Har han då gjort det förr?»

»Ja, men det var innan vi blevo gifta. Han gick med i nykterhetsföreningen, men det hjälpte icke. Han söp ändå, för det var en gästgivaregård invid gården, där han var. Han var ej den ende, som där förstörde pengar och hälsa, och därför slogo sockenborna sig i hop, så att det vart slut på den kommersen. Nu vart det ytter värre med Axel. Iian började dricka för sig själv, och det är förskräckligare än allt annat. Så blevo vi bekanta, och efter en tid friade Axel till mig. Jag tyckte om honom men sade, att det aldrig skulle bli något av, om han ej slutade supa. Jag visste, att han skulle göra det, om han höll något av mig. Och det gjorde han. Alla mina bekanta sade, att jag var galen, som tog honom, för hans nykterhet skulle ej räcka länge. Men det brydde jag mig icke om, för137

jag trodde på min Axel., och det ha varken han eller

jag ångrat».

»Vad har ni då gjort för att hålla honom kvar i nykterheten?»

»Inte ett smul. Jag har bara haft så trevligt jag kunnat hemma och varit så trevlig jag kunnat själv — och så har jag alltid visat, huru mycket jag håller av honom».

Tideström försjönk i tankar. Han hade aldrig haft ett verkligt hem. En enda gång i sitt på sann glädje så fattiga liv hade han drömt om att få grunda sig ett sådant. Då hade även för honom framtiden skimrat så ljus och löftesrik.

Han tog sig för pannan. Han kunde ej förstå varifrån alla dessa underliga tankar kommo. De hade ju varit fjärran ifrån honom så länge.

Om han skulle?... Nej, han var för gammal alt bygga luftslott! Och, för övrigt, var finna någon, som kunde bli för honom vad hans ungdomsdröm var? Ty var han gick, såg han hennes stora, allvarliga ögon fästa på sig. När han tog flaskan tycktes de vilja säga ett varnande och förebrående: »Varför kan du ej låta bli det där?»

Men han hade slagit bort det. »Glömskans häger över ruset vilar». Han erkände inför sig själv, att ban var en stackare.

Den gamle skogvaktaren hade någon gång antytt för honom, alt Elin ännu levde och var fri. Men han talade däremot ej om, huru mycket det smärtade henne att ha blivit förgäten av den, som hon trott på mer än alla andra. Han visste lika litet som Elin själv, att gamle patronen behållit alla de till henne av Konstantin skrivna breven.

* *

*

Tåget stannade vid Salby station.

Tideströms språksamma följeslagerska möttes av sin man.138

Nu först ägnade han någon uppmärksamhet åt sin andra reskamrat, som han förut icke kommit att observera — deis av intresselöshet, dels för samtalets och dels för sina egna tankars skull.

Hon tycktes gå och söka någon som hon väntat. Konstantin, som hade sitt ekipage emot sig, märkte detta. Han gick fram till henne och bjöd henne att åka med honom, om hon hade samma väg.

Ja, det hade hon.

Han märkte, att hennes hand darrade, då han hjälpte henne upp i vagnen.

En vansinnig tanke flög som en blixt genom hans huvud.

»Elin!» utbrast han.

Det var hon — hon, som, det fick han veta nu, följt hans livs skiftningar allt sedan de skildes. Övermannad av sitt hjärta hade hon kommit från det fjärran landet för att vid det ställe, varifrån han nu kom, få se honom, som av fadern för henne skildrats som förlorad. Konstantin hade nyss rest från anstalten, då hon kom dit. Hon hade farit mot hemmet och nu sammanträffat med honom. Genast hade hon känt igen honom.

Han satt där med hennes händer i sina, under det hon med tårar i de vackra ögonen berättade allt detta. Han var icke längre den eländige drinkaren. Han var den unge kraftige mannen, mot vilken en värld av förhoppningar log.

Han kände nu fullt och helt, att mot livets många frestelser finns, för ung som gammal, intet bättre värn än ett gott, kärleksrikl hem.

Snön föll i tunga flockar, himlen var mulen och allt syntes så dystert och dött. Men icke sågo de det. Omkring dem var det strålande sommar. Den hade kommit något sent, men var därför icke mindre full av solljus, blomsterdoft och fågelsång. Subtraktion.

Pelle huvu't slog på spiken då han sade härom dagen: »Riksda'n är — det syns på tagen dålig i aritmetiken.

'Brännvinspengarne behöver höga makten, som regerar'. Men om rätt man subtraherar, undras mig, vad det blir

över.

Fattig-, dårhushjonens skara, brottets söner — minuenden. Därifrån drag subtrahenden, så blir resten skulder bara!»

Pelle huvirt slog på spikeu. Vill du utav riksda'n bida något, minns: dess starka sida icke är aritmetiken. 140

En liten moralpredikant.

Kalle hade bokstavligen talat vuxit upp vid »Blå Bandet». Första gången han såg tidningen, hade de blå ramarne kring densamma lyst honom i ögonen, och seclan hade hans intresse därför ständigt varit i stigande.

Så fort han var så stor, alt han kunde gå — nu var han fem år — hade han haft tillfälle att ådagalägga detta sitt intresse, ehuru på ett sätt, som visserligen ej var i fars smak. Det tillgick nämligen så, att medan far vände sig ut i köket, kravlade Kalle sig fram till soffan, nappade till sig tidningen och »läste» den så, att det ej fanns en bit av den, när far ville ha den.

»Blå Bandet» var Kalles första leksak!

Då lian blev litet äldre och förstod, att han ej fick hantera tidningen så, kröp han upp i fars knä och »sjöng» ur tidningen — av vars innehåll han ej förstod en bokstav — för mor.

Och vorden något äldre frågade han alltid brevbäraren, då denne kom: »Ä' Blå Bandet me' i dag?» Då så var, tog han hand om tidningen och gömde den tills far kom hem. Så fort far då satt sig, kom Kalle fram till honom med tidningen. Och då far härvid log ett: »Det var duktigt av dig, Kalle!» var Kalle stolt som en kung och fördubblade sin aktsamhet om bladet.

Också i dag hade han tagit emot tidningen av brevbäraren och lagt den på sin vanliga plats. Fabrikens ångvissla hade förkunnat helgsmål, och Kalle stod i porten, väntande far från arbetet.

Snart kom far också, sotig och svart och med av trötthet präglad gång.

Kalle sprang emot honom.

»Blå Bandet har kommit, far».141

»Jaså», svarade far, i det ett leende lyste upp de bleka dragen och han tog sin son vid handen.

När det kommit in, tog Kalle fram tidningen, och far satte sig i soffan, börjande läsa. Kalle tog plats bredvid, under det mor dukade fram den enkla kvällsvarden, varefter hon satle sig vid bordets motsatta sida.

Kalle pekade på tidningen.

»Se, far», utbrast han, »här står: Stort möte'».

Far såg förvånad upp.

»Vem har lärt pojken läsa, mor?»

»Jag vet inte, men han har ibland kommit och frågat, vad den och den bokstaven heter».

»Låt se, om du kan säga, vad del här är, Kalle», sade far och pekade på rubriken till en annan annons.

Kalle stavade:

»Blå, blå; bands, bands; fe fe; sten sten = blåbandsfeslen».

Den lilles ögon strålade.

»Sannerligen kan du icke läsa», utbrast far glatt överraskad. »Du har också lärt dig det i en av de för nykterhetsfolkets barn lämpligaste a-b-c-böckerna.

Och så försjönk han i läsningen av tidningen, medan Kalle pratade för sig själv eller med mor.

Plösligt kastade far tidningen ifrån sig med en vredgad min.

»Vad är det?» frågade mor.

»Ä, de vilja pressa oss på pengar nu igen!»

»Vilka?»

»Å, här äro ej mindre än 4 tiggareupprop: ett om bidrag till missionen i utlandet; elt från en sjuk, fattig blåbandist; ett från en förening, som vill ha bidrag till elt föreningshus; ett från huvudstyrelsen, som vill ha bidrag till en gravvård över en avliden medlem. Om jag bara ger 25 öre till vardera, så blir del i alla fall en krona. Man blir ju alldeles ruinerad på dessa ständiga pungslagningar!»

Mors öga lopp runt kring det trevligt möblerade rummet, och hennes tankar gingo tillbaka till det usla142

kyffe de bodde i på den tiden, då far söp, och huru detta såg ut.

sMen en krona är ju ändå ej så mycket», sade hon mjukt och fäste ett par goda ögon på sin man. »Om också i allra värsta fall utgifterna skulle återkomma varje gång tidningen kommer, så blir det ändå ej mer än 52 kronor om året, och det kunde du förr i världen offra å krogen på en enda vecka».

Kalle hade hoppat ner av soffan, tagit upp den sam-manskrynklade tidningen och slätat ut den. Och nu kom han till far med tidningen i famn och sorgen målad i sitt lilla vackra ansikte:

»Far, tycker du ej längre om 'Blå Bandet'!»

En brännande rodnad flög upp på fars kinder. Han satt tyst några sekunder, och så mottog han tidningen av Kalle, klappade denne på huvudet och sade:

»Jo, min gosse, jag tycker om 'Blå Bandet' allt fortfarande. Det är — såsom varje god nykterhetstidning — en av mina bästa vänner. Det lär mig, det styrker mig, det stöder mig, det förströr mig. Jag kan ej leva utan det. Men jag glömde för ett ögonblick, att den vännen också ber för dem, som behöva hjälp, för dem som vilja verka vår sak, och för dem som vilja hedra vår sak».

Kalle såg under talet uppmärksamt på far med sina kloka ögon, och ej en stavelse av faderns ord gick förlorad för honom. Ehuru han ansträngde sig, förstod han dock icke hela innebörden i det fadern sagt. Men ett förstod han: att far icke längre var ond på »Blå Bandet». Och det var egentligen allt vad han ville veta.

»Aja», sade nu mor, »en krona är ju, som sagt, heller inga stora pengar. Jag skall göra, vad jag kan, för att utgiften inte skall bli så kännbar för dig».

Far gav henne ett varmt ögonkast tillbaka.

Kalle kom nu in från köket, dit han gjort en titt, med någonting i handen.

»Far», sade han, >ge också det här åt 'Blå Bandet'».

Det var Kalles sparbössa — de 1- och 2-öringar143

han samlat att köpa sig »en stor, stor, grann boll» för!

Mors öga blev fuktigt, och far tog sin son upp i knäet, smekte det lockiga huvudet och sade:

»Lillen, du ville offra det käraste du drömt dig åt 'Blå Bandet'! Och jag ville draga mig för att ge bort fyra 25-öringar till så behjärtansvärda ändamål som dem, jag nyss läst i tidningen om. Del

var en duktig läxa du gav mig den gången!» * *

*

När far och mor på lördagsaftonen besökte blå-bandsmötet, skrev far »Per Karlsson, 25 öre» på vardera av de fyra listorna. Men på listan för den sjuke, fattige blåbandisten skrev han dessutom: »En liten moralpredikant, 25 öre».

Och under rasten mitt i mötet, sprang han ner i kortvaruhandeln i huset bredvid och köpte »en stor, stor grann

boll» åt Kalle. 144

Hemma.

Ett fattigt, ett värnlöst barn jag var, som kastats ut ibland flärden. Jag hade varken mor eller far och intet huld uti världen. Men jag, jag var icke ledsen ändå, en vän jag hade att länka på.

Jag vet ej en enda timme än hur långt jag vill gå tillbaka, då icke min fagra hjärtevän i lekarne var min maka. Så stolt ej ens nu jag vara kan som då, när jag heta fick »min main.

Så for jag fjärran — som mången ann', se'n jag svurit dvra eder som evig tro åt henne. Där vann jag guld och rykte och heder. Men »svenska snillet» så vitt berömt, snart hade sin barndomsvän förglömt.

Med lagrar och guld till fosterjord

jag styrde framdeles färden.

En gäst jag blev vid de rikes bord —

jag var »en man uti världen».

Jag vänner i massa hade nu,

med grevar, baroner var jag »du».

Men dock — jag kunde det ej förstå; fast allt borde glatt mitt hjärta, jag kände mig icke lycklig ändå,jag tärdes av någon smärta.

Vid rikedomens och glädjens barm

jag var på en gång olycklig, arm.

Och skönheten blev allt mera matt hos »fröjdens» sminkade stjärnor. Ej mer mig gladde vännernas skratt, ej schweizeriernas tärnor. Och vännerna sade: »En så'n tok!» Men aldrig, aldrig jag var så klok.

Jag gick till min glömda hjärtans kär, kring henne slog mina armar och sade: »Förbi med mig det är, om du icke dig förbarmar! Om du icke bliver mitt allt igen, det intet blir av din barndomsvän».

Då fylldes med tårar ögon blå, med rodnad de vita kinder, och jag mig tog ifrån läppar små förlovningskyss utan hinder. Två hjärtan hade varann' förstått, det utan ceremonier gått.

Och nu har jag min egen härd — ack, att jag ständigt där sute! Ej mera jag längtar till den värld, som larmar och glädes därute. Mitt hem jag nalkas vid dagens slut mer glad än jag nån'sin var förut.

Hon på mina steg i trappan lyss och hör mig, hur tyst jag smyger. När dörren jag öppnar, med en kyss i min öppna famn hon flyger, och ömt hon mig så till bordet drar, där maten rykande varm jag har.Jag sedan vid boken slår mig ner,

att riktigt grundligt studera,

men — ett, tu, tre — uti pappas hår

fridstörare två husera:

»Ack, pappa, lämna din bok i kväll,

kom och lek med oss, så är du snäll!»

Snart ljuda då högt deras jubelskrin: än går jag på två, än fyra, än är jag kamel, än ångmaskin, men städse de små få styra, till slutligt de viska: »Vi trötta ä'i och vilja vila på pappas knä.

Och sedan till kvällen vi samlas få kring det stora, runda bordet. Ett livligt samtal vi föra då — de små ha mest alltid ordet, och fråga på fråga: »Vad ä' det där?» med roliga infall växla plä'r.

Så kommer John Blund att lovar slå:

därför faller släktet unga,

och nickande huvud börja på

att bliva allt mera tunga.

Snart blomstrande rosor sova gott,

se'n mammas och pappas kyss de fått.

Jag stum med min hustru kär då står

vid våra älsklingars läger.

Mitt öga fuktas utav en tår,

så mycken sällhet jag äger!

Hem! Finnes väl på den vida jord

ett mera dyrbart och älskat ord?Ja, har du ett hem, så älska det som ditt allra bästa i världen. Och har du icke, låt varje fjät en vandring vara mot härden, du bygga skall med hjärta och hand i framtidslöftenas soliga land!

Men minns, att på hela jordens ring, var ännu din blick vill stanna, så skarpt fientligt finns ingenting mot hemmet som krogen: den granna såväl som den smutsiga — systrar två de äro, om än du det cj kan förstå.

De båda ha alldeles samma mission — de äro demonernas kyrka; de smutsa din tanke, förråa din ton, bestjäla din arm dess styrka. Vart ögonblick invid krögarns bord är en vandring bort från det bästa på jord.

Ty har du ett hem, så älska det som ditt allra bästa i världen. Och har du icke, låt varje fjät en vandring vara mot härden, du bygga skall med hjärta och hand i framtidslöftenas soliga land. 148

Bruten viljekraft.

Under ett besök i Stockholm vandrade jag en afton bland Djurgårdens granar och furor, björkar och ekar. Jag kände mig slutligen trött, men i stället för att uppleta något av de viloställen platsen i form av schweizerier erbjuder, slog jag mig ned å en soffa vid en gångstig mitt i skogen.

Plötsligt fick jag höra en röst säga:

5Ja, varför icke så gott det! Karin har övergett mig och här går allting mig så avigt i händer, att

jag förr eller senare stryker med---- varför då

icke göra slut på eländet med detsamma? — Karin, Karin, alt du bedrog mig, trots att du så trohjärtat såg in i mina ögon och sade, att varken August eller din far skulle kunna förmå dig" att bryta ditt

löfte till mig---- Det usla brännvinet, som jag ej

kan låta bli____ Min gamla mor är det väl synd att

gå ifrån så här, men jag kan icke annat----»

Nu hörde jag något, som liknande uppspännandet av hanen på ett skjutvapen. Jag skyndade fram. En ung man, iklädd uniform, satt på marken, hållande en revolver för pannan och fingret på trycket.

Ett ögonblicks verk var det att rycka mordvapnet ifrån honom och sålunda hindra honom från att fullfölja sitt förtvivlade beslut.

»Olycklige, vad ämnar ni göra?» frågade jag.

»Jag tänkte göra ett slut på min eländiga tillvaro», svarade han kort.

»Varför det då?»

»Emedan jag ingenting har att leva för».

»Ingenting alls?» sade jag och såg en smula tvivlande ut.149

•»Nej, ingenting annat än min .mor, och hon är gammal____»

»Det måtte väl vara nog. Gives det över huvud taget något för en människa värdigare än att leva för sina föräldrar?... Och hennes död vill ni påskynda genom att bringa henne till förtvivlan. Har hon behandlat er så, att hon är värd att se allt sitt hopp om att ni skulle bli en man, ett stöd för hennes ålderdom, gäckat på detta sätt?»

»Nej», svarade han, »gumman har nog varit god och kärleksfull emot mig, men Karin----»

»Är det eder käraste, som svikit er?» frågade jag.

»Ja», svarade han bittert. »Det är hennes skull att jag blev fyllbult, gardist och — självmördare hade jag väl även blivit nu, för att sätta kronan på verket, om ni ej kommit. Jag kan dock ej svara för vad jag gör, om de mörka tankarna komma igen».

»Skulle ni för mig vilja omtala, huru Karin förmått eder att bli fyllbult, gardist och självmordskandidat, så torde jag måhända kunna ge er något vänligt råd».

»Ja», sade han efter en stunds funderande, »jag skall tala om den där historien för eder. Jag tror bestämt att jag skall bli lättare om hjärtat sedan någon mer än jag själv fått lära känna mina sorger».

»Ja», inföll jag, »det förhåller sig verkligen så, det skall ni snart få erfara. — Men vi gå till soffan och sätta oss».

Han reste sig upp och följde med, nästan mekaniskt.

»Det är nu tre år sedan jag blev gardist», började han. »Jag hette då rätt och slätt Gustav Olsson, fast jag nu kallas Storm. Min far, som nu är död, var torpare hos en rik bonde nere i Närke».

»Vi äro således landsmän».

»Såvida ni är närking».

»Ja».

»Så mycket roligare. — Men jag fortsätter min berättelse. Bonden var, som sagt, rik, men även snål och har ej bevisat oss mer än en god gärning,150

nämligen att låta mor sitta kvar på torpet till döddagar. Ifrån ungdomen gick jag och arbetade där, vallade o. s. v. Jag hade väl ej så gärna gått dit, tv hårda ord, t. o. m. hårluggar och örfilar vankades rätt ofta, men han hade en dotter, Karin, för vars skull jag fördrog allt. Det var ej utan att hon gynnade mig, ty jag utmärkte mig tidigt för kroppsstyrka och ett slags manhaftighet, vilket flickorna alltid tycka om. Ja, trots att jag i skolan, vad läxorna vidkom, alltid redde mig sämre än många av kamraterna, som slogo sina lovar omkring 'Petter-Pers Karin', var hon dock redan då min fästmö! Hennes far blängde ofta rätt ont på mig därför, men modern, en präktig människa, sade då alltid: 'Å, de äro ju bara barnungarne, vet jag'.

'Ja, ja, men eldroten bör ryckas upp i tid, eljes blir hon en övermäktig', muttrade han då.

Så gingo åren, och så kom den tiden, då vi skulle läsa fram för prästen. Lyckligare dagar har jag aldrig haft — så svårt jag än hade för att få katekesen i huvudet — och det säga alla, som kommit så långt. Gossar och flickor få där läsa på en gång i samma rum, och sålunda hade jag ständigt framför mig den vackra Karin, som då och då gav mig ett ögonkast. Vem var lyckligare än jag!

En, som gjorde mig mycket förtret, Arar en rik och mäkta dryg bondson vid namn August, skol- och läskamrat till mig. Han fjäskade mycket för Karin, kallade mig torparunge och dylikt, och i barnsligt oförstånd skämdes jag naturligtvis över att vara en fattig — ehuru hederlig — mans son. En gång piskade jag honom gul och blå — en åtgärd som i hög grad behagade Karin, men vars följd blev, alt jag med möda fick gå fram, d. v. s. ansågs värdig att konfirmeras.

Den söndag, då vi första gången — och hittills för mig åtminstone den sista — gingo till nattvarden, var Karin

verkligen vacker i sin enkla svarta klänning, mycket vackrare än konfirmalionsdagen dagen förut, då hon var klädd i vitt, men med en hel mängd151

prydnader, pärlband o. dyl. Präslen gav oss några rätt vackra förmanande ord till sist, och Karins såväl som alla flickornas och en dels av gossarne ögon stodo fulla med tårar; jag kunde ej ett ögonblick underlåta att se på henne.

Hon skulle naturligtvis åka hem, ehuru vägen visst icke var lång. Det anses skamligt att någon förmögnare bondes barn skall gå hem från kyrkan någon av dessa tvänne dagar. Jag ville så gärna hava talt med henne.

Ehuru jag misströstade, lyckades det dock för mig. Medan fadern — modern var ej med — selade och satte för hästen skulle Karin gå till sin mormors grav, för att plocka blommor till minne av dagen. Jag ilade efter, då jag fick höra det. Ditkommen räckte hon mig en blomma, sägande:

'Vill du ha den till minne av denna dag? Jag har en likadan i min psalmbok'.

Naturligtvis tog jag emot blomman, bedyrande att den aldrig skulle lämna mig — jag har clen också ännu. Och så tog jag hennes löfte att bli min, om jag blev en riktig karl. Och det löftet gav hon varmt och trohjärtat.

Knappt hade jag hunnit trycka en kyss på hennes läppar förrän faderns steg hördes. Jag släppte hennes hand, tog farväl och avlägsnade mig ljudlöst.

Så gick tiden. Jag lärde mig snickaryrket, var sparsam, ordentlig och — lycklig. Slutligen började dock Karins väninnor att göra narr av henne, för det hon höll av mig. Tänker du på rent allvar att bli snickarhustru eftersom du ej slagit de där barndomsgrillerna ur huvudet?---- Ser du ej hur August

Larsson och flera andra bondpojkar, som anstå dig, slå för dig?' Dylika yttranden voro mycket vanliga.

Till en början hörde hon ej därpå, men slutligen började hon alt bli aili kallare emot mig och blidare emot den rike, högmodige August. Alla mina vänner uppmanade mig att ta mitt förnuft till fånga, bry mig sist om flickan, som jag i alla fall ej finge152

något av, och taga mig ett glas i stället för att gå och hänga huvudet! Jag lydde deras råd och var snart bästa kunden på socknens öl- och vinkrog. Alla mina sparade penningar ströko småningom åt. Så kom slutligen en 'värvare' till socknen, och i fyllan tog jag värvning.

Att jag vid nykter besinning fann detta vara mycket dumt, hjälpte icke. Min gamla mor grät, men jag sade att dessa år ej voro någon evighet heller, och att jag omöjligen kunde vara kvar där nere, då ej Karin höll av mig längre.

Jag träffade henne snart. Hon frågade om det var för hennes skull jag tagit värvning.

'Ja', svarade jag. 'När du började att ej vilja se mig längre tog jag min tröst till glaset, och under inflytelsen av ett rus lät jag mig fångas av en värvare'.

'Jag är mycket ledsen över att jag genom min obetänksamhet skall vara orsaken till det här', svarade hon med tårar i ögonen, »men vill du lova mig, Gustav, att sköta dig väl — ty jag har hört att även gardister kunna bli bra karlar — så skall jag troget vänta på dig tills du kommer hem'. Hon var så vacker när hon sade det där, att jag trodde henne. Jag tror nog, att hon i detta ögonblick menade vad hon sade — precis som hon gjort förut vid liknande tillfällen — men hon är så lätt till sinnes och glömmer så snart____

Första året skötte jag mig mycket väl häruppe, men så började det glunkas om, i breven där nerifrån, att Karin lät kurtisera sig av August igen. Jag tog mig då ett och annat glas ibland, men först när jag för några månader sedan fick höra att de verkligen gift sig blev jag en sådan oordentlig sälle som jag nu är. Arrest och dylikt har sedan dess hört till ordningen för dagen».

»Och nu tänkte ni att göra ett slut därpå, på detta sätt?» frågade jag.

»Ja», lydde hans svar.153

j

>Det var en skral utväg, min käre Storm», återtog jag. »En bättre kan jag bestämt råda eder att ta».

»Och det vore....»

»Att bli en ordentlig karl igen, och glömma den där flickan. Sannerligen hon, efter vad ni sagt mig om henne, förtjänar att en karl skjuter sig för hennes skull. Då ej hon, sitt löfte trogen, kunde vänta de åren ut, var ej heller hennes kärlek så stark att den skulle lia gjort äktenskapet lyckligt — och då är det bäst att det är, som det är. Det är många frestelser inom gardistlivet, jag vet det mer än väl, och jag själv har bondens instinktiva avsky därför. Tag avsked ur militärtjänsten så fort som åren äro slut, tag arbete i ert yrke och bli en ordentlig karl, min kära Storm».

Han såg upp på mig med nyvaknat hopp i blicken.

»När äro åren slut?»

»1 höst».

»Nå, då skall Storm redan i afton följa med mig till en lokal, där sådant folk samlats, som gjort till sin uppgift att upprätta de fallne och att stödja de svaga, där skall Storm avge ett högtidligt löfte om att aldrig mer smaka den förbannelsens dryck, som bragt Storm och så många andra i elände. Kamrater och befäl tycka ej om nyktert folk, det vet jag, men deras ovilja kan Storm nog bära ett par månader, om Storm tänker på den glädje, som gumman mor erfar när hon får höra vad som skett. Storm följer alltså med?»

»Ja, må göra!»

»Där kan det ju också hända, alt Storm får göra bekantskap med någon annan flicka, vars kärlek ej..

»Tala ej om kvinnor, unga åtminstone», avbröt han, »ty de äro falska. Men för min mors skull skall jag leva. Henne skall jag, om jag kan, belöna för de omsorger hon haft om mig. Tack, herre, vem ni än vara må, för det ni hindrat mig från att begå ett självmord, och för det att ni visat mig vägen till något bättre. Vill ni någon gång höra efter, så var154

viss om att ni skall få den underrättelsen, att Gustav Storm blivit en ordentlig pojke».

»Tack! Då skall jag känna mig så innerligen lycklig», var mitt svar.

Kort därefter anträdde jag hemfärden, vadan det aldrig blev något av att höra efter, om Storm höll ord eller ej.

*

Fyra år därefter, då jag åter var på ett stockholmsbesök, hände sig vid ett tillfälle ute på gatan, att en väl klädd man med en ung, vacker dam under armen glatt och bekant hälsade på mig.

Jag såg frågande på dem, men tänkte att gå vidare, övertygad som jag var alt de mötande hälsat på mig på grund av något misstag. Då stannade de, och mannen räckte fram handen.

»Det ser ut som om redaktörn glömt Gustav Storm», sade han.

»A», utbrast jag nu, glatt överraskad. »Ja, ni får ursäkta mig, men den, som rör sig bland mycket människor, kan ej behålla alla i minnet. Ni har dessutom förändrat er till er fördel så....»

Nu smålog den unga damen vid hans sida.

»Det är____»

»Min fästmö, Lydia Sandberg. För henne är redaktörn en gammal kär bekant, ty vi ha mycket ofta talat om eder, och hon är mycket glad över alt en gång få se er».

Hon nickade livligt bifall.

»Vi äro just på väg ut till Djurgården för att äta matsäcksmiddag i det gröna. Följ med oss, så få också pappa och

mamma se och göra bekantskap med redaktörn», sade den unga fästmön.

Jag kunde ej erinra mig, att något upptog min tid på söndagsmiddagen, och jag följde med.

Under eftermiddagens lopp fick jag veta, att Storm trofast hållit sitt en gång givna nykterhelslöfte. Efter uttjänt tid vid regementet sökte ban sig arbete som snickare och erhöll sådant. Såsom duglig och sköt-155

sam arbetare blev han snart förste man på verkstaden och mästarens högra hand. När mästaren — en man av (len gamla skolan — började märka, alt Storm såg gott på hans enda dotter, uppmuntrade han Storm, och en dag sade han rent ut, att han tusen gånger hellre till måg ville ha en duktig arbetare än en herrkaxe, som kanske litet eller intet dugde till. Och efter som dottern delade faderns åsikter, var partiet snart klart.

»Om ett år gifta vi oss», sade Storm.

»Då blir han min kompanjon», upplyste gubben.

»Ni måste naturligtvis vara med på brölloppet», sade fästmön, »och det såsom en av de allra förnämsta hedersgästerna».

»Jag skall försöka att komma ifrån. Nog vore det roligt alltid».

Jag kom med på brölloppet. Och det var roligt. Ingen var dock gladare än Storms mor, en liten vänlig gumma, som nu firade den största högtiden i sitt liv.

»Det är ni, som både räddat min sons liv och gjort honom till en ordentlig människa», sade hon.

»Ingendera», svarade jag. »Men det blev mig förunnat att ge honom ett handtag vid ett kritiskt tillfälle. Det är ofta som en människa behöver ett dylikt handlag för att resa sig från ett fall, som hon själv tror vara ohjälpligt. Lycklig då den, som fått ögonen öppna för, att en åt dryckenskapen hemfallen endast kan räddas genom personlig helnykterhet och gott sällskap. Ty den, som det förstått, han kan genom ringa möda åstadkomma stor välsignelse, såsom det varit mig förunnat ifråga om eder son . 156

Vår goda fé.

Det låg över jorden så mörk en natt, och folket i dödens skugga satt.

Då kom du med ljusets fackla i hand på frihetens vingade hjul till vårt land

och reste upp det banér, som till slut oss föra skall ifrån villoväg ut.

Ja, ila du fram med din fackla i hand, tys upp varje skumhöljd vrå i vårt landl

Lys upp, där girighet ockrar på nöd, där hycklande judaskyssar man bjöd!

Lys hopp i trofasta hjärtan in, tills hela den suckande värld är din! 157

Trollformeln.

En saga.

De rådde över den vida, vida skogen, där villebrådet vimlade i buskar och snår. De rådde över den brusande älven, där silverglänsande fiskar lockade till fångst. De rådde över det höga fjället, varifrån de kunde spana antågande fiender.

Enkla voro boningarna, men de rådde själva över dem.

De voro frie män.

Men så kommo främlingar fjärran ifrån och byggde sig hyddor och nedgjorde allt villebrådet och motade bort männen från älven, då de skulle fiska.

Det blev krig på liv och död. Men främlingarne hade så underliga vapen, och vad dessa icke förmådde, det förmådde den genomskinliga, bedövande dryck, de hade med sig.

Så vordo de frie männen slavar åt främlingarne. » *

*

Mitt i fångenskapens förslöande förtryck kom då och då ett minne fram från flydda dagar. Det var de gamle, som viskande — så att ej legodrängarne skulle höra det — och med hänförelse talade om den vida skogen, den brusande älven och de hyddor, där deras förfäder levde som frie män. Men alla tänkte därpå som man tänker på ett vänligt minne, på en vacker dröm. Och kom någon gång någon ung spoling fram med en förmäten önskan om, att detta paradis skulle återvända, skakade man medlidsamt158

på huvudet åt honom, som ej hade bättre förstånd. De ansågo sig ohjälpligt förlorade. Och så drucko de av glömskans vatten, som gav lisa för tillfället för att göra uppvaknandet så mycket bittrare. * *

Så kom en dag en främling till platsen. Han såg så underligt ut. Vek och blid var hans uppsyn såsom dens, vilken kämpat och lidit mycket.

Han utfrågade de gamle om vad de mindes från frihetens dagar. Och så en dag spred sig ryktet om, att han lovat att lära dem, huru de skulle bära sig ät för att återförvärva sin frihet.

De skulle allesammans avstå för en dag sina kokosnötter, så skulle han lära dem konsten. Nötterna skulle han sälja för att kunna få köpa en kamel och färdas till annat håll för att verka samma verk

som här hos förtryckta slavar.

* *

*

Så samlades de ute i marken en afton. Främlingen steg upp på en stor sten för att tala.

Varje blick, som fästes på honom, hade sitt särskilda uttryck. Ja, han såg ut för att hava trolldomsmakt — det enda, som kunde frälsa dem.

»Bojen edra huvuden och lyssnen, ty nu uttalar jag det heligaste ord, som kan nå en slavs öra, det ord, som, förstått och följt, bringar honom ovillkorlig räddning».

De böjde sina huvuden, och så ropade han tre gånger, varje gång starkare:

»Enighet!»

»Enighet!»

»Enighet!»

Och så gick han ner från stenen och avlägsnade sig.159

De stodo en stund alldeles stumma av häpnad. Så började de springa efter honom och fingo honom i kläderna.

»Du skall lära oss din konst», skrek en.

»Ja, det ha vi gett dig kokosnötter för», ljöd en annan stämma.

»Jag har lärt er min konst».

»Var det inte det jag sade», hånade en kvinna. »Han kunde inte!»

»Nej, jag kan inte. Men ni själva! Och jag har lärt er huru».

»Bedragare!»

»Usling, som lever på att narra av fattiga människor det enda de äga!»

»Det är alltid bekvämare än att arbeta», föll den hånande rösten in.

»Jag har intet behållit åt mig själv».

»Tig!»

Och ett tårdränkt ansikte mötte den uppretade skaran.

En sten träffade hans huvud, och han segnade ned — död.

* e

G

Decennium har lagts till decennium.

Slavarnes avkomlingar äro frie män. Vid blodsvittnets kallnade lik, som grovs ner vid stenens fot, började en och annan tänka. Och en dag var trollformeln, lösensordet, förstått. De reste sig, man efter man, kvinna efter kvinna, och begynte kämpa mot begäret efter glömskans dryck och sålunda även mot den övermakt, vilkens styrka låg uti slavarnes begär efter denna dryck, som gjorde några få rika och stora och de många fattiga, svaga och okunniga. Och den kampen kan, när trollformeln är förstådd, blott sluta på ett sätt. Den ene har den meningen, den andre en annan. Men envar måste underordna sin enskilda mening under det stora allmän-160

na, det möjliga, utförbara. Man får ej slita upp krafterna i resultatlöst käbbel med varandra. All energi skall sparas för att riktas mot den gemensamma fienden. Nu kunna de ej nog förvåna sig över, att de

gingo blinda och alltså som maktlöse slavar så länge. * +

*

På platsen, varifrån det förlösande ordet uttalades, står nu ett väldigt monument, varå läses: Enighetens förkunnare. Slavar dödade honom, men hans minne dör aldrig bland fria män och kvinnor. 161

Högtidssång.

Mel.: Lejonriddarne.

Sanningens ord som svärdsklang ljöd till i laster

försjunken värld, ock det växte upp kämpar i skaror från rikemans

boning och torpstugans torftiga härd, skaror, som ville strida, strida mot last och mot brott och mot nöd,

emot frestelser, glömska, mot snärjande list, emot lurande, fasansfullt bitter död.

Hör huru sanningens åska rullar

mäktigt kring Sveas fjäll och kullar!

Upp till att strida

för dem, som lida,

strida med sanningens heliga glöd!

Nu uppå högtidsdagen rasta vi, syskon, här i frid, minnas de många segrande slagen — det har dock varit en härlig tid!

Vi hava torkat tårar, vi hava mättat hungrande små, räddat tusenden blindslagna dårar, då mot fördärvet vi funnit dem gå.

Ännu dock icke vår kamp får ända, ännu på fjäll synes vårdkasens bloss. Stärkta till strids vi vända — ingen på jorden kan segra mot oss!

11 162

Kärleken rår.

Månen, som en kall vinterafton tittade in i Sven Svenssons sluga, fann den i ett ytterst bedrövligt skick. Vid

spiseln, i vilken några råa enekvistar brunno, satt Svens hustru halvsovande; i en soffa lågo på bara halmen, knappast skylda av ett uselt täcke, tvänne barn, en tolvårig gosse och en flicka, som sett tio vintrar. I rummet härskade den största oordning och osnygghet; golvet och husets möbler — en säng, en soffa, en stol och ett rankigt bord — voro överdragna med ett lager av smuts.

På kvällen kom Sven hem, som vanligt, betydligt berusad. Knappast hade han hunnit inom dörren, förr än hustrun slungade mot honom en störtskur av ovett. Han bad henne giva honom kvällsvard, men fick i stället förebråelser.

Ruskande på de båda barnen, som sovo i soffan, yttrade han till dem: »Sven och Maria, ni äro åtminstone ej ovettiga på mig». Han gav de yrvakna barnen var sin karamell. Ingen människa finnes, säger en författare, »som, huru dålig hon än må vara, ej har någon god sida», och det se vi sannat även här. Hos denne djupt sjunkne lastens slav lyser

en gnista av faderskärlek fram.

* *

*

Sven var smed vid ett järnbruk. Han hade vid unga år gift sig med en likaledes ung och mycket vacker flicka.

Till att börja med var allt gott och väl dessa makar emellan, men efter några års förlopp började163

Anna — så hette hustrun — bliva mindre ordentlig än förut; hon fann arbetet »tråkigt» och tyckte det var roligare alt springa på »kafferep» än att sköta om sitt hus och sina barn. Men systrarna vid kaffebordet lämnade henne snart, då det började gå utföre för Sven.

Friden var borta; i huset blev det allt sämre och sämre, mannen sökte slutligen förströelse på krogen. Han blev en — drinkare. Barnen, som icke fingo gå ordentligt i skolan, sprugo omkring och lärde sig ont bland en hop varnartiga barn. Då de i hemmet blott hörde trätor och oväsen, kan man lätt tänka sig hurudana de skulle bliva. De visade också tecken att bli sådana arma varelser, som man kallar »samhällets olycksbarn».

is *

*

En dag steg brukets skollärare in i Svens sluga. Anna var för tillfället ensam hemma. Han höll nästan på att kvävas av den förpestade luften därinne; men då det gällde att uträtta en god handling, lät den människovänlige läraren ej avskräcka sig av den osunda luften i stugan.

»Anna», sade han, sedan han salt sig på soffan och kastat en forskande blick omkring i rummet; »huru är det med din man nu för tiden?»

»A», sade hon halft hånande, »han arbetar väl vid bruket, som vanligt; däremellan går han och super. På krogen lägger han nästan allt vad han förtjänar, och jag och barnen få sitta hemma och svälta».

»Har du bett honom sluta upp med alt supa?»

»Ja, bevars, han har många gånger fått en ordentlig tillrättavisning».

»Och har ändå ej blivit bättre?»

»Nej, tvärtom, myckel värre».

. »Du vill väl, att han skall sluta upp med att besöka krogen?»

»Ja, visst vill jag det».164

»Då, Anna, skall jag giva dig ett gott råd. Du har troligtvis ej använt det rätta sättet för att vinna din man. Kom alltid ihåg, Anna, 'kärleken rår'; den kan uträtta storverk, då onda och hårda ord göra intet. Bliv en vänlig, arbetsam och kärleksfull hustru; håll allt, dig själv, dina barn och ditt hem snyggt, så skall du få se, att han hellre

vill vara i sitt trevliga hem än på krogen».

Skolläraren avlägsnade sig.

Anna försjönk i djupa tankar. Den vänlige lärarens ord hade trängt till djupet av hennes själ.

Samma kväll gick han och hindrade Sven från att gå till krogen och förstöra sin samma afton erhållna veckolön. Han bjöd honom hem till sig på en enkel, men sund och närande kvällsvard. Länge talade han med Sven, visande huru föraktlig en dryckenskapen slav är.

»Kan du ej», yttrade han, »inse huru dumt och orätt det är att förstöra sin hälsa, sin lycka, sin framtid för en stunds ömklig njutning? Har du någonsin tänkt på de plikter du har mot din maka och dina barn? Säkerligen icke. Men gör del hädanefter och du skall få se, att du skall få kraft att slita de svåra band, som fängsla dig vid lasten! Tag till exempel en god bok och tillbringa därmed den tid, som du förut använt på krogen. Du skall få erfara stor tillfredsställelse, om du söker att höja ditt förstånd och förädla din själ».

Sven åhörde honom med tystnad. Han hade blivit träffad av de vänliga orden.

* a

*

På kvällen, då han kom hem, var allt sig likt i hemmet, utom Anna, som var alldeles tyst.

Då han om morgonen i god tid gick till arbetet, lade han sin veckolön på bordet, sägande: »Använd det här på sätt du för gott finner. Jag skall hädanefter försöka låta bli att förstöra mina pengar på krogen».165

Anna svarade icke, men så fort han gått, började hon att snygga upp i stugan, sig själv och barnen. Anna gladde sig i själen, då hon tänkte på vad Sven skulle säga när han kom hem.

Sven stannade, då han kom hem, i slum förundran på tröskeln. Länge sedan var det som hemmet sett så ut. På-bordet stod kvällsvarden och i spiseln sprakade en trevlig brasa.

Anna gick honom till mötes, fattade hans båda händer och slammade ett: »Sven, förlåt!»

»Anna!» svarade lian och slöt henne till sitt bröst.

Bägges ögon voro fyllda av tårar.

« »

o

Vinter har flyktat, likaså våren, och naturen börjar kläda sig i högtidsskrud.

Vi nalkas Svens stuga, som, sedan hon undergått en grundlig reparation, ser riktigt inbjudande ut. Den lilla täppan utanför stugan ser också vårdad och trevlig ut.

\'i stiga in i stugan. Mycket har där förändrats sedan vi första gången tittade in därinne. Gardiner för fönstren, delvis nya möbler, de gamla reparerade och målade, en snövit duk på bordet, det ny-skurade golvet bestrött med friskt löv, vittna om att husmodern är ordningsfull och flitig och att fridén gästar i hyddan. Moder och barn äro klädda i snygga kläder.

Skolläraren är där och hälsar på. Sven och Anna språka med honom; de båda barnen, Sven och Maria, läsa i var sin bok, som de erhållit till belöning i skolan: och de se ofta med glädjestrålande ögon upp till den, som lärt dem alla, att »kärleken rår». 166

Räddad.

Vandraren på alpen kämpat

till det sista emot snö

och mot storm — nu modlös, dödstrött

såg han endast ett: att dö.

Och det steg uti hans sinne bittra tankar upp mot dem, vilka, skyddade från faror, sutto uti lugna hem.

Allt förlorat! Fåfäng möda — att försöka lönte ej. Fanns dock ej ett ljus i fjärran från en boning huld? — O, nej!

Plötsligt då framför sig skönjer han en skepnad — det, som han, var en stackars vilsekommen, modlös, dödstrött vandringsman.

Och vad kärlek till hans eget liv ej kunde mer förmå hade kärleken till nästan makt att giva honom då.

Väckt till liv blev den förfrusne. Och vid armen stödd av den, som då han sin like räddat sina krafter fått igen,vandrade han vägen framåt —

tung en färd i kulen kväll____

Dock till sist de skydd och vila funno i ett vänligt tjäll,

där en lärorik historia blev förtald utav de två; huru, när man andra hjälper hjälper man sig själv också. 168

Varför jag är förbudsvän.

Jag är förbudsvän emedan jag vet, att rusdrycken är ett av överklassens övervägande flertal fullt medvetet och med fruktansvärt resultat begagnat maktmedel för att hålla underklassen på djurets ståndpunkt.

En underklass, som arbetar, äter, super och sover — alltså blott genom fylleriet skiljer sig från arbetsdjuren i stall och ladugård — är bemälda överklass' ideal. En sådan underklass bildar ej fackföreningar, läser ej tidningar och böcker, går ej på föreläsningar, utgör ej någon besvärlig opposition vid politiska och kommunala val och drömmer icke om något nytt samhälle, som allmänliggjort det gammalkristna: »Fattigdom och rikedom giv mig icke, men låt mig min avskilda del av spis få».

Jag tror på underklassens samhällsreformatoriska uppgift, men vet att den ej skall kunna genomföra den förr än rusdryckerna utdrivits ur vårt land.

Därför står rusdrycksförbudet på mitt kampprogram. På egna ben.

De många stora orden som skylt på fånigt prat mig retar jämt. Jag kämpar för nykterhet av hat,

av hat mot högerväldet, som ieke uti schack förmådde massan hålla, om den ej soppan drack,

som värvet att fördumma så väl tog vid — vi sett — se'n massan uti skolan till slavtjänst man berett.

För mig är nykterheten en underklassreform, och därpå skall jag hålla

i stilla som i storm.

* «

*

Herr pastorn, som sin middag tar in i festligt lag och kommer se'n till logen att hålla föredrag,

den ber jag — icke alltid så hövligt — vända oml Vår sak tål ickë handling som kyrkans kristendom!Det dumma kryperiet för stadens store män, som bjudits in till festen och flina åt oss se'n,

jag aldrig det fördragit! — bjud stadens »busar» in lär dem abc-c-de-et och dem för saken vinn!

Och blygdens rodnad färgat min kind, då jag har sett, hur man för krögarpengar har bugat sig och bett

och »ädle givarn» lovat i ränta tusenfalt — den uslingen, som medan familjen hemma svalt,

tog ut det sista öret av samhällsoffret.... Mod det fordras ta mot pengar, som skina utav blod,

av hjärtblod rött, och bygga för dessa ordenshus med fina samlingssalar, som skimra uti ljus.

Nej, bort med kryperiet, som fötts av fjäsk och flärd och ta till egna vapen att kämpa mot en värld! 171

Äppell.

En dag kom där vandrande utifrån till hemmets bygder en arbetets son och höjde en fana röd.

»Kom samlens kring den, ni arbetets män», han ropade, »ty den fanan, den betyder frihet och bröd!»

Han ägde knappt något, som ägnat var att seger ge den idé han bar, det stora, sköna han drömt; han var olärd, fattig, liten och lytt, och medan sin röda duk han sytt vårt språk han nästan förglömt.

Ibland gåvo herrar sin mening ljud om honom i hånskratt. Polisförbud och böter var ofta hans lott. Men ändå i allt tätare led kring honom bildade massorna ked, tills helt deras öra han fått.

Och nu — jag är färdig att gråta blod därvid — han håller sig ej för god att löpa kring stadens torg och tala för och ta understöd av dem, som leva på barnanöd och piskade mödrars sorg.172

Vad man med polis och böter ej nått, vad herrehatet icke förmått, förmådde den uselhet, som fast med allt ont i världen släkt, sin natur i frihetens stolta dräkt för den blinde att dölja vet.

Jag bekämpat dig i tretti år,

förbannade dryck, men som aldrig står

din mission nu klar för mig:

hur lönlös vår strävan för hem och hus,

hur hopplös vår dröm om framtid och ljus,

så länge vi tåla dig!

Ni äro väl flere än jag, som förstå

till fullo nu och som vilja gå

till kampen med lust och mod

och harm som aldrig tillförne. Fram

mot de svenskes svaghet, de svenskes skam,

mot giftdryckens avgrundsflod! 173

Vcgetarismen.

En nykterhetssakens bundsförvant.

Vegetarianerna grunda sin näringslära på det bekanta faktum att varje varelse fått sin föda fär-digberedd i naturen.

Människans naturliga föda är frukt, säd och nötter. Samtliga dessa födoämnen utgöra en fröjd för hennes öga, näsa och gom. Alla andra näringsmedel äro mer eller mindre goda, mer eller mindre dåliga surrogat för vår nalurbestämda näring. Bäst är denna i sitt råa tillstånd. Då är den näringsrikast och lättsmältast, förutsatt att den väl tuggas. I grund fördärvade magar, som eljes ej fördraga någonting, smälta t. ex. rå säd eller sammanmalet mjöl — all siktning av mjölet berövar det viktiga och värdefulla beståndsdelar — utan tillsats.

Så snart vi tillgripa surrogaten blir tillredning regel, d. v. s. kokkonsten inträder. Taga vi då de dåliga surrogaten, såsom andra varelsers kött, måste därjämte kryddor användas. Djurliken äro vämjeliga för alla ofördärvade syn-, lukt- och smak-organ — den obehagliga lukten och smaken måste göras omärklig med salt, peppar, senap o. s. v., och därjämte tillsattes smör, lök och andra välsmakande saker för alt människor skola kunna förtära de naturvidriga ämnena.

Vad uppstår, då nian äter saltad eller annorledes kryddad mat?

Törst!

All dryckenskaps källa är törsten. Vegetarianerna äro de enda absolutister, som satt yxan till roten. De nöja sig ej med att angripa symptomet; de vilja174

ha bort orsaken — törsten! För dem existerar ingen fråga om var skattefrihetsgränsen skall sättas. De vilja ej veta av någon alkohol alls, och dem, som begagna sig av den för absolutisterna förnedrande tillåtelsen att dricka alkoholsvaga maltdrycker, från-känna de rätten att kalla sig absolutister. Dessa äro endast moderatister. För vegetarianerna existerar ingen fråga om ersättningsmedel för ölet, vinet o. s. v. De säga: sedan matsmältningen är avslutad och innan den ånyo begynner (2 timmar efter och 1 timme före måltiden) skall man dricka rent vatten, dels för att skölja sig invärtes, dels för att förse kroppen med behövlig fuktighet, men till måltiden skall man aldrig dricka. Måltidsdrycken utspäder magsaften, d. v. s. gör denna mindre duglig att smälta maten. Detta har till följd att man blir undernärd, varjämte en massa magbesvärligheter framkallas.

Så snart kroppen får ett gift, strävar den att befria sig därifrån.

Då vi fått salt i oss, tillkännager magen genom törsten sitt behov av att få giftet bortspolat. Koksalt är gift,* lika visst som alkoholen. Tages det i tillräcklig mängd och tillräckligt koncentrerat, så dödar det lika säkert som alkoholen. Det åstadkommer retning med efterföljande slapphet, precis som alkoholen. Det väcker begär efter ökad dos, precis som alkoholen, och det undergräver efter hand kroppen, precis som alkoholen, tobaken, kaffet och andra dylika gifter, vilka äro »njutningsmedel» för människor, som kommit så långt från naturen, att de ej veta, vad njutning är.

Men saltet har en annan skadlig egenskap. Det drar till sig fuktighet — lägg salt i en fuktig käl-

* Chefen för det farmakologiska institutet vid Berlins universitet professorn medicine d:r Liebreieh, en erkänd auktoritet på sitt område, påvisade redan 1903 ett fall där koksalt verkat dödligt. Koksaltlösningar verka, säger han, som kräkmedel. Naturligtvis fastslog han i samband med detta koksaltets skadliga inverkan på matsmältningen.175

lare, får ni se! I den stund, under ätandet, då kroppen för mntsmältnin-ren är i särskilt behov av alla sina vätskor, blir den sålunda berövad dem!

Man förstår härav, att det är ett rent brott att ge barn lika salt mat som föräldrar med förslappade magar älska. Ett barn äter två, tre gånger så mycket som en vuxen, men då dess blodmassa är blott hälften så stor, eller ännu mindre, blir den saltprocent det får sålunda så mycket större. Ej underligt alltså, om det blir skrofulöst, om det får dryckesbegär — allra helst om man som törstsläckningsmedel brukar alkoholhaltiga drycker. Det skattefria svagdrickat spelar härvidlag rollen av vägröjare åt alkoholen. Ensamt ur den synpunkten är det en farlig fiende till nykterhetssaken. »Man kan låta bli att ge barnen det», svarar du. Vad är du för slags uppfostrare, som tror att du kan avhålla barnen från något, som du själv tillåter dig?

Med drickandet till maten lyckas man endast delvis att bortspola saltet, men däremot fullständigt i att utspäda magsaften, driva osmält mat ned i tarmen — vilket har katarraliska tillstånd till följd — och fördröja matsmältningen. Den av retmedlet saltet upp-ståndna svedan i magen söker man mestadels häva med en kall dryck. Då emellertid magens temperatur sjunker under kroppsvärme, är matsmältningen avbruten och begynner åter först när magen återfått normal temperatur. Maten får alltså ligga för länge i magen, kommer i jäsning och ger oss ett osunt blod.

Vi sade nyss, att man ej lyckas bortspola saltet. Men även om man det förmådde, återstår alltid den retning det redan åstadkommit på slemhinnan. Det brinner i ens måge. I ännu högre grad blir detta fallet, om man förtärt peppar, senap och andra starka kryddor.

Därtill kommer, att köttets giftämnen: å ena sidan likgiftet, å andra sidan avsöndringsprodukterna (det som var på väg alt utsöndras, som svett, urin o. s. v.) verkar, såsom alla andra gifter, hetsande, retande. Ja, man har ju också att häva obehaget av de i köttet176

förekommande bacillerna och deras avföring, vilket allt en vegetarian har svårt föreställa sig mera aptit-retande

därför att det förekommer i kokt eller stekt form.

Man finner snart, att denna brand ej kan släckas med vatten. Nej, de känsliga nerver, som tillkännage, att man förtärt något galet, måste bringas till tystnad — brandvakten, som alarmerar eldsvådan, berövas medvetandet. Och så tror man, att allt är gott och väl! Nykterhetsvänner i allmänhet åstadkomma denna bedövning genom att dricka 2/4 procentiga alkoholdrycker till maten; de andra taga starkare alkoholdrycker. De flesta dricka kaffe till efter maten, och cigarren eller pipan äro ju för dessa onaturligt levande människor ett mycket vanligt bihang till måltiden.

Detta är historien om honom, som knäppte en knapp galet och fick hela rocken galet knäppt!

Alla de där s. k. njutningsmedlen ha till uppgift att förlama de livsvaktare, som meddela oss, att vi handlat brottsligt mot oss själva. Naturen är tålig. Hon faller oss aldrig i ryggen. På sitt stilla sätt varnar hon så länge som möjligt. En vacker dag ha hennes tjänsteandar bragts till lystnad, kunna ej ropa mer. Ve oss då! Ty i naturens rike gives ingen syndernas förlåtelse.

Blir man vegetarian, så kostar övergången själv-övervinnelse i samma grad som man är fördärvad, liksom alkoholförbrukaren har att övervinna begäret i samma grad det tagit honom fången. Men vegeta-rismen passar för alla, liksom absolutismen; och det är aldrig för sent att börja med den.

Vegetarismens nykterhetsprogram — törstens (till maten) avskaffande — är ofelbart. Men därtill kommer, att den vegetariska födan, särskilt frukterna, taga bort smaken för alkohol. De äro det bästa av alla hjälpmedel för den, som vill övervinna alkoholbegäret. Vegetarismen är alltså nykterhetssakens bundsförvant i dubbelt hänseende. Denna bundsförvant skall få ulföra sin stora gärning i samma mån som framför allt kvinnorna förstå den.177

Men vegetarismen stannar ej på halva vägen. Den åtnöjer sig ej med att bekämpa e n av de livsned-brytande njutningarna — den vänder sig mot allt, som är ägnat att skada vår hälsa; den framhåller att tobaken, kaffet och andra dylika gifter bryta ned kroppen lika säkert som alkoholen, ty genom sina verkningar på hjärnan och musklerna blir deras bruk så mycket ödesdigrare.

Vill man böta en alkoholist, skall man sätta hans nervsystem i stånd. Att då ge honom tobak, kaffe och dylikt i stället för alkoholen är en dålig metod. Hans kroppsliga svaghet underhålles därmed, och han skall lätt falla offer för alkoholfrestelsen. Av samma orsak skyddas de unga bäst mot alkoholfrestelsen genom att göras så sunda, att de ej vilja veta av några onaturliga stimulantia, några av alkoholens syskon, kusiner eller andra släktingar.

»Det bryr jag mig ej om, ty en kopp kaffe och en cigarr smaka så bra», utropar en trotsig stämma.

Hur vill du, som är tanklös nog att svara så, reda dig mot den alkoholist, du försöker rädda, då han förklarar, att han ej vill överge alkoholdryckerna, emedan de smaka sä bra?

12 Fångad.

Knappt född du sköts i kyrkan in av mor och far, som föga visste, huru vrång dess handling var.

Och övermakten se'n dig tog i egen vård, dig förberedde faderligt till kampen hård.

Du lärde dig, hur ypperlig och bra den är, att lyda, älska, vörda den, varthän det bär.

Och år och dagar flöto bort på strömstrid älv. Du blev en man och lärde dig att tänka själv.

Du såg, att du bedragen var, på lögn den tron var fotad, dit du blickat upp. »Opposition!

Opposition!» din hela själ skrek ut med kraft — du skakat av den boja, du så länge haft.Du talte, och de lyssnade så glatt därpå, de uti selen styvnade, de många små.

Var storkarl, att du galen var begripa lät.

Men ack, vad brydde dina små sig väl om det!

Du var en farlig man alltså — du sådde split. Oskadliggöras måste du med allt ditt nit.

Den hårda brödbit, som du åt, den rycktes bort. På annat håll en annan snart du hade fått.

Du stod i hårda kampen rak, en rotfast ek.

Att lida för din varma tro — en lustig lek!

Då slängde övermakten ut sin sista krok.

Du nappade — ditt bästa du i smutsen vrok.

Du sålde kraften av ditt ord för blott en sup Du kastade ditt adelsbrev i drankens djup.Och sedan, när ditt hjärtas harm i ord tog form, det aldrig nånsin mera blev, som fordom, storm.

Ty övermakten log som jämt den göra plär.

Men nu det sades ock: »Han är ju full den där».

Del kunde ej bestridas, del. De ord, som gåtl så vitt, så djupt, nu sjunkit nertill krogsnack blott... ,!8t

Fanan högt!

Låtom oss bära fanan liögL! Ännu har hon icke vidrört marken!

Joseph Malin s.

Skali ditt livsverk aktning vinna, måste fanan högt du bära. Vill du fram till målet hinna, få dig hindren ej förfära.

Vem än kommer, slät i synen, hasta ej att bifall skänka. Säg och rynka ögonbrynen: »Jag skall be att själv få tänka!

Och alt fel du tog du visste, oväns gräs giv icke äring. Säg som man: »Ja, jag tog miste -slingra icke som en käring!

Prisad är den »4dokhels»-koller, som av vidjan lånat formen. Jag dock mesi på eken håller, som står rak och trotsar stormen.

Mig för dummast uti riket anse, jag blir ej förlägen. Må de kloke gå i diket, jag mig håller helst på vägen! 182

Krogen tog henne.

Petrograd är en jämförelsevis ung stad. Där finns ej någon stadsdel med hus i medeltidsstil, krokiga gator och annan idyll. Allt är ungefär lika gammalt, lika vinkelrätt och pannkaksslätt. Det finns inte ens något speciellt smutsigt kvarter, ty det är smutsigt överallt. Ingen huvudstad i världen torde ha att uppvisa en huvudgata, som i det fallet är jämbördig med Newski prospekt.

En vandring i Petrograd blir följaktligen enformig nog.

Mitt bästa nöje där var att vandra utmed Newa ett stycke från centrum. Terrängen är densamma tröstlöst släta. Men Newa slingrar sig, bildande bukter och öar, där hon rör sig i en takt så sävlig, att man får det intrycket, att hon endast med den yttersta svårighet kan förmås att hålla sig flytande.

Där i skymundan från paraden i de centrala delarna utvecklas ett rörligt liv. Dit kommer, buret å flodens starka rygg, allt vad den stora staden behöver: mat, hö, ved, bräder, tegel, sand, sten o. s. v. Där förarbetas i stora stenhuggerier och snickerifabriker den införda råvaran. På hamnområdet såg jag ett plåtslageri under bar himmel.

Naturligtvis gav jag särskilt akt på restaurangerna därstädes. Vodkan flöt ymnigt på sina ställen, men té et spelar i alla fall huvudrollen. Té och grovt rågbröd i skivor är det vanliga — ja, man får ofta se folk äta blott bröd och salt.

Mitt på gatan hade en kvinna slagit upp ett ambulatorisk! kök för sill och potatis. En sjömansklädd man gjorde heder åt hennes anrättningar. Hon medförde en ställning ined räknekulor, alldeles lika dem183

som brukas i våra skolor, och på dessa flyttade hon ett antal kulor allt efter som hon serverade.

Den sjömansklädde tog sig då och då en klunk ur en medförd butelj. Det skedde så ofta och så pass grundligt, att jag ej kunde annat än förvåna mig över hans förmåga alt taga så mycket ulan yttre tecken till berusning.

Slutligen kunde jag ej hålla mig ifrån alt stiga fram till honom, som för övrigt hade ett intelligent, tilltalande utseende.

»Ni talar bestämt engelska?» sade jag-

»Ja, det stämmer, min herre», svarade ban på äkta sjomanseiigelska.

»Vad har ni för slags kroppskonstitution, som kan klara av så mycket av den där flytande varan?» frågade jag.

»En alldeles utmärkt», svarade han. »Och ju mer jag tar, dess bättre mår jag».

Mitt ansiktsuttryck måtte ha visat något mellan förvåning och avsky, ty han skyndade sig att tillägga:

»Det är nämligen världens bästa dryck — vatten. Och jag kan tillägga: någon annan kommer inte inom mina läppar».

»Då äro vi kamrater, ty jag är också vattuman», svarade jag och räckte honom min hand.

»Bekämpar ni också bruket av helvetesdryckerna?» frågade han.

»Ja, av hela mitt hjärta», kunde jag svara med övertygelse.

Och nu följde ömsesidig presentation.

»Jag är omväxlande sjöman, omväxlande nykterhetsagitator», sade Ostep Gorsjkoff.

»Omväxlande?» sporde jag.

»Just det. Men det är en lång historia, och det är nu slut på min måltidstimme — jag måste lill lossningen av skutan där nere. Nu vet jag emellertid, att nykterhetsarbetet icke bedrives så bra någonstädes i världen som i Sverige. Det är också mycket, som jag kunde vilja fråga er om. Vill ni inte ge mig ett184

tillfälle all träffa er en kväll under de närmaste dagarne?»

»Med största nöje. I denna afton, om ni så önskar. Jag bor å hotell Eremitage, Newski 11G>.

»Tack! Får jag komma kl. 7?»

»Välkommen!»

Han kom på slaget, alltså visande sig vara en både hänsynsfull och ordningsam person, vilket ökade det goda intryck han förut gjort på mig.

»Jag liai beställt en lilen supé åt oss i ett avskiil hörn av matsalen, aar vi kunna prata ostört. Men innan vi ge oss in på det av er förestagna ämnet, vill ni inte tala om för mig vad det var, som bragte er in i det led, som är oss båda såväl en glädje som en plikt alt tillhöra?»

Elt drag av djup smärta överfor hans ansikte.

»Förlåt mig», utbrast jag. »Om min fråga pinsam! berör er ...»

»Det gör den. Den vrider omkring kniven i ett sår. Men ulan det. hade jag ej kommit dit jag är. Jag gick blind för alkoholdjävulens härjningar tilis de träffade mig själv».

»Det är så myckel hedersammare att ha rest sig ur förnedringen», sade jag.

»Ni missförstår mig. Själv har jag aldrig varit drinkare. Det var någon, som jag höll mycket kär. Det var min hustru. Krogen tog henne».

Han tystnade. Men min blick sade honom förmodligen, att jag skulle vara lacksam för att få vela något mera

härom.

»Jag är bondpojke från Pargolowa, halvannan mil från Petrograd. Mina föräldrar voro faltiga, såsom bönderna alltid skola vara då de äro arrendatorer ål en godsägare, som lever i lyx och överflöd i staden på det han kan pressa ut av dem, som bruka jorden. I byn fanns en flicka, Mascha, som hade ljusare hy och klarare blå ögon än ryskorna i allmänhet ha. Allt ifrån barndomen hade vi bestämt att vi skulle ta arrendegård.185

Men det behövdes pengar till uppsättningen, och hon var lika fattig som jag. Sålunda gick jag till sjöss och hon in till Petrograd. Jag tog hyra på ett engelskt fartyg, och var borta i tre år. Det var en duktig sparpenning jag medförde hem — jag hade ej låtit plocka mig av landhajarna i hamnarne. Mascha hade fortfarande plats i Pelrograd, och det dröjde ej förrän jag for dit för att hälsa på henne. Hon var på en stor restaurang, där jag knappt tordes gå in, så fint var del. Jag passade på då det var litcl folk. Mascha fick tårar i ögonen, då hon fick se mig. 'Kan du inte skaffa dig ledighet, så alt vi få pratas vid riktigt?" frågade jag. Jö, del kunde hon, och vi gingo ut till Smolcnskkyrkogården för alt prata. 'Mascha, min duva', sade jag, 'älskar du mig ännu?' — 'O, ja!' svarade hon. — Tror du inte, att du blivit för fin för mig?' — 'Å, den här grannlåten skall jag med verklig lättnad slunga när som helst'. — 'Och du skall inte finna landsbygden enformig och arbetet för tungt?' — 'Tyngre arbete än här kan man ju inte tänka sig. Man får ju aldrig sova ordentligt. Staden är en dy, och hade jag inte dig, som hjälpte mig därur, så bleve jag väl kvar där, jag som alla de andra'. — 'Jag har en vacker sparslant', sade jag och log upp en bankbok. Hon rodnade starkt. 'Och jag har just ingenting, faslän jag förtjänar rätt bra. Men kläder gå till sä förskräckligt mycke' — källarmästarn fordrar, all vi allljämi skola uppträda i nya dräkter. Och man kan inte neka att vara med på kamraternas nöjen, och dessa äro dyra'. — 'Tänk inte på del', sade jag. 'När vi få vårt eget, få vi ställa med både del ena och det andra efter vårt behag. Tycker du, att vi skola vänta längre?' — 'O, nej', nästan jämrade hon sig, 'tag mig ur detta elände, ju förr dess hellre!' 'Så högt älskade hon mig och tanken på vårt', sade jag mig i det jag kysste henne. Ilon tryckte sig krampaktigt fast vid mig . Ilan höll handen för ögonen.

»Jag for hem och rustade i ordning allting. Alla hus där hemma äro av ofärgat rundvirke, solstekt och brungrått. Stugan hade spåntak, övriga hus torvtak.186

Inredningen och möbleringen av stugan var mer än torftig. Den enda prydnaden var den evigt brinnande lampan jag en gång köpte i Piræus — Mascha var, som andra fruntimmer, alltid noga med de religiösa sederna. Allt sådant är ju hos oss yta, ceremoni, utan avseende på sinnelag och leverne. Vi hade bröllop på bondevis; hon hade fullständigt avlagt all stadsgrannlåt och iklätt sig bondkvinnornas dräkt: kort kjol, blus — de vackra broderierna hade hon gjort själv —, förkläde med bred spets, en lång överväst och slöja på huvudet. Det sjöngs, dansades och söps på bröllopet — ryskt bondfolk vet ej av andra nöjen. O, vad här drickes! Landets rusdryckskonsumtion beräknas gå till 1 miljard rubel om året. I en bondefamilj utges i genomsnitt 10 rubel om året per person till rusdrycker, oaktat vi äro så fattiga, att vi ej ha råd att äta oss mätta under vintern utan sova bort en stor del av tiden... Men allt det där vet ni, och jag skulle tala om mig och Mascha. Det dagliga allvaret tog vid. Hon var arbetsam men det märktes att hon hade svårt för att orka med. Jag bad henne spara sig, men det ville hon ej höra talas om. Ibland tänkte jag, då jag såg huru hopfallen hon var om kvällarne: kanske täres hon av något hemligt lidande. Men det förnekade hon bestämt. Tiden gick, och hon repade sig. Så kom sommaren. Vi hade en trädgård — jag hade som pojke arbetat i godsherrens trädgård och lärt mig sköta sådant. Dess alster kunde ej med fördel säljas annat än i Petrograd. Iion måste fara in, eftersom gårdens skötsel starkast vilade på mig. Det föreföll som reste hon motvilligt, men hon sade ingenting — hon gjorde alltid sin plikt, även om den var henne mindre behaglig. Hon lyckades bra med sin försäljning i staden, och redan efter en vecka föreslog jag henne att göra om resan. Hon såg på mig med en hastig, ängslig blick, som jag ej förstod, men for. Då hon kom hem, var hon sjuk i flere dagar, och försäljningen hade ej gått så bra. Nästa gång for jag själv, men misslyckades med handeln, och hon var följaktligen tvungen att ge sig åstad. Efterhand övervann187

hon så fullständigt motviljan för stadsresorna, att hon själv föreslog dem — ja, de blevo också hennes liv och lust. Hon hade för ändamålet också blivit ett slags kommissionär åt grannarne, så att hon återkom ofta Irån staden först påföljande dag. Under detta blev huset mindre ordningsamt skött, men det gick ändå an. Värre var att hon

blev ojämn till lynnet, än var hon dyster, än stormande glad. Så kom en dag förklaringen». — Han slog med handen ifrån sig såsom för att jaga bort ett hemskt minne.

»Jag gjorde en färd till kvarnen och kom hem en dag tidigare än ämnat var. Döm om min förskräckelse, då jag finner henne ligga avsvimmad — som jag trodde — inne i stugan. Den doft av vodka hon spx~ed omkring sig övertygade mig dock snart om, vad jag aldrig kunnat tänka mig: att Mascha var berusad. Mitt blod isades vid denna upptäckt. Då hon åter kom till sig själv och fann mig hemma, blev hon först förskräckt. Så brast hon ut i hejdlös gråt. 'Det skulle ju förr eller senare bli upptäckt, och så gott var det, att det blev gjort nu. Det dubbelliv jag fört på senare tiden har blivit allt mer outhärdligt. Ser du, Ostep, du var för god åt mig... Då du träffade mig i restaurangen därinne hade jag lärt mig att dricka. Jag vantrivdes där förfärligt att börja med, och källarmästaren blev sur och drickspengarna små. 'Ta dig något att styrka dig med', sade en kamrat. Jag lydde henne. Världen vart strax ljusare. Så kom jag alt ta mig något styrkande då och då — vi flickor gjorde det också om nätterna, då vi voro dödströtta men ej fingo stänga. Utan att jag tänkte därpå blev alkoholen ett behov för mig. Därför hälsade jag dig som en befriare — jag var säker på, att jag skulle övervinna detta begär, om jag kom in i de förhållanden, som utgjorde vår gemensamma ungdomsdröm. Det gick bra tills stadsresorna började. Vid första stadsbesöket motstod jag frestelsen, men sedan blev begäret mig övermäktigt. Jag drack dock endast medan jag var inne i staden. Så blev jag en gång så berusad, att jag måste kvarligga i staden. Detta fort-188

satte under sken av att bero på mina kommissionsaffärer. Och till sist begynte jag föra hem rusdrycker till vårt hus, utan att du anade det... Så ont har jag gjort dig, och nu vill jag blott ett: dö'. — Stackars Mascha', sade jag, 'du skall slippa fara till staden något mer. Om jag anat, vad det kostade dig, skulle jag naturligtvis ej påyrkat det. Du offrade dig ju för vårt gemensamma bästa. Hav nu blott fullt förtroende för mig, ifall något skulle inträffa'. Det lovade hon. Så småningom återfick hon sin sinnesjämvikt, och allt log emot oss. Så en gång blevo vi bjudna på bröllop. Alla skulle dricka för brudparets välgång. Jag gjorde det också, och det föll av sig självt, att Mascha skulle göra som alla andra. Men de få glas, hon där förtärde, voro tillräckliga för alt återväcka det slumrande begäret, fastän jag ej förstod det förlän långt efteråt. Jag tyckte, att det såg besynnerligt ut med henne ibland efter detta, men tog hennes förklaringar för goda, tills upptäckten kom. Jag glömde min egen förtvivlan inför hennes. 'Du anar ej, huru djupt jag föraktar mig själv', sade hon. 'Det skär mig i hjärtat att bedraga dig, som är så god mol mig och som jag älskar så högt, men jag står maktlös inför detta begär'. — 'Det betyder bara, att du behöver en kunnigare och bällre hjälp än min i din ojämna strid', sade jag. 'Nu går jag till prästen'. Det visade sig, att hela byn hade reda på hennes ofärd myckel bättre än jag. Prästen talade om, all i Petrograd fanns en doktor, som hade en anstalt för drinkares botande. Jag for dit in, och det blev bestämt, att Mascha skulle in på densamma. Hon var glad, då jag, efter att ha följt henne dit, tog avsked av henne. 'Nu tror jag att det skall lyckas', sade hon med sitt vackra leende mellan tårarne.

Gudskelov!' undslapp det mig.

Det var ej så väl. En dag fick jag brev, atl hon rymt från anstalten. Jag for genast till staden och vände mig till polisen. Vi sökte henne i två hela veckor. Då befanns det, att hon... att hon, herre, sålde sin egen kropp för att få pengar att berusa sig189

med! Min Mascha, min fina Mascha hade sjunkit så djupt! Nu först förstod jag hela vidden av hennes olycka. Jag sade henne, att jag förlät henne och att jag skulle ta henne med mig hem. Hon ropade först och sade alt hon vore hopplöst förlorad. Men jag talade gott vid henne, och efterhand vart hon nästan onaturligt lugn. Hon kysste mina händer och gav mig alla min barndoms och ungdoms smeknamn. Vi bodde på ett blygsamt härbärge, och nästa morgon skulle vi resa. Men då jag vaknade, var hon borta. Redan samma dag återsåg jag henne — på bårhuset. Hon hade smugit sig ut på natten och kastat sig i Moika-kanalen. Jag fick henne med mig hem, men som lik».

»Och nu inträdde ni i er nya livsuppgift?»

»Ja, jag sålde allt där hemma och gick till sjöss på långtur. Allt det jag sparade ihop använde jag sedan till uppehållsmedel medan jag agiterade mot alkoholen. Och då pengarne voro slut, tog jag hyra igen. Så växlar mitt liv numera. Det är stackars Maschas testamente till mig...»

Jag tryckte hårt hans hand. Det var en stor hand. Den passade utmärkt till hans stora hjärta. 190

i

Till den sista stora striden fram!

När vi som unga började på den kamp, i vilken vi blivit grå, vi hade knappast en aning om de svårigheter, det mostånd, som oss möta skulle. I sådant fall väl aldrig ljudit vår stridslurs skall.

Vid de respektables stora rond man tog ifrån oss mänskligt förstånd. Vi strökos ur sällskapsliv och ur medborgarskap, konst, litteratur. Det var att leva i ständig hets — de galnes och de utstöttes krets.

Men ett det var, som oss skänkte mod och gav oss kraft att kämpa till blod — den lösen vi satt på vårt banér: Förbud och intet mindre och mer. Om dagen det oss en molnstod var, om natten en eldstod, hög och klar.

Vår skara växte. En väldig trupp nu färdig står att marschera upp till sista striden, vars utgång är på förhand given. Fiendens här är ringa mot vår. Ej segerbön den livar, blott sold och plundrarlön.

Men de män, vi ha i spetsen salt, dem räddhågans ande tagit fatt och trötthetens: »Icke god taktikär stormningen. Nej, med politik och finter vi lyckas bäst». — Men vi, vi vilja ej finna oss däri.

Vi få ej fienden andrum ge

att om sig efter förstärkning se.

Vi vilja ej dö i öknens sand

men låga in i det goda land,

om vilket vi löfte gett och haft.

Rättfärdighet är vår bästa kraftl

Vår sak är för stor, för gudalik att sjunka ner till dagspolitik. Det gäller ej blott vår egen själ; det gäller nationens ve och väl. Så tvinge vi då vår hövdingstam till den sista stora striden fram! 192

Smörgårdsfocrdet.

Smörgåsbordet är en svensk specialitet, men en sådan, som ej är något att lyckönska nationen till. Funnes ej smörgåsbordet skulle magkatarrerna ej vara så talrika bland våra landsmän. Detta dels på grund av ätandet, dels del brännvinssupande och öldrickande, som hör ihop med detsamma. Vi nykter-hetsvänner böra följaktligen vara med om att avlysa smörgåsbordet. Att vi därvidlag ha vetenskapsmän med oss vill jag betyga med några citat.

Tysken Joseph König skrev i sin 1836 på svenska översatta »Kokkonstens Philosophi»:

Att, liksom i Italien, börja varje måltid med en lätt förrätt eller med sådana saker, som i Sverge pläga framsättas på smörgåsbordet, anser jag för en förnuftig sed, endast icke i sistnämnda land brännvins-supandet hörde därtill. Dessa preliminarier tjäna till att väcka magen till verksamhet och stilla den värsta hungern, som gör oss allt för böjda att sluka i oss maten, vilket är så skadligt.

Där man på närmare håll blivit i tillfälle att studera smörgåsbordet och dess verkningar, delar man icke helt hr K:s mening. Så här säger d:r Carl Wei-tergren i sitt arbete om Porla brunn:

Undvik det från våra svenska vanor annars snart sagt oskiljaktiga bruket av smörgåsbord med sina lockande, men oftast hårdsmälta anrättningar. Därigenom undgår man även lättare frestelsen att taga den för en dålig måge så skadliga »aptitsupen».

Erfarenhet och experiment hava samstämmigt visat att bruket av sprit före maten skadar matsmältningen.193

Av samma mening är fru Mathilda Langlet, som i sin »Husmodern» säger:

Det så kallade smörgåsbordet är ett oting, att icke säga oskick, som alla förnuftiga husmödrar borde arbeta på att få bort. Detta besynnerliga bruk väcker alla främlingars förvåning och obetingade ogillande. Jämte

smörgåsbordet skulle då också aptitsupen försvinna, och ingen tänkande människa kan väl vilja förneka det orimliga i att inleda måltiden med starka drycker, och alt lörsl nästan äta sig mätt för alt få »aptit» till den egentliga måltiden.

Att hon härvid endast avser smörgåsbordet till middag, framgår av vad hon i övrigt säger om smörgåsätandet:

Man bör gärna köpa särskilt bordssmör för veckan, eller för några dagar, så alt man har färskt smör till brödet mornar och aftnar. Om det också är dyrare än sämre vara, vinner man därmed att ej behöva så många saker att »lägga på» smörgåsen. Detta är egentligen ett oskick, som blott kan ursäktas därmed att man håller så oförsvarligt dåligt smör, att det ofta nästan är oätbart. Titi gott smör och bröd behöves alls icke något »pålägg», icke ens ost, som smakar allra bäst till blott bröd och bör ätas så. Det enda, som bör ätas på samma gång som — icke på — smörgåsen, är löskokla ägg och anjovis, vilka båda saker egentligen icke passa tillsammans med något annat än smörgås.

Tunnt med smör vill också d:r Uhrström ha. Han säger i »Hemläkaren» att tjockt smör på bröd är skadligt, i synnerhet för barn*.

I stycke härmed äro också magläkaren doktor Josef Wiels ord:

Synnerligen skadlig är en utspädning av magsaften vid måltidens början. Avskaffa därför »matsupen»!

* Jag påminner mig här, vad jag en gång hörde en nfirkesbonde yttra, då man bad honom »lägga på» smörgåsen: »Nej, tack! Jag tycker det vore rent av syndigt att ata två slags sovel till bröd. Jag är belåten med endast smör».

IS194

Om en »rnatsupare» endast för ett par dagar kan avsäga sig'detta »livselexir», så skall han märka, att middagen smakar betydligt bättre och att han har en mycket. behagligare känsla efter maten. 195

Kvinnor!

Om 1 viljen göra hemmet angenämt, så måsten I själva i hemmet vara angenäma och känna eder lyckliga. Ingen kan sprida glädje omkring sig, utan att själv vara glad. Känslorna smitta, emedan hjärtat är känsligt och meddelsamt.

En människa, som är glad, gör även sin omgivning glad, och den mörke och tungsinte sprider tystnad och mörker omkring sig. Liksom solen med sina strålar upplyser landskapet, förmörka däremot molnen det med sina skuggor.

En kvinna, vilkens hjärta känner sig väl i hemmet, vilkens känslor äro fästade vid den husliga kretsen, vilkens bästa vänner och förtrogna äro hemmets invånare, vilkens nöje ligger i den glada sysselsättningen med och omväxlingen av husliga bestyr och kärlekens små tjänster, vilkens käraste sysselsättning är alt lämna sitt bidrag till hemmets trevnad och vilkens goda lynne strålar från leende ögon och strömmar från vänliga läppar, ett sådant väsen är en välsignelse för det hem, där det vistas.

Kvinnor! Har en sådan lycka kommit eder till del — att vara en sådan hemmets sol, hur glada måsten I icke då vara över att kunna slå i de nyktres leder, för att därigenom i eder mån. bidraga till räddningen av de många tusen hem, i vilka lyckans sol för länge sedan gått ned, och över vilka förbannelsens mörker vilar.

Där är verkningsfält för eder kärlek, där äro lunga moln, för vilkas skingrande edert leende är behövligt! Vid en medkämpes grav»

Mel.: »Jag går mot döden». Så, broder, är din bana slut, din fäktning slutad vorden. Så går du för att vila ut vid livets kväll i jorden. Du rycktes tidigt bort, men deras liv är kort, som aldrig ge sig rast och ro i kampen för sitt hjärtas tro.

Du stod i mörkret, men du såg, att framtidsdagar ljusa dock randas, att vårt härnadståg skall lastens fästen grusa. Du var en förpost, du, som här har fallit nu. Du bar det högsta segerhopp, som än lyst varma hjärtan opp.

Du var en stridsman i den här, som kämpar släktets strider. Vart korn du sådde, här och där, skall gro i sommartider. O, måtte vi också ett ädelt säde så, som du i nit och segertro. — Sov, trogne broder, sov i ro! 197

Den enda stinralans som duger.

Det var väl inte värt att bjuda redaktörn någon sup? sade värdinnan, när hon bjöd till smörgåsbordet.

»Nej, tack».

»Redaktörn spar sig till dess vinet kommer?»

»Tack, jag skall ingenting ha».

»Inte!»

»Nej, jag är godtemplare».

»Jaså. Blir det inte enformigt med det evinnerliga kaffeblasket? Hälsofanatikerna påstå för övrigt, att det är lika skadligt som alkoholen». »Jag dricker inte kaffe».

»Du mildaste! Då har ni ingen annan njutning än tobaken».

»Jag röker inte. Och tuggar inte betel; jag snusar inte kokain; jag begagnar ej morfin eller några andra gifter. En vegetarian har inga laster».

»Tänk vad tråkigt ni skall ha! Aldrig någon stimulans».

»Jo, jag begagnar mig av en sådan, och det i så mycket rikare mått».

»Nå, jag trodde väl, att ni också hade någon svaghet!» utbrast den lilla frun glad. »Vad heter den då?»

»Livet!» svarade jag. »När man avstår från de livsnedbrytande njutningarna — att kalla gifter, såsom alkohol, kaffe och tobak stimulantier, är rena begreppsförvirringen — blir icke livet tråkigt, icke fattigt. Tvärtom. Man blir så stark, så energisk, så levnadslustig. Livet blir sin egen stimulus. Det är den enda, som ej har drägg i botten; den enda som duger».